

รายงานการวิจัย

การพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พนม คลีฉายา

ได้รับการสนับสนุนจาก

โครงการทุนยุทธศาสตร์การวิจัยเชิงลึก

กลุ่มวิจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและจัดการภัยพิบัติ

กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประจำปี 2556

Research Report

People's Media Dependency during Natural Disaster

by

Assistant Professor Phnom Kleechaya, Ph.D.

Research Cluster on Climate Change and Disaster Management

Funded by Ratchadapisek Sompoch Research Grant

Chulalongkorn University

2013

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ” กำหนดวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสำรวจความต้องการเนื้อหาข่าวสาร ช่องทางการเปิดรับข่าวสาร ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการเนื้อหาข่าวสาร รวมทั้งการรับรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมตอบสนองต่อเหตุการณ์อุทกภัยของประชาชน 2) เพื่ออธิบายการพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์อุทกภัย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 คน และพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดอยุธยา จำนวน 400 คน รวมจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 800 คน ในช่วงหลังเหตุการณ์อุทกภัยปี 2557

ผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาสื่อในสถานการณ์อุทกภัย สรุปได้ว่า ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ($\beta = 0.333$) และสถานการณ์น้ำท่วม ($\beta = 0.269$) เป็นปัจจัยหลักที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบต่อบุคคลในภาพรวม สามารถสรุปยืนยันได้ว่า การพึ่งพาสื่อของบุคคลในสถานการณ์อุทกภัยเกี่ยวข้องกับสถานการณ์อุทกภัย และการทำหน้าที่ของสื่อและช่องทางต่าง ๆ ที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับอุทกภัยเป็นไปตามทฤษฎีการพึ่งพาสื่อ (Media Dependency Model)

ผลการวิจัยสามารถสรุป อธิบายการพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์อุทกภัยได้ อีกว่า ในเหตุการณ์ที่ประชาชนต้องเผชิญกับอุทกภัยในระดับที่ก่อให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิตทรัพย์สิน และชุมชนระดับมาก ประชาชนทั้งเพศหญิงและเพศชาย ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 12-40 ปี และมีสุขภาพแข็งแรง มีการศึกษาระดับมัธยม อนุปริญญา จนถึงปริญญาตรี มีรายได้ 10,000 – 40,000 บาท มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ และนักเรียน นักศึกษาพักอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลามากกว่า 10 ปี มีที่พักอาศัยเป็นบ้านเดี่ยว บ้านจัดสรร ทาวน์เฮาส์ บ้านเช่า ห้องเช่า มีจำนวนผู้พักอาศัยร่วมกันโดยเฉลี่ย 4 คน ทั้งช่วงวัยเด็กไปจนถึงผู้สูงอายุ จะมีความต้องการข่าวสารด้านการเตรียมพร้อมกลับเข้าที่พัก ด้านความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ และด้านสิ่งของจำเป็นสำหรับการดำรงชีพมากที่สุด ความต้องการข่าวสารดังกล่าว เป็นแรงจูงใจที่ทำให้ประชาชนแสวงหาข่าวสารที่สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้ และได้ประเมินแล้วว่าสื่อโทรทัศน์สามารถพึ่งพาได้มากที่สุด ด้วยเหตุผลว่าสามารถทำหน้าที่ด้านการให้ข่าวสารเตือนภัยได้มากที่สุด นอกจากนี้ยังพึ่งพาสื่ออื่น ๆ ด้วยได้แก่ บุคคลใกล้ชิดในครอบครัวและเพื่อน โทรศัพท์เคลื่อนที่ และเฟซบุ๊ก

ผลของการฟังพาสื่อ 4 ประเภทดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนรับรู้ว่าคุณน้ำท่วมเป็นภัยธรรมชาติที่รุนแรงและเป็นภัยคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของตน และด้วยการที่เขาสามารถฟังพาสื่อได้เพราะสื่อให้ข้อมูลตามที่ต้องการ ส่งผลให้ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมอย่างถูกต้อง ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจให้ตนเองปลอดภัยได้มาก แม้จะเกิดความรู้สึกกลัว แต่ความกังวลว่าจะไม่สามารถดำรงชีวิตประจำวันในระหว่างและหลังน้ำท่วมได้กลับมีไม่มากนัก ส่งผลให้มีพฤติกรรมตื่นตัว โดยมีการจัดเก็บของหนีน้ำ การสำรองน้ำดื่มและอาหาร และการเตรียมอพยพออกจากพื้นที่น้ำท่วม อย่างไรก็ตามยังพบว่ามีพฤติกรรมเฉื่อยชาโดยไม่ติดตามข่าวสารน้ำท่วม และไม่ทำตามคำแนะนำเพื่อให้ปลอดภัยจากน้ำท่วมอยู่บ้างเช่นกัน

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากหลายส่วน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกภาคส่วนที่ให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลืออย่างดีตลอดการดำเนินงานวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การสนับสนุนเงินทุนวิจัยจากโครงการทุนยุทธศาสตร์การวิจัยเชิงลึก ประจำปี 2556 กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขอขอบพระคุณที่ปรึกษาโครงการ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภัทวดี อภินันท์ ที่ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแบบสอบถาม และตรวจสอบรายงานการวิจัย และอาจารย์ สุภาพร โพธิ์แก้ว ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จักรพันธ์ สุทธิรัตน์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประธานหลักสูตรวิจัยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและจัดการภัยพิบัติ (Climate Change and Disaster Management) และเจ้าหน้าที่ประสานงานของ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม ที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีวงศ์ ศรีบุรี กรรมการผู้อำนวยการ และเจ้าหน้าที่ประสานงานส่วนหลักสูตรวิจัย ฝ่ายบริหารโครงการ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือด้านการดำเนินงานด้านการเงินและการจัดการโครงการ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การพัฒนาระบบข่าวสารเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาอุทกภัย ช่วยลดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน มูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมอันเป็นผลมาจากอุทกภัยได้

ผู้วิจัย

พฤษภาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญตาราง	(4)
สารบัญภาพประกอบ	(9)
บทที่	
1. บทนำ	
ความสำคัญ และความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	9
ขอบเขตการวิจัย	10
2. การทบทวนวรรณกรรม และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดด้านภัยพิบัติ	11
ทฤษฎีการพึ่งพาเชื่อมโยง	14
ปัจจัยการสื่อสาร และการสนองต่อการเปิดรับสื่อด้านภัยพิบัติ	24
บทบาทสื่อมวลชนการนำเสนอข้อมูลข่าวสารภัยพิบัติ	26
3. ระเบียบวิธีการวิจัย	
มูลเหตุการณืพื้นที่เก็บข้อมูล และประชากรที่ศึกษา	32
กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา	34
วิธีการสุ่มตัวอย่าง	34
การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล และการวัดตัวแปร	36
การวิเคราะห์ข้อมูล	38
การรายงานผลการวิจัย	39

ข้อจำกัดในการวิจัย	39
4. ผลการวิจัย	
ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	41
การรับรู้ สื่อที่เปิดรับ และความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม	48
การนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมของสื่อ	61
ผลกระทบของน้ำท่วมต่อบุคคล	73
การทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาสื่อ	77
ในสถานการณ์อุทกภัย	
สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาสื่อ	82
ในสถานการณ์อุทกภัย	
5. สรุปผลการศึกษารายวิจัยและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	83
อภิปรายผลวิจัย	90
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบข่าวสารในเหตุการณ์อุทกภัย	99
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต	99
รายการอ้างอิง	100
ภาคผนวก	
ก. แบบสอบถาม	107
ข. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	118
และตรวจสอบผลการวิจัย	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	จำนวนตัวอย่าง	34
4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และอาชีพ	40
4.2	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสภาพที่อยู่อาศัย	43
4.3	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยร่วมกับผู้อื่นในที่พัก	45
4.4	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีผู้อาศัยอายุน้อย พักอาศัยร่วมกัน	46
4.5	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น ที่มีผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปีพักอาศัยร่วมกัน	46
4.6	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีผู้สุขภาพไม่แข็งแรง ช่วยเหลือตัวเองลำบากพักอาศัยร่วมกัน	47
4.7	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการรับรู้ต่อ สถานการณ์น้ำท่วม	48
4.8	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการเปิดรับ ข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม	49
4.9	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการเนื้อหา ข่าวสารด้านผลกระทบจากน้ำท่วม	53
4.10	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการเนื้อหา ข่าวสารด้านความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ	55
4.11	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการเนื้อหา ข่าวสารด้านสิ่งของจำเป็นสำหรับการดำรงชีพ	56
4.12	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการเนื้อหา ข่าวสารด้านการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม	57
4.13	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการเนื้อหา ข่าวสารด้านการเตรียมพร้อมกลับเข้าที่พัก	58
4.14	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการ เนื้อหาข่าวสารด้านการฟื้นฟูเยียวยา	59

4.15	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการ เนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม	60
4.16	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็น ต่อการทำหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์	61
4.17	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็น ต่อการทำหน้าที่ของสื่อหนังสือพิมพ์	62
4.18	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็น ต่อการทำหน้าที่ของวิทยุ	63
4.19	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็น ต่อการทำหน้าที่ของบุคคลใกล้ชิด	65
4.20	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็น ต่อการทำหน้าที่ของบุคคลในเครือข่ายท้องถิ่น	66
4.21	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็น ต่อการทำหน้าที่สื่อท้องถิ่น	67
4.22	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็น ต่อการทำหน้าที่ของอินเทอร์เน็ต	69
4.23	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็น ต่อการทำหน้าที่ของสื่อโทรศัพท์เคลื่อนที่	70
4.24	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็น ต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม	72
4.25	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบ ของน้ำท่วมต่อบุคคลในระดับการรับรู้ของบุคคล	73
4.26	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบ ของน้ำท่วมต่อบุคคลในระดับความรู้สึกกลัว กังวลของบุคคล	75
4.27	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบ ของน้ำท่วมต่อบุคคลในระดับพฤติกรรม	76
4.28	ผลการวิเคราะห์การถอยแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ในการพึ่งพาสื่อในสถานการณ์น้ำท่วมวิเคราะห์ผลกระทบต่อ บุคคลโดยรวม	78

4.29	ผลการวิเคราะห์การถอยแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการ พึงพาสื่อในสถานการณ์น้ำท่วมวิเคราะห์ผลกระทบต่อบุคคลด้านการรับรู้	79
4.30	ผลการวิเคราะห์การถอยแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการ พึงพาสื่อในสถานการณ์น้ำท่วมวิเคราะห์ผลกระทบต่อบุคคลด้าน ความรู้สึกลัว กังวล	80
4.31	ผลการวิเคราะห์การถอยแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องใน การพึงพาสื่อในสถานการณ์น้ำท่วมวิเคราะห์ผลกระทบต่อบุคคล ด้านพฤติกรรม	81

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1.	กรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์การพึ่งพาสื่อของประชาชน ในเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ	31
2.	สรุปแผนผังการพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์อุทกภัย	89

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้ระบุถึงสาเหตุและผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ โดยมีสาระดังนี้

การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกส่งผลให้สภาพภูมิอากาศแปรปรวน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ... อุณหภูมิโลกสูงขึ้นโดยเฉลี่ย 0.2 องศาเซลเซียสต่อทศวรรษ ในช่วง 30 ปี ที่ผ่านมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลและภัยธรรมชาติบ่อยครั้งและทวีความรุนแรง ทั้งอุทกภัย แผ่นดินไหว ดินถล่ม วาตภัย ภัยแล้ง และไฟป่า...ส่งผลกระทบต่อทางสังคมตามมา อาทิ ปัญหาความยากจน การอพยพ ย้ายถิ่น และการแย่งชิงทรัพยากรเพิ่มขึ้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557, น. 5)

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยต้องประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงอย่างไม่เคยเกิดมาก่อน อาทิ ในปี 2547 เกิดสึนามิที่ก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตของประชาชน รวมทั้งนักท่องเที่ยวต่างประเทศในจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันของภาคใต้ และภัยพิบัติทางธรรมชาติครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นในปี 2554 คือมหาอุทกภัยน้ำท่วมใหญ่ เกิดขึ้นในเขตพื้นที่เกษตรกรรม อุตสาหกรรม เขตเมือง บ้านพักอาศัย รวมทั้งกรุงเทพมหานคร สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมาก ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ บ้านเรือนอาศัยของประชาชนจำนวนมากมาจากการสำรวจครัวเรือนที่ประสบภัยในพื้นที่น้ำท่วมในช่วงเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2554 มีพื้นที่ประสบภัยน้ำท่วมถึง 61 จังหวัด ในจำนวนนี้เป็นครัวเรือนที่ถูกน้ำท่วมถึง 3.9 ล้านครัวเรือน (ร้อยละ 19.0) ของครัวเรือนทั้งประเทศ (สำนักสถิติแห่งชาติ, 2555) ในบทความวิชาการเรื่องวิกฤตน้ำท่วมประเทศไทย 2554 กับผลกระทบต่อทางสังคม ของสาธิต วงศ์อนันต์นนท์ (2554, น. 3) ได้ชี้แนะถึงผลกระทบต่อทางสังคมไว้ว่า สิ่งที่รัฐบาลควรคำนึงถึง นอกเหนือจากผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจแล้วก็คือ ผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากจากวิกฤตน้ำท่วม โดยรัฐบาลต้องเร่งช่วยเหลือและเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยเร็ว และผลกระทบทำให้เกิดผล

กระทบวงกว้างทั้งบ้านเรือนเสียหาย และเกิดการอพยพไปพักพิงที่อื่น ๆ นอกจากที่สถานที่ราชการ หน่วยงาน และสถาบันศึกษายังปิดทำการชั่วคราว และยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายกับประชาชน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ไม่ได้มีเพียงแค่ผลกระทบด้านความเสียหายโดยตรงอันเกิดจากสภาพภัยทางธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังเกิดผลกระทบต่อเนื่องอันมีสาเหตุมาจากการสื่อสารและข้อมูล จากเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ปี 2554 การให้ข่าวทางสื่อมวลชนในช่วงเวลาที่น้ำกำลังป่าล้นมาจากพื้นที่ภาคเหนือและจะเข้าสู่เขตนิคมอุตสาหกรรม มีรายงานข่าวว่า “ผลการให้ข่าวคลุมเครือ นิคมอุตสาหกรรม 7 แห่งหยุดการผลิต รวมถึงผู้ผลิตข้ามชาติอย่าง ไตโยต้า ฮอนด้า และนิคคอน คนงานอย่างน้อย 600,000 คนต้องหยุดงาน” (“สื่อจากอังกฤษรายงานข่าวน้ำท่วมกรุงเทพ,” 2554) บัญญัติ คำณูณวัฒน์ (2554) ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านข้อมูลและการสื่อสารในช่วงเหตุการณ์ภัยพิบัติว่า

บางครั้งด้วยความหวังดีในการช่วยกันส่งข้อมูลข่าวสารเรื่องภัยน้ำท่วม ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานภาครัฐ สื่อมวลชน ภาคเอกชน และชาวโลกออนไลน์ทั้งหลาย ทำให้ข่าวสารที่ออกมาหลากหลายมาก ทำให้ผู้ที่รับสารเกิดความสับสน และตื่นตระหนกเกินกว่าเหตุ จนบางคนไปซื้อของกักตุนไว้เกินความจำเป็น ทำให้สินค้าขาดตลาด และมีไม่เพียงพอที่จะส่งไปช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยจริงๆ ดังนั้นกรณีข่าวสารที่ตัวเองส่งออกไปตลาดเคลื่อน หรือผิดพลาด ก็ควรรู้จักแสดงความรับผิดชอบด้วยทุกครั้ง เช่น การสำนึกผิด การแสดงตัวออกมายอมรับผิด การกล่าวขอโทษ และการแก้ไข

นอกจากนี้ ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (กรุงเทพโพลล์) สำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยและทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานครในระหว่างเหตุการณ์น้ำท่วมปี 2554 พบว่าประชาชนได้ติดตามข้อมูลข่าวสารน้ำท่วมด้วยตนเองตลอดเวลา เพื่อความไม่ประมาท โดยไม่หวังพึ่งรัฐเพียงอย่างเดียว (ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554) แสดงให้เห็นว่าในช่วงเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ มีความคลุมเครือไม่ชัดเจนที่ประชาชนมีต่อเหตุการณ์ ดังนั้นการแสวงหาข่าวสารของประชาชนจึงมีลักษณะแตกต่างจากเหตุการณ์ปกติ ในประเด็นนี้ Hirschburg, Dillman & Ball-Rokeach (1986, pp.117-126) อธิบายว่า ท่ามกลางเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ย่อมก่อให้เกิดความคลุมเครือไม่ชัดเจนที่ประชาชนมีต่อเหตุการณ์ ประชาชนเกิดความรู้สึกสับสนคลุมเครือต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติภัยที่ส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและครอบครัว ในสภาพการณ์เช่นนี้ประชาชนจะมีการแสวงหาข่าวสารที่ผิดแผกไปจากสภาวะปกติ หรือผิดไปจากที่เขาเปิดรับข่าวสารตามปกติในแต่ละวัน

การได้รับข่าวสารที่ไม่เพียงพอ คลุมเครือ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนที่อยู่ในขอบเขตได้รับผลกระทบจากภัยพิบัตินั้น เทียบเคียงกับกรณีศึกษา พายุแคทรินาภัยพิบัติที่นิวออร์ลีนส์กลายเป็นกรณีศึกษาสำคัญในเรื่องการสื่อสาร ความเสี่ยงที่มีการตีพิมพ์และเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ดังปรากฏในบทความวิชาการเรื่อง Risk Communication Failure: A Case Study of New Orleans and Hurricane Katrina วิเคราะห์ และเรียบเรียงโดยเทอร์รี่ ดับเบิลยู โคล ภาควิชาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยอู่ฟ่าเลเซียน สเตท และเคลลี แอล เฟลโลว์ส ภาควิชาการสื่อสารศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ธ คาโรไลนา วิลมิงตันและบทความวิชาการเรื่อง Hurricane Katrina: Risk Communication in Response to a Natural Disaster วิเคราะห์และเรียบเรียงโดย วิลเลียม ไวติง ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจและมูลนิธิสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยอาร์คันซอว์ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจก็คือ ข้อมูลที่สื่อสารขาดความน่าเชื่อถือ ในกรณีของแคทรินาพบว่า การที่ข้อมูลข่าวสารขาดความน่าเชื่อถือส่วนหนึ่งมาจากโฆษกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและขาดการประสานงานกับผู้นำชุมชน ทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่รัฐบาลต้องการอพยพซึ่งไม่ไว้วางใจอยู่ก่อนแล้ว ไม่ยอมอพยพออกมา (“สื่อสารความเสี่ยง,” 2557)

สำหรับเหตุการณ์น้ำท่วมในปี 2554 ก็เช่นกัน มีข้อมูลที่น่าสนใจว่า คริวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมร้อยละ 72.7 ระบุว่าได้รับการแจ้งข้อมูลข่าวสารเฝ้าระวังก่อนที่น้ำจะท่วม แม้ว่าเกินครึ่งจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนหรือสื่อใหม่ก็ตาม แต่ข้อมูลระบุอีกว่าประชาชนที่ไม่เคยมีประสบการณ์ฯ อพยพ ร้อยละ 21.1 ขณะที่ผู้ที่เคยมีประสบการณ์ฯ อพยพร้อยละ 15.6 และผู้ที่มีประสบการณ์ฯ มากจะมีอัตราการอพยพน้อยลง ทั้งนี้ก็เพราะผู้ที่ไม่อพยพ (ร้อยละ 82.0) ให้เหตุผลว่ายังอาศัยอยู่ได้ เป็นห่วงบ้าน/ทรัพย์สิน คิดว่าท่วมไม่นาน/ไม่ท่วม ไม่มีที่ไป/ไม่มีเงิน และมีคนชรา/เด็ก/คนป่วย/คนพิการ (สำนักสถิติแห่งชาติ, 2555) แสดงให้เห็นว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตอบสนองของผู้ประสบภัยและผู้คาดว่าจะประสบภัย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระดับความรุนแรงของภัยพิบัติและการสูญเสียของประชาชนจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ

อาจกล่าวได้ว่าในช่วงเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ประชาชนจำเป็นต้องพึ่งพาข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ มากกว่าปกติ เพื่อให้สามารถตัดสินใจในการกระทำที่จะช่วยให้ตนเอง ครอบครัว เพื่อน และคนใกล้ชิดมีชีวิตรอดปลอดภัย และป้องกันการสูญเสียทรัพย์สินอันมีค่าของตนเองและครอบครัวไว้ได้ เหตุการณ์ภัยพิบัติจึงถือเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางสังคม ความต้องการข่าวสารของประชาชน และการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน การทำความเข้าใจถึงความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงดังกล่าวนี้ จะช่วยให้สามารถวางแผนจัดการ ด้าน

การสื่อสารในพหุวัฒนธรรมชาติ เพื่อให้ประชาชนสามารถรอดปลอดภัยจากพหุวัฒนธรรม หรือ ช่วยลดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้

การทำความเข้าใจสภาพการณ์ที่กล่าวมานี้ได้อย่างถ่องแท้ สามารถประยุกต์แนวคิด การพึ่งพาสื่อ (Media Dependency) มาอธิบายได้ กล่าวคือ อิทธิพลของสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับ สภาพการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Interdependency) ระหว่าง 3 ส่วน คือ สังคม สื่อมวลชน และ ผู้รับสาร ซึ่งเป็นตัวกำหนดผลกระทบของสื่อต่อบุคคลในสังคมนั้น (DeFleur, & Ball-Rokeach, 1982, p. 240) ความสัมพันธ์ระหว่างสังคม สื่อมวลชน และผู้รับสาร อธิบายได้ว่า สังคมเป็น ผู้กำหนดเป้าหมายความต้องการข่าวสารและการใช้สื่อของผู้รับสาร ในขณะเดียวกัน การ ตอบสนองความต้องการของผู้รับสารสามารถบรรลุได้ด้วยการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน จึง ก่อให้เกิดการพึ่งพาสื่ออันเป็นผลมาจากปัจจัยทั้งระดับมหภาคและจุลภาค ได้แก่ 1) รูปแบบ ของสื่อมวลชนในระบบสังคมนั้นว่ามีความเป็นอิสระจากการเมือง เศรษฐกิจ และปกครอง เพียงใด 2) สภาพการณ์ในสังคม 3) คุณภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสาร 4) เครือข่ายการสื่อสาร ระหว่างบุคคลซึ่งส่งผลต่อการคาดหวัง และแรงจูงใจในการใช้สื่อมวลชนของบุคคล 5) เป้าหมาย ของบุคคลที่ต้องการให้ได้รับการตอบสนองด้วยสื่อมวลชน (Merskin, 1999, pp. 81-82)

โครงการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งอธิบายสภาพการณ์การสื่อสารของประชาชนในเหตุการณ์ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นสภาวะที่คู่มือและประชาชนต้องการข่าวสารเพื่อลดความ คลุมเครือ ภายใต้แนวคิดการพึ่งพาสื่อที่กล่าวมา และจากงานวิจัยต่างประเทศที่ศึกษาการพึ่งพา สื่อในเหตุการณ์พิบัติทางธรรมชาติ เน้นการศึกษาในประเด็นเรื่อง รูปแบบการใช้สื่อของบุคคล และประเภทสื่อที่ประชาชนใช้ ซึ่งได้ข้อค้นพบว่า ประเภทสื่อที่บุคคลใช้ในเหตุการณ์พิบัติภัย ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เคเบิลทีวี อินเทอร์เน็ต สื่อบุคคล (Tuner, & Paz, 1986; Piotrowski, & Armstrong, 1998; Perry, 2007; Gordon, 2009) ในด้านเนื้อหาข่าวสาร ที่ ประชาชนต้องการมีงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าเป็นข่าวสารที่มีลักษณะเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสถานการณ์ เช่น ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบ (Helena, 2011) นอกจากนี้ งานวิจัยยังค้นพบปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาสื่อ อาทิ ข้อค้นพบของ Gordon (2009) ที่พบว่าการอพยพหนีมีความสัมพันธ์กับรายได้ และการศึกษา และงานวิจัยของ Lowrey (2004) พบว่าการพึ่งพาสื่อขึ้นอยู่กับ อายุ การรับรู้ความยากลำบากในสถานการณ์ Hirschburg, Dillman, & Ball-Rokeach (1986, pp.121-123) พบว่าความแตกต่างด้านความเป็นคนเมือง จะมีรูปแบบ การใช้สื่อแตกต่างกันในระหว่างเหตุการณ์พิบัติภัย งานวิจัยที่ศึกษาในด้านบทบาทของสื่อมวลชน ในเหตุการณ์พิบัติภัย อาทิ Nazari, Hassan, Parhizkar, & Osman (2011) พบว่าบทบาทของสื่อ

แต่ละประเภทแตกต่างกันไปตามระยะของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และมีการเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเหตุการณ์ด้วย

นอกจากนี้โครงการวิจัยครั้งนี้ มุ่งค้นหาองค์ความรู้เกี่ยวกับ ประเภทและรูปแบบการใช้สื่อ เนื้อหาข่าวสารที่ประชาชนต้องการ ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาสื่อ เพื่ออธิบายการพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภายใต้ความเชื่อมโยงกันของสภาพการทางสังคม การรายงานข่าวของสื่อมวลชน และเป้าหมายที่ประชาชนต้องการจากสื่อ อันเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญสำหรับการวางแผนการจัดการระบบการสื่อสารในเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการเนื้อหาข่าวสาร ช่องทางการเปิดรับข่าวสาร ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการเนื้อหาข่าวสารและช่องทางการเปิดรับข่าวสาร รวมทั้งการรับรู้ความรู้สึก และพฤติกรรมตอบสนองต่อข่าวสารเกี่ยวกับอุทกภัยของประชาชน
2. เพื่ออธิบายการพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์อุทกภัย

สมมติฐานการวิจัย

ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมสถานการณ์น้ำท่วม ความต้องการข่าวสาร และความถี่ในการเปิดรับสื่อ มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการเปิดรับสารของบุคคลระดับการรับรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมตอบสนองต่อเหตุการณ์อุทกภัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ หมายถึง ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพทางธรรมชาติทั้ง ดิน น้ำ อากาศ และส่งผลให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและความเสียหายต่อทรัพย์สินของมนุษย์ ในงานวิจัยนี้หมายถึงเฉพาะอุทกภัยเท่านั้น

อุทกภัย หมายถึง สภาวะน้ำท่วมฉับพลันที่เกิดจากฝนตกหนักต่อเนืองเวลานาน ซึ่งอาจมีสาเหตุจากพายุหมุนเขตร้อนลมมรสุมมีกำลังแรง ร่องความกดอากาศต่ำมีกำลังแรง

อากาศแปรปรวน น้ำทะเลหนุน แผ่นดินไหว เขื่อนพัง น้ำจะเอ่อล้นฝั่งแม่น้ำลำธาร หรือทางน้ำเข้าท่วมพื้นที่ปกติ หรือเกิดจากการสะสมน้ำบนพื้นที่ซึ่งระบายออกไม่ทัน ทำให้พื้นที่ปกคลุมไปด้วยน้ำ อันได้แก่ น้ำป่าไหลหลากลงสู่ที่ราบต่ำอย่างรวดเร็ว น้ำท่วมฉับพลันที่ปริมาณของน้ำสูงอย่างรวดเร็วทันที น้ำท่วมขังซึ่งเป็นบริเวณน้ำสะสมจำนวนมากไหลบ่าเข้าท่วมบ้านเรือน เรือกสวนไร่นา หรือเขตเมืองใหญ่ น้ำล้นตลิ่ง ซึ่งเกิดจากปริมาณน้ำในแม่น้ำที่มีปริมาณมากจนระบายลงสู่ลุ่มน้ำด้านล่างหรือออกสู่ปากน้ำไม่ทัน ทำให้น้ำท่วมตลิ่งสองฝั่งแม่น้ำ น้ำหลากฉับพลันจากเขื่อนที่ได้รับ ความเสียหาย

การพึ่งพาสื่อ หมายถึง การบรรลุความต้องการของบุคคลจากสิ่งที่ได้รับจากการใช้สื่อของบุคคลเพื่อสนองตอบความต้องการของตนเอง โดยมีมุมมองในระดับมหภาคที่มองผลของสื่อมวลชนต่อผู้รับสารในระบบสังคมที่ประกอบด้วยสภาพเหตุการณ์ในสังคม และการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยระบบสังคมและสื่อมวลชนมีความเกี่ยวข้องกันในการกำหนดการเข้าถึงและการให้ข่าวสารของสื่อมวลชน สื่อมวลชนและผู้รับสารมีความเกี่ยวข้องกันในการเลือกใช้สื่อมวลชนของบุคคล และสังคมกับผู้รับสารเกี่ยวข้องกันในการที่สังคมกำหนดความต้องการข่าวสาร ความเกี่ยวข้องกันเหล่านี้ส่งผลร่วมกันต่อต่อผู้รับสารในระดับปัจเจกบุคคล โดยที่แรงจูงใจ และความต้องการของบุคคลในฐานะปัจเจกที่ก่อให้เกิดการแสวงหาข่าวสาร และเลือกใช้สื่อเพื่อสนองตอบความต้องการเนื้อหาข่าวสารในเหตุการณ์อุทกภัย ผ่านสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และช่องทางอื่น ๆ เช่น บุคคล อินเทอร์เน็ต เครือข่ายท้องถิ่น ก่อให้เกิดผลกระทบจากการเปิดรับข่าวสาร ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลด้านการรับรู้ต่อเหตุการณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมตอบสนองต่ออุทกภัย

สภาพเหตุการณ์อุทกภัย หมายถึง เรื่องราว สิ่งแวดล้อม สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับอุทกภัย ที่ประชาชนรับรู้ซึ่งนำไปสู่ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับอุทกภัย และการทำหน้าที่และการนำเสนอข่าวอุทกภัยของสื่อมวลชน สามารถพิจารณาได้จาก การรับรู้ของประชาชนในด้านความเสียหายต่อชีวิต ความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคล ความเสียหายต่อประเทศ ความเสียหายต่อชุมชน

การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในเหตุการณ์อุทกภัย หมายถึง การนำเสนอข่าวเรื่องราว เหตุการณ์เกี่ยวกับอุทกภัยผ่านสื่อมวลชนของนักข่าว ได้แก่ การเตือนภัยล่วงหน้า การรวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย การเสนอความเห็นของประชาชนที่มีต่อเหตุการณ์อุทกภัย การกระตุ้นเตือนให้ประชาชนปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย

ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตราย ช่วยให้อุดฟันจากสภาพน้ำท่วม เสนอข่าวสารข้อมูลโดยคำนึงถึงผลเสียต่อบุคคล

สื่อมวลชน หมายถึง ช่องทางการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์อุทกภัยไปยังผู้รับสารจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ได้แก่ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ

สื่ออื่น ๆ หมายถึง ช่องทางการแพร่กระจายข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์อุทกภัยไปถึงบุคคล โดยไม่ผ่านสื่อมวลชน ได้แก่ บุคคลใกล้ชิด เช่น คนในครอบครัว เครือญาติ เพื่อน เพื่อนบ้าน

อินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตราแกรม ยูทูบ บล็อก โปรแกรมสนทนาผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

เครือข่ายท้องถิ่น เช่น เจ้าหน้าที่อนามัย ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อาสาสมัครกู้ภัย นักข่าวในพื้นที่ ชมรมในท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน วิทยุสื่อสาร

โทรศัพท์เคลื่อนที่ ที่สามารถให้บริการได้

เนื้อหาเกี่ยวกับอุทกภัย หมายถึง สาระ เรื่องราว รายละเอียด เกี่ยวกับเหตุการณ์อุทกภัยทั้งในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังอุทกภัยเกิดขึ้น สามารถแบ่งเป็นเนื้อหา 7 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาด้านผลกระทบต่อประชาชน ได้แก่ ความรุนแรง ความเสียหายของบ้านเรือน สวนไร่นา จำนวนผู้ได้รับผลกระทบ จำนวนผู้เสียชีวิต ช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ยังใช้การได้ การเตรียมพร้อมรับมือกับน้ำท่วม การรักษาพยาบาล พื้นที่และสถานที่ปลอดภัยสำหรับการอพยพ การป้องกันโรคเบื้องต้น การดูแลรักษาสุขภาพเบื้องต้น

2. เนื้อหาด้านความช่วยเหลือและการบรรเทาภัยพิบัติ ได้แก่ การช่วยเหลือ การแก้ปัญหาภัยพิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น ราชการ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น อาสาสมัคร

3. เนื้อหาด้านสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ ได้แก่ ความช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำดื่ม ที่พักพิงชั่วคราว เสื้อผ้า ยารักษาโรค

4. เนื้อหาด้านการบริจาค การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือ ได้แก่ ช่องทางการรับบริจาคสิ่งของ กองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัย การเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัย

5. เนื้อหาด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งของและเงินบริจาค ได้แก่ ความโปร่งใสในการจัดการสิ่งของและเงินบริจาค การแจกจ่ายสิ่งของและเงินบริจาค

6. เนื้อหาด้านการเตรียมพร้อมกลับเข้าที่พักหลังสิ้นสุดเหตุการณ์ ได้แก่ การเตรียมตัวกลับเข้าที่พักอาศัย การทำความสะอาดที่พักอย่างปลอดภัย อันตรายจากอุปกรณ์ไฟฟ้า สัตว์มีพิษ อันตรายจากความสกปรก สารเคมีตกค้าง ความปลอดภัยจากน้ำดื่ม น้ำใช้ การป้องกันและควบคุมโรคระบาด

7. เนื้อหาด้านการฟื้นฟูจิตใจ ได้แก่ การสร้างขวัญและกำลังใจจากการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน การฟื้นฟูจิตใจให้พร้อมดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปหลังน้ำท่วม

ปัจจัยด้านบุคคล หมายถึง แรงจูงใจ ความต้องการ เป้าหมายของบุคคลใน เนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับอุทกภัย เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเผชิญกับอุทกภัย ซึ่งเป็นการความต้องการเนื้อหาข่าวสาร ที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการแสวงหาและเลือกใช้สื่อหรือช่องทางที่สามารถตอบสนองความต้องการเนื้อหาข่าวสารนี้ได้ ซึ่งแรงจูงใจหรือความต้องการเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวข้องกับ เพศ สัญชาติ อายุ สภาวะสุขภาพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน สภาพที่อยู่อาศัย การรับรู้ความรุนแรงหรืออันตรายจากอุทกภัย

ผลกระทบจากการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบุคคล หลังจากที่ได้เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับอุทกภัยประกอบด้วย 3 ระดับ ได้แก่ การรับรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมตอบสนองต่ออุทกภัย ดังนี้

1. **ผลระดับการรับรู้** หมายถึง ความคิดที่บุคคลมีต่ออุทกภัย ที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น และมีความเชื่อมโยงไปสู่ความรู้สึกและพฤติกรรม ในงานวิจัยนี้ระบุลักษณะของผลการรับรู้ ดังนี้

1.1 **ความคลุมเครือ** หมายถึง ภาวะที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลนั้นรับรู้ ข้อมูลไม่เพียงพอเกี่ยวกับอุทกภัย หรือการได้รับการรับข้อมูลไม่เพียงพอที่จะตัดสินใจเพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์อุทกภัยอย่างถูกต้อง หรือการที่บุคคลรู้ว่าอุทกภัยได้เกิดขึ้นแต่ไม่รู้วิธีการที่จะช่วยให้ปลอดภัย

1.2 **การรับรู้ต่อเหตุการณ์อุทกภัย** หมายถึง การที่บุคคลตีความ ข่าวสารอันเกิดจากการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับอุทกภัยจากช่องทางต่าง ๆ พิจารณาจาก การรับรู้ ว่าอุทกภัยเป็นภัยคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สิน การรับรู้ว่าอุทกภัยเป็นภัยธรรมชาติที่มีความรุนแรง

2. **ผลระดับความรู้สึก** หมายถึง อารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์อุทกภัย ในงานวิจัยนี้ระบุลักษณะความรู้สึก ดังนี้

2.1 **ความกลัว** หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่คาดคะเนว่า ตนเอง อาจจะได้รับอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินจากเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้น

2.2 ความกังวล หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลคาดคะเนว่า ตนเอง อาจจะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในระหว่างและหลังเหตุการณ์อุทกภัยที่เกิดขึ้น

3. พฤติกรรมตอบสนอง หมายถึง ลักษณะการกระทำ การแสดงออกของบุคคล ที่มีต่อเหตุการณ์อุทกภัย ในงานวิจัยนี้ระบุลักษณะพฤติกรรมตอบสนองต่อเหตุการณ์อุทกภัย ดังนี้

3.1 การตื่นตัว หมายถึง การกระทำที่บุคคลได้กระทำในบางสิ่ง บางอย่างที่เขาอาจจะไม่เคยทำมาก่อน หรือการกระทำที่เป็นไปในทางลดความหวาดกลัว ความ กังวล ป้องกัน หรือแก้ไขเหตุการณ์เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินในเหตุการณ์ อุทกภัย สามารถพิจารณาได้จาก การจัดเก็บสิ่งของให้พ้นน้ำท่วม การเตรียมสำรองอาหารและน้ำ ดื่ม การเตรียมอพยพออกจากพื้นที่ที่ถูกล้ำท่วม

3.2 การเฉื่อยชา เป็นการที่บุคคล ควรจะกระทำบางอย่าง เพื่อลดความ หวาดกลัว ความกังวล ป้องกัน หรือแก้ไขเหตุการณ์เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ในเหตุการณ์อุทกภัย แต่เขากลับไม่ได้กระทำ พิจารณาได้จาก การไม่ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับ สถานการณ์อุทกภัย ไม่สนทนาพูดคุยกับบุคคลอื่นเกี่ยวกับสถานการณ์อุทกภัย ไม่ทำตาม คำแนะนำนำเพื่อความปลอดภัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. สามารถนำไปใช้ในการวางระบบการสื่อสารในเหตุการณ์อุทกภัย ประยุกต์ใช้ วางกรอบการเตือนภัย และเป็นแนวทางในการเสนอข่าวในสื่อมวลชนเพื่อลดความเสี่ยง ความ รุนแรงของผลกระทบต่อประชาชน รวมทั้งใช้เป็นแนวทางการรายงานข่าวอุทกภัยของสื่อมวลชน เพื่อประโยชน์ของประชาชน

2. สามารถนำมาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินงานจัดทำแผนการสื่อสาร การ เตือนภัย การให้ข้อมูลในเหตุการณ์ภัยพิบัติ ได้แก่ กรมประชาสัมพันธ์ กรมป้องกันและบรรเทาสา ธารณภัย ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ เป็นต้น รวมทั้งจะนำไปเสนอสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์ แห่งประเทศไทย เพื่อเผยแพร่ให้แก่องค์กรสื่อมวลชนนำไปพิจารณาในการกำหนดแนวทางการทำ หน้าที่รายงานข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติของสื่อมวลชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นศึกษากลุ่มผู้รับสารในเหตุการณ์อุทกภัยเท่านั้น โดยวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มประชาชนทั้งที่เคยและไม่เคยประสบอุทกภัยในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เคยและไม่เคยประสบอุทกภัย

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งหวังทำความเข้าใจแนวคิดด้านภัยพิบัติรูปแบบการเกิดและแนวทางแก้ไข และทฤษฎีของการพึ่งพาสื่อมวลชน รวมทั้งสำรวจเอกสารบทความงานวิจัย และงานเขียนที่เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อและช่องทางข่าวสารยามเกิดภัยพิบัติของประชาชน ตลอดจนบทบาทสื่อมวลชนต่อการรายงานข่าวภัยพิบัติ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดด้านภัยพิบัติ

ภัยพิบัติทางธรรมชาติ (natural disaster) หมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรง และเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน และต่อชีวิต ซึ่งภัยธรรมชาติ ได้แก่ พายุเขตร้อน แผ่นดินไหว อุทกภัย พายุฟ้าคะนองและทอร์นาโด พายุหิมะ ภูเขาไฟระเบิด คลื่นอากาศร้อน และสำหรับประเทศไทยนั้น ได้แก่ วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง คลื่นพายุพัดชายฝั่ง ไฟป่า ดินถล่มและแผ่นดินไหว โดยส่วนใหญ่เป็นภัยธรรมชาติด้านกรวมอุตุนิยมวิทยา คือ วาตภัย อุทกภัยและภัยแล้ง (ประสิทธิ์ ธิษพุฒิ และศุภฤกษ์ ตันศรีรัตนวงศ์, 2549, น. 164) นอกจากนี้ยังเกิดจากฝีมือมนุษย์ (man-made disaster) เช่น อัคคีภัย ภัยจากการจลาจลและคมนาคนชนสงฆ์ ภัยจากการก่อการร้าย ภัยจากการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ (ทวิดา กมลเวชช, 2554, น. 3)

สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ได้ระบุให้เห็นถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโดยนิยามให้เห็น คือ

การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกส่งผลให้สภาพภูมิอากาศแปรปรวน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ... อุณหภูมิโลกสูงขึ้นโดยเฉลี่ย 0.2 องศาเซลเซียสต่อทศวรรษ ในช่วง 30 ปี ที่ผ่านมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลและภัยธรรมชาติบ่อยครั้งและทวีความรุนแรง ทั้งอุทกภัย แผ่นดินไหว ดินถล่ม วาตภัย ภัยแล้ง และไฟป่า...ส่งผลกระทบทางสังคมตามมา อาทิ ปัญหาความยากจน การอพยพ ย้ายถิ่น และการแย่งชิงทรัพยากรเพิ่มขึ้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2557, น. 5)

ภูเวียง ประคำมินทร์ (ม.ป.ป.) ผู้อำนวยการส่วนตรวจวัดและเตือนภัยแผ่นดินไหวทั่วโลก สำนักแผ่นดินไหว กรมอุตุนิยมวิทยาพยากรณ์ว่า การเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดินไหว ภัยร้อน ภัยหนาว ฯลฯ ซึ่งเกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์เป็นอย่างมาก ยิ่งมนุษย์พยายาม ที่จะเรียนรู้ศึกษาถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติมากเท่าใด ยิ่งพบว่าธรรมชาติ นั้นยิ่งมีความยิ่งใหญ่ที่สุดที่มนุษย์จะสามารถควบคุมได้ หนทางเดียวที่ดีที่สุดที่จะกระทำตอนนี้คือ พยายามเรียนรู้ธรรมชาติของภัยต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว หาทางป้องกันและลดความเสียหายที่จะเกิดจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ เหล่านี้ให้มากที่สุด

ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปให้เห็นว่าภัยพิบัติเกิดจากความเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ และเกิดจากธรรมชาติ และเกิดจากฝีมือมนุษย์ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นล้วนมีผลต่อชีวิตและทรัพย์สินต่อมนุษย์ และการวิจัยครั้งนี้จะเน้นให้เห็นอุทกภัยหรือภัยจากน้ำท่วม จึงเสนอให้เห็นถึงรายละเอียดเกี่ยวกับอุทกภัยหรือภัยจากน้ำท่วมดังนี้

1. อุทกภัย/น้ำท่วม

อุทกภัย เกิดจากสภาวะน้ำท่วมฉับพลันที่เกิดจากฝนตกหนักต่อเนื่องเวลานาน และ ยังเกิดแผ่นดินถล่ม และอาจมีสาเหตุจากพายุหมุนเขตร้อนลมมรสุมมีกำลังแรง ร่องความกดอากาศต่ำมีกำลังแรง อากาศแปรปรวน น้ำทะเลหนุน แผ่นดินไหวเขื่อนพัง (สมิทท ธรรมสโรช และ นภาพร สเลลานนท์, 2553, น. 69) จึงเกิดสาเหตุน้ำจะเอ่อล้นฝั่ง แม่น้ำลำธาร หรือทางน้ำเข้าท่วมพื้นที่ ปกติแล้วไม่ได้อยู่ระดับน้ำหรือเกิดจากการสะสมน้ำบนพื้นที่ซึ่งระบายออกไม่ทัน ทำให้ปกคลุมไปด้วยน้ำ (ประสิทธิ์ ทีชพุมิ และศุภฤกษ์ ตันศรีรัตนวงศ์, 2549, น. 173)

ประสิทธิ์ ทีชพุมิ และศุภฤกษ์ ตันศรีรัตนวงศ์ (2549, น. 173-179) ได้ชี้ให้เห็นถึงลักษณะการเกิดอุทกภัยดังนี้

1. น้ำป่าไหลหลาก คือ น้ำที่ป่าลงสู่ที่ราบต่ำอย่างรวดเร็ว เนื่องจากฝนตกหนักต่อเนื่องเป็นเวลานานบนภูเขา ทำให้บ้านเรือนเสียหายจามที่ตั้งตามเส้นทางที่น้ำไหลผ่าน
2. น้ำท่วมฉับพลัน คือ สภาวะน้ำที่ปริมาณของน้ำสูงอย่างรวดเร็วทันทีที่เกิดฝนตก มวลน้ำจะเคลื่อนตัวอย่างรวดเร็วเข้าท่วมพื้นที่ และจากนั้นน้ำก็อาจลดลงอย่างรวดเร็ว
3. น้ำท่วมหรือท่วมขัง คือ เกิดจากบริเวณน้ำสะสมจำนวนมากไหลป่าเข้าท่วมบ้านเรือน เรือกสวน ไร่นา ได้รับความเสียหาย หรือเป็นสภาพน้ำท่วมขังฝนเขตเมืองใหญ่ เกิดจากฝนตกหนักเป็นเวลานาน หรือเกิดจากน้ำทะเลหนุนสูง

4. น้ำล้นตลิ่ง คือ ปริมาณน้ำเกิดจากฝนตกหนักต่อเนื่องลงสู่แม่น้ำปริมาณมากจนระบายลงสู่ลุ่มน้ำด้านล่าง หรือออกสู่ปากน้ำไม่ทัน ทำให้น้ำท่วมตลิ่งสองฝั่งแม่น้ำ จนได้รับความเสียหาย ถนนหรือสะพานชำรุด คมนาคมถูกตัดขาด

5. น้ำหลากฉับพลันจากเขื่อน คือ อุทกภัยชนิดหนึ่งเกิดจากเขื่อนที่ได้รับความเสียหายจากแผ่นดินไหว หรือมีการใช้งานไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งเกณฑ์การวัดระดับของการเตือนภัยน้ำหลากฉับพลันจากเขื่อน 1) เหตุการณ์ผิดปกติ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยปกติไม่เคยประสบมาก่อนระหว่างปฏิบัติงานประจำของเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำ และเหตุการณ์อาจทำอันตรายต่อเขื่อนจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขขั้นตอนการทำงานชั่วคราวหรือถาวร ดังนั้นยังไม่มี การเตือนภัย แต่มีการขอความช่วยเหลือ 2) สถานการณ์ฉุกเฉิน คือ สภาพการร้ายแรงอย่างทันทีทันใด ซึ่งจำทำให้อันตรายต่อความมั่นคงทางโครงสร้างของเขื่อนหรืออันตรายต่อผู้คน สถานการณ์ เช่นนี้มีการเตือนภัยให้ทราบถึงความพร้อมอพยพประชาชนพื้นที่เสี่ยงภัยและระดมกำลังรับมือความวิบัติ และ 3) เหตุการณ์ใกล้วิบัติ คือ เหตุการณ์ที่เขื่อนเกิดวิบัติบางส่วนหรือกระบวนการ วิบัติของเขื่อนกำลังคืบหน้า อพยพประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยง

6. อุทกภัยส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากเกิดฝนตกหนักต่อเนื่องเป็นเวลานาน ตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดฝนตกหนักและต่อเนื่อง ได้แก่ 1) หย่อมความกดอากาศต่ำ 2) พายุหมุนเขตร้อน 3) ร่องความกดอากาศต่ำ 4) มรสุมตะวันออกเฉียงใต้ และ 5) มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ผลกระทบที่เกิดจากอุทกภัย

อันตรายและความเสียหายที่เกิดจากอุทกภัยสามารถแบ่งได้เป็น ความเสียหายโดยตรง 1) น้ำท่วมอาคารบ้านเรือน สิ่งก่อสร้างและสาธารณสถาน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมากบ้านเรือนหรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่ไม่แข็งแรงจะถูกกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวพังทลายได้ คนและสัตว์พาหนะและสัตว์ เลี้ยงอาจได้รับอันตรายถึงชีวิตจากการจมน้ำตาย 2) เส้นทางคมนาคมและการขนส่งอาจจะถูกตัดเป็นช่วง ๆ โดยความแรงของกระแสน้ำ ถนน และสะพานอาจจะ ถูกกระแสน้ำพัดให้พังทลายได้ สินค้าพัสดุอยู่ระหว่างการขนส่งจะได้รับความเสียหายมาก 3) ระบบสาธารณูปโภค จะได้รับความเสียหาย เช่น โทรศัพท์ โทรเลข ไฟฟ้า และประปา ฯลฯ และ 4) พื้นที่การเกษตรและการปศุสัตว์ จะได้รับความเสียหาย เช่น พืชผล ไร่ นา ทุกประการที่กำลังผลิติดอกออกผล อาจ ถูกน้ำท่วมตายได้ สัตว์พาหนะ วัว ควาย สัตว์เลี้ยง ตลอดจนผลผลิตที่เก็บกักตุน หรือมีไว้เพื่อทำพันธุ์จะได้รับความเสียหาย ความเสียหายทางอ้อมจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยทั่วไป เกิดโรคระบาด สุขภาพจิตเสื่อม และสูญเสีย ความ

ปลอดภัยเป็นต้น (ประสิทธิ์ ทีฆพุดิ และศุภฤกษ์ ตันศรีรัตนวงศ์, 2549, น. 173-179; ภูเวียง ประคำมินทร์, ม.ป.ป) นอกจากนี้จะสร้างความเสียหายและอันตราย แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ ทั้งที่ประเมินค่าได้และไม่ได้ แต่จะคุกคามความเป็นอยู่และกระทบหลายด้านอย่างซ้ำๆ ได้แก่ การกัดเซาะชายฝั่ง การรुक้าของน้ำทะเลเข้าไปในแหล่งน้ำใต้ดิน และ น้ำจืด ส่วนการประมง การท่องเที่ยว ชายฝั่ง และเกาะเล็กเกาะน้อยต่างๆ ต้องเสี่ยงภัยจากระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น บางส่วนอาจจะเลวร้ายจนถึงขั้น ไม่สามารถอาศัยอยู่ได้ ต้องมีการอพยพครั้งใหญ่ (ทวิดา กมลเวชช, 2554, น. 20)

ทฤษฎีการพึ่งพาสื่อมวลชน

1. พื้นฐานมุมมองระบบสังคมการพึ่งพาสื่อมวลชน

Ball-Rokeach and Jung (2009, pp. 531-532) กล่าวว่าทฤษฎีผลกระทบของสื่อมวลชนช่วงปลายทศวรรษ 60-70 ได้กล่าวถึงผลกระทบของสื่อมวลชนทั้งในระดับสังคมและปัจเจกบุคคล ทฤษฎีพึ่งพาสื่อมวลชนเป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นในช่วงนี้เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นแนวคิดที่เปลี่ยนจากการมองผลของสื่อมวลชนเชิงโน้มน้ำวใจไปสู่การมองผลสื่อมวลชนในเชิงระบบข่าวสารข้อมูล โดยเชื่อว่าการสื่อมวลชน คือระบบข่าวสารของสื่อมวลชน การศึกษาแนวนี้จะเน้นศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคข่าวสาร โดยเชื่อว่าผู้ผลิตข่าวสารเป็นผู้ควบคุมเนื้อหาและผู้บริโภคเป็นผู้ใช้ข่าวสารนั้นในการเรียนรู้สังคมและดำเนินชีวิต ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการวิเคราะห์ผลกระทบของสื่อมวลชนในหลายมิติในแง่ของความสัมพันธ์แบบพึ่งพา

ทฤษฎีพึ่งพาสื่อมวลชน เริ่มต้นขึ้นในกลางทศวรรษที่ 1970 บนพื้นฐานความคิดว่าการทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อที่มีผลต่อบุคคล หรือกลุ่มคนจำเป็นต้องทำความเข้าใจ ครอบคลุมถึงบทบาทของสื่อมวลชนในสังคมด้วย อันหมายถึง บทบาทของสื่อมวลชนในการให้ข้อมูลข่าวสารในภาพใหญ่ ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่าการที่บุคคลจะเรียนรู้ทำความเข้าใจทางความเป็นจริงและมีพฤติกรรมเช่นไรนั้น จำเป็นต้องได้รับข่าวสารที่ทันสมัยจากระบบของสื่อมวลชนที่มีประสิทธิภาพในด้านารรวบรวม การเรียบเรียงและการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน ทั้งเนื้อหาด้านข่าวและความบันเทิง ดังนั้นกระบวนการผลกระทบของสื่อเริ่มต้นจากการที่สื่อมวลชนเป็นผู้รวบรวมนำเสนอ และเผยแพร่ข่าวสารเข้าสู่ระบบสังคม ซึ่งถือเป็นแหล่งข้อมูลของสังคม ยิ่งระบบสื่อมวลชนควบคุมทรัพยากรข่าวสารข้อมูลได้มากขึ้นเท่าไรก็ยิ่งทำให้เกิดผลกระทบมากขึ้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งด้านการรับรู้ ความรู้สึกและพฤติกรรม

ผลกระทบเหล่านี้เกิดขึ้นนี้จึงเป็นผลที่เกิดขึ้นจากความเชื่อมโยงระหว่างระบบสังคมและตัวบุคคลนั่นเอง (Ball-Rokeach, & Jung, 2009, p. 533)

DeFleur & Ball-Rokeach (1982, pp. 233-251) ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของสื่อมวลชนที่มีต่อบุคคลในมุมมองเชิงระบบของสังคม โดยมีพื้นฐานความคิดที่ว่าผลของสื่อที่จะเกิดจากตัวบุคคลขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องของเชื่อมโยงระหว่างสื่อกับระบบต่าง ๆ ในสังคม แนวความคิดลักษณะนี้เป็นการมองอิทธิพลของสื่อต่อบุคคลว่าผลที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นผลมาจากปัจจัยตัวสื่ออย่างเดียว แต่สื่อเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมซึ่งเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับระบบสำคัญเช่น การเมือง เศรษฐกิจและสังคม เช่น ครอบครัว ศาสนา วัฒนธรรม ซึ่งที่กล่าวมามี ความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันในลักษณะที่เป็นตัวกำหนดเนื้อหาที่นำเสนอในสื่อมวลชนว่าสื่อจะนำเสนอหรือไม่นำเสนอเรื่องใด ดังนั้นผลที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลจึงเป็นผลรวมที่มาจาก ความเกี่ยวข้องที่กล่าวมาผ่านมาจากระบบสื่อมวลชนจะส่งผลต่อตัวบุคคล

ความเชื่อมโยงระหว่างการซึ่งพากันและกันของสื่อมวลชนและระบบต่าง ๆ ในสังคม (การเมือง เศรษฐกิจ ครอบครัวและวัฒนธรรม เป็นต้น) ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยให้เข้าใจว่าการมองอิทธิพลของสื่อ นั้น จำเป็นต้องวิเคราะห์ถึงความเกี่ยวข้องระหว่างสื่อและระบบสังคมและยังเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยให้เข้าใจถึงการใช้อิทธิพลของของบุคคล และผลกระทบของสื่อที่จะเกิดขึ้นต่อบุคคลนั้น อาจสรุปเป็นข้อสันนิษฐานได้ว่า การพึ่งพาสื่อของปัจเจกบุคคล ถูกกำหนดจากความเชื่อมโยงของ ความพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสื่อมวลชนกับระบบอื่น ๆ ในสังคม...เราสามารถสรุปอ้างได้ว่า พื้นฐานของอิทธิพลของสื่อขึ้นอยู่กับสภาพการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Interdependency) ระหว่างสื่อมวลชนและระบบอื่น ๆ ในสังคม และขึ้นอยู่กับการพึ่งพาซึ่งกันและกันที่จะเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารกับสื่อมวลชน ดังนั้นจึงเสนอแนวคิดความสัมพันธ์ 3 ส่วนระหว่าง ผู้รับสาร สื่อมวลชนและสังคม ซึ่งเป็นตัวกำหนดผลกระทบของสื่อต่อบุคคลในสังคมนั้น (DeFleur, & Ball-Rokeach, 1982, pp. 239-240)

ทำนองเดียวกันนั้น Rubin & Windahl (1986) ได้ชี้ให้เห็นเพิ่มเติมจากแนวคิดข้างต้นว่ามุมมองสื่อมวลชนแบบการพึ่งพาสื่อ เป็นมุมมองที่อยู่บนพื้นฐานที่ผูกโยงสื่อมวลชนเข้ากับระบบสังคมอิทธิพลสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับระบบสังคม ระบบสื่อมวลชนและผู้รับสาร คำว่า “การพึ่งพาสื่อมวลชน” นั้นจึงเกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงของทั้ง 3 สิ่ง ดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับสื่อมวลชน ซึ่งก่อให้เกิดหรือกำหนดการเข้าถึงสื่อ และการให้ข้อมูลข่าวสารที่บุคคลต้องการจากสื่อมวลชนนั้น

2. ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับผู้รับสารเป็นสิ่งที่กำหนดว่าผู้รับสารจะเลือกใช้สื่อประเภทนั้นหรือไม่มากนักเพียงใด ซึ่งมาจากระบบของสื่อมวลชนว่าจะสามารถนำเสนอข้อมูลให้ผู้รับสารต้องการได้มากหรือน้อย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับผู้รับสาร โดยปกติระบบสังคมจะเป็นตัวกำหนดความต้องการข่าวสารของผู้รับสารด้วย สังคมมีอิทธิพลต่อความต้องการข่าวสารและแรงจูงใจในการใช้สื่อมวลชน เช่นในสภาวะที่สังคมสับสนจะส่งอิทธิพลให้บุคคลต้องการข่าวสารเพื่อลดความสับสน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า สังคม สื่อมวลชนและผู้รับสารผูกโยงกันอยู่ การผูกโยงของทั้ง 3 ส่วนข้างต้นนี้นำไปสู่สภาวะของผู้รับสารว่ามีการพึ่งพาสื่อมวลชนในฐานะแหล่งข้อมูลข่าวสารที่จะช่วยให้เขาสามารถอยู่ได้ในสังคมได้อย่างปกติสุข ถ้าสื่อมวลชนตอบสนองความต้องการได้ ผู้รับสารก็จะผูกติดกับสื่อมวลชน ในขณะที่การตอบสนองของสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับระบบของสื่อมวลชนและความต้องการข่าวสารของผู้รับสารขึ้นอยู่กับระบบสังคมที่ผู้รับสารนั้นดำรงอยู่

อิทธิพลของสื่อภายใต้แนวคิดการพึ่งพาสื่อมวลชน มีผลอยู่ 3 ระดับตั้งแต่ระดับการรับรู้ (cognitive) ความรู้สึก (affection) และพฤติกรรม (behavioral) (DeFleur, & Ball-Rokeach, 1982, pp. 240-251) ดังต่อไปนี้

1. ผลระดับการรับรู้ ผลระดับนี้มีเป็นผลที่เกิดขึ้นและมีความเชื่อมโยงไปสู่ความรู้สึกและพฤติกรรม ลักษณะของผลการรับรู้ที่เกิดขึ้น มีดังต่อไปนี้

1.1 ความคลุมเครือ (ambiguity) เป็นภาวะที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลนั้นรับรู้ข้อมูลไม่เพียงพอในการที่จะไม่เข้าใจเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง หรือการได้รับการรับข้อมูลไม่เพียงพอในการตัดสินใจต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งได้อย่างถูกต้อง เกิดขึ้นจากการที่บุคคลรับรู้ว่ามีเหตุการณ์ได้เกิดขึ้นแต่ไม่รู้วิธีการที่จะจัดการเหตุการณ์นั้น ความคลุมเครือสับสนที่เกิดขึ้นสามารถลดลงได้ถ้ามีการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ โดยปกติความสับสนนี้มักมาจากการรายงานข่าวของสื่อมวลชนที่ไม่สมบูรณ์ หรือมีความขัดแย้งกันเอง ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการนำเสนอข่าวได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการที่บุคคลนั้นพึ่งพาสื่อก็เพื่อจะลดสภาวะความคลุม ของตนเอง

1.2 การก่อตัวของทัศนคติ (Attitude formation) เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้รับสารนั้นต้องฟังข่าวสารข้อมูลจากสื่ออย่างมาก เพื่อที่จะนำไปสู่ความรู้สึกหรือทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การก่อตัวทัศนคติใหม่ ๆ ที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะเกิดขึ้นได้จากการที่ผู้รับสารได้รับเนื้อหาผ่านสายตาของสื่อมวลชน

1.3 การกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda setting) เป็นผลเชิงการรับรู้อีกลักษณะที่เกิดขึ้นจากบทบาทการกำหนดวาระข่าวสารจากสื่อมวลชน การกำหนดวาระเป็นกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ กล่าวคือ สื่อมวลชนเป็นผู้คัดเลือกเรื่องราวคัดกรองเนื้อหาในเรื่องนั้นและ นำเสนอต่อสาธารณชน ในขณะที่เดียวกันสาธารณชนก็จะเลือกเปิดรับข่าวสารความความสนใจและความเกี่ยวข้องของแต่ละคน ดังนั้นจึงมีเรื่องราวที่นำเสนอหลากหลายและผู้รับสาร ก็จะทำให้ความสำคัญแตกต่างกันไป

1.4 การขยายการรับรู้ (Enlargement) เป็นผลเชิงการรับรู้ที่เกิดขึ้นจากการที่สื่อนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ และก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องนั้นของผู้รับสาร ซึ่งกล่าวได้ว่าเนื้อหาที่นำเสนอในสื่อช่วยขยายการรับรู้ของผู้รับสารได้

1.5 ค่านิยม (Value) ในที่นี้หมายถึง ความเชื่อที่คนมีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ข่าวสารทางสื่อมวลชนมวลชนนำเสนอถือเป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญอันเป็นเงื่อนไขในการทำให้ค่านิยมบางอย่างชัดเจนขึ้น กล่าวคือการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ของสื่อมวลชนจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความชัดเจนในค่านิยมบางเรื่อง ด้วยการให้ข้อมูลที่เร่งให้เกิดความขัดแย้งของค่านิยมนั้นเช่น เรื่องสิทธิมนุษยชนที่คนยังไม่เห็นคุณค่ามากหากสื่อนำเสนอแง่มุมต่าง ๆ ในเรื่องค่านิยมสิทธิมนุษยชนก็จะเป็นการให้เกิดการเรียนรู้จนนำไปสู่สามารถตัดสินได้ว่าจะมีค่านิยมต่อสิทธิมนุษยชนอย่างไร

2. ผลเชิงความรู้สึก (affection) เป็นผลในลักษณะความรู้สึก อารมณ์ ชอบไม่ชอบกลัว เกลียดหรือรัก ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.2 ความรู้สึกเฉื่อยชา (Desensitization) เป็นผลเชิงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการได้รับข่าวสารข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมากและยาวนานต่อเนื่องกัน

2.3 ความกลัวและความกังวล (fear and anxiety) เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้รับสารได้เปิดรับข่าวสารหรือแม้กระทั่งเนื้อหาด้านการบันเทิง ที่กล่าวถึงอันตรายและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม ก็จะทำให้ประชาชนกลัวและกังวลในการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัยในสังคม

2.4 ศีลธรรมและความแปลกแยก (moral and alienation) เป็นผลเชิงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากข่าวสารจากสื่อมวลชน กล่าวคือ การที่สื่อมวลชนนำเสนอข้อมูลข่าวสารเชิงบวก

เกี่ยวกับกลุ่มอาชีพ กลุ่มชุมชนหรือเชื้อชาติ ประชาชนที่พึ่งพาข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มของตนผ่านสื่อมวลชนเป็น จะรู้สึกแปลกแยกถ้าสื่อนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มของตนน้อยลง

3. พฤติกรรม (behavioral) ผลเชิงพฤติกรรม ผลในระดับพฤติกรรมที่เชื่อมโยงกับการพึ่งพาสื่อจะแสดงให้เห็นถึง 2 ลักษณะคือการ ตื่นตัว activation และการลดการตื่นตัว deactivation ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

3.1 การตื่นตัว (activation) หมายถึง การกระทำที่บุคคลได้กระทำในบาง สิ่งบางอย่างที่เขาไม่เคยทำมาก่อน หลังจากได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชน กล่าวได้ว่าการกระทำนี้เป็นผลอันเนื่องมาจากผลการรับรู้และความรู้สึก

3.2 เป็นการที่บุคคล (deactivation) ควรจะกระทำบางอย่างหลังจากเปิดรับสื่อแล้ว แต่เขากลับไม่ได้กระทำ

Ball-Rokeach and Jung (2009, pp. 534) ชี้ให้เห็นว่าการพึ่งพาสื่อมวลชนได้พัฒนาแนวคิดเพิ่มเติมขึ้น จนสามารถสรุปเป็นทฤษฎีการพึ่งพาสื่อ อันประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบที่สำคัญ เริ่มจากระบบปัจเจกบุคคล สู่วิทยาการสื่อสารของบุคคลและขยายไปสู่สิ่งแวดล้อมทางสังคม และกิจกรรมของสื่อ ซึ่งถูกควบคุมโดยโครงสร้างที่พึ่งพาซึ่งกันและกันของระบบต่าง ๆ ของสังคมซึ่งองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ 1) ปัจเจกบุคคล 2) เครือข่ายการสื่อสารของบุคคล 3) สภาพสังคมและกิจของสื่อมวลชน และ 4) โครงสร้างการพึ่งพากัน และกันของระบบสังคม

จาก 4 องค์ประกอบดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้นนั้น Merskin (1999, pp. 81-82) ได้อธิบายเพิ่มเติมและชี้ให้เห็นว่าทฤษฎีการพึ่งพาสื่อมวลชนเน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคม สื่อมวลชน และผู้รับสาร สังคมถือเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของผู้รับสาร ในขณะเดียวกัน การตอบสนองความต้องการสามารถบรรลุได้ด้วยสื่อมวลชน และการพึ่งพาสื่อมวลชนเป็นผลมาจากปัจจัยระดับมหภาคและจุลภาค 5 ประการดังนี้ 1) โครงสร้าง (structure) หมายถึงรูปแบบของสื่อมวลชนในระบบสังคมนั้นว่ามีความเป็นอิสระจากการเมือง เศรษฐกิจและปกครอง หรือระบบอื่น ๆ ในสังคม 2) บริบท (context) หมายถึงสภาพการณ์ในสังคมที่บุคคลและกลุ่มสังคมนั้นได้แสดงออกมา 3) สื่อมวลชน (Media) หมายถึง คุณภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสาร 4) เครือข่ายการสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal network) หมายถึง เครือข่ายการสื่อสารระหว่างบุคคลส่งผลต่อการคาดหวังและแรงจูงใจในการใช้สื่อมวลชนของบุคคล และ 5) ปัจจัยส่วนบุคคล (Individual factors) หมายถึงเป้าหมายของบุคคลที่จะต้องตอบสนองด้วยสื่อมวลชน

ที่กล่าวมาจากแนวคิดการพึ่งพาสื่อมวลชนนั้น Defleur & Dennis (1996, quoted in Merskin, 1999, pp. 83-93) จึงสรุปถึงความเป็นไปได้ของทฤษฎีการพึ่งพาสื่อมวลชน 5 ประการ ดังนี้

1. บุคคลในสังคมต้องการข่าวสารเพื่อใช้ในการตัดสินใจ เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในสังคม เช่น การเมือง การหลบภัยพิบัติ การเดินทาง การหาคู่และเรื่องอื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน
2. ในสังคมแบบดั้งเดิม บุคคลมีแนวโน้มจะพยายามมีวิถีชีวิตที่เหมือนกัน และเชื่อมโยงกันด้วยการสนทนาผ่านทางครอบครัว เพื่อนบ้านที่ตนเองไว้ใจและผูกพัน เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารที่ตนเองต้องการ

3. ในสังคมเมืองที่บุคคลมาจากหลายที่แล้วมารวมกัน มีความแตกต่างกันเชื้อชาติ อาชีพ ความชำนาญและชนชั้นทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

4. จากความแตกต่างกันอย่างมากของคนในสังคมเมือง บุคคลจะใช้ช่องทางทางการสื่อสารผ่านการสนทนาในเครือข่ายบุคคลน้อย เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารที่ตนเองต้องการใช้ในชีวิตประจำวัน

5. บุคคลในสังคมเมืองพึ่งพาสื่อมวลชนอย่างมากในการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ตนเองต้องการ แล้วนำมาตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ จากการได้รับข่าวสาร คำแนะนำต้นแบบการกระทำที่อยู่ในข่าว และรายการต่าง ๆ ในสื่อมวลชน ซึ่งถูกนำมาใช้ในการตัดสินใจของบุคคล

จากที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยข้างต้น ก่อให้เกิดการพึ่งพาสื่อมวลชน กล่าวคือ บุคคลในสังคมจำเป็นต้องพึ่งพาข่าวสารจากสื่อมวลชน เพื่อตอบสนองความต้องการใช้ข่าวสารเพื่อให้บรรลุความต้องการของตนเอง

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีการพึ่งพาสื่อเป็นมุมมองในระดับมหภาคที่มองผลของสื่อมวลชนต่อผู้รับสารในระบบสังคมเพิ่มเติมขึ้นซึ่ง Rubin & Windahl (1986) ได้ชี้ให้เห็นอีกว่าในมุมมองของอิทธิพลสื่อมวลชนต่อผู้รับสารยังมีทฤษฎีที่อธิบายในระดับปัจเจกบุคคล คือทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อมวลชนที่อธิบายการใช้สื่อมวลชนและความต้องการข่าวสารในระดับบุคคล ดังนั้นเขาจึงได้เสนอว่าทฤษฎีการใช้และความพึงพอใจจากสื่อมวลชนเข้าไว้ด้วยกัน โดยสาระสำคัญของการใช้และการพึ่งพาสื่อมีแนวคิดสำคัญดังนี้

1. การพึ่งพา (dependency) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างการบรรลุความต้องการหรือเป้าหมายของบุคคลจากการได้รับจากบุคคลอื่น ดังนั้นการพึ่งพาสื่อมวลชนจึงเกี่ยวข้องกับรูปแบบการใช้สื่อของบุคคลเพื่อสนองตอบความต้องการของตนเอง

2. จุดกำเนิดของการพึ่งพา (origin of dependency) ซึ่งเกิดขึ้นจากระบบสังคม การเป็นสมาชิกในสังคม ความต้องการส่วนบุคคลปริมาณเนื้อหาข่าวสารในสื่อมวลชนที่สนอง ต่อบุคคลและสังคมซึ่งในแบบจำลองนี้ได้เพิ่มเติมปัจจัยระดับปัจเจก คือแรงจูงใจ และความ ต้องการของบุคคลเข้าไปในฐานะปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพึ่งพาด้วย

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคมและการใช้สื่อ (societal system & media use interaction) อธิบายได้ว่าการใช้สื่อและผลที่เกิดขึ้นเป็นไปในลักษณะปฏิสัมพันธ์ที่เป็นผลเชื่อมโยง กันระหว่างสิ่งเร้าจากสื่อ การใช้สื่อและความพึงพอใจ และโครงสร้างสังคมที่กำหนดสถานการณ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ

4. ทางเลือกในการใช้สื่อ (role of functional alternatives) ผู้รับสารมีทางเลือกใน การเปิดรับข่าวสารจากช่องทางต่าง ๆ ตามแนวคิดการใช้และความพึงพอใจ ผู้รับสารอาจจะเลือก เปิดรับข่าวสารได้ทั้งช่องทางผ่านสื่อมวลชน (mediated channel) และช่องทางที่ไม่ผ่านสื่อมวลชน (non-mediated channel) โดยที่เชื่อว่ายิ่งบุคคลเลือกเปิดรับสื่อเพียงสื่อเดียว ยิ่งสามารถ คาดเดาผลได้อย่างแน่นอน และหากเขาใช้สื่อมากกว่าหนึ่งสื่อแสวงหาการพึ่งพาสื่อ ยิ่งน้อยลง ในสื่อใดสื่อหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง ทางเลือกในการใช้สื่อขึ้นอยู่กับความหลากหลาย ของ ทางเลือกสื่อที่มี ความรู้ที่แตกต่างกันและแรงจูงใจในการใช้สื่อ

5. การแสวงหาข่าวสาร (information seeking) แบบจำลองนี้มองว่าแรงจูงใจใน ส่วน บุคคลในการใช้สื่อกับทางเลือกของสื่อกับการพึ่งพาสื่อนั้นเป็นส่วนเส้นขนาน ธรรมชาติของ การพึ่งพาสื่อเป็นผลผลิตจากแรงจูงใจ และการแสวงหาวิธีที่จะได้รับข่าวสารจากสื่อ

2. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนยามสถานการณ์ภัยพิบัติของผู้รับสาร

การเปิดรับข่าวสารของประชาชนในยามวิกฤตการณ์ โดยเฉพาะต่อภัยพิบัตินั้น Hirschburg, Dillman & Ball-Rokeach (1986, pp.117-126) กล่าวว่าเหตุการณ์ภัยพิบัติย่อม ก่อให้เกิดความคลุมเครือไม่ชัดเจนที่ประชาชนมีต่อเหตุการณ์ และความคลุมเครือนี้หากพิจารณา ตามแนวคิดการพึ่งพาสื่อมวลชน จะเห็นได้ว่าในสภาวะที่ผู้รับสารเกิดการรับรู้ที่คลุมเครือ ต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติ ผู้รับสารจะมีการแสวงหาข่าวสารที่ผิดแผกไปจากสภาวะปกติ หรือผิดไป จากที่เขาเปิดรับข่าวสารทั่ว ๆ ไป จากความคิดนี้แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีการพึ่งพาสื่อมวลชน สามารถนำมาประยุกต์อธิบายการเปิดรับข่าวสารของบุคคลในสถานการณ์ภัยพิบัติได้ (Rubin, & Windahl, 1986) บนพื้นฐานความคิดต่อภัยพิบัติที่ทำให้เกิดความคลุมเครือในตัวผู้รับสาร ดังนั้น บุคคลคนจึงพยายามลดความคลุมเครือนี้ด้วยการแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชน จึงต้องพึ่งพา

ข่าวสารจากสื่อมวลชน นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่าการลดความคลุมเครือนี้เกี่ยวข้องกับรูปแบบการ
ใช้สื่อของบุคคล การให้ข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอของสื่อมวลชน และสื่อประเภทใดคือ สื่อที่
ประชาชนใช้เป็นหลัก (Hirschburg, Dillman, & Ball-Rokeach, 1986, pp.117-126)

Hirschburg, Dillman, and Ball-Rokeach (1986, pp.121-123) ศึกษาเหตุการณ์
ภูเขาไฟระเบิดโดยใช้แนวคิดการพึ่งพาสื่อเพื่อลดความคลุมเครือต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติดังกล่าว
ได้ข้อค้นพบในประเด็นสำคัญดังนี้ 1) สื่อหลักที่คนใช้ในการแสวงหาข่าวสารข้อมูลเหตุการณ์ภัย
พิบัติในวันเกิดเหตุคือวิทยุ และโทรทัศน์ แต่หลังจากวันที่เกิดเหตุการณ์ สื่อวิทยุและโทรทัศน์ก็ยัง
เป็นสื่อหลัก แต่การสื่อสารระหว่างบุคคล กลับเพิ่มมากขึ้นจากวันที่เกิดเหตุ ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกต
ว่าเป็นเพราะสื่อมวลชนเสนอข่าวไม่เพียงพอ ต่อความต้องการของบุคคล 2) อัตราการใช้สื่อของ
ประชาชนอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าบุคคลต้องพึ่งพาสื่อมวลชนในสภาวะภัยพิบัติ และ
3) บุคคลที่มีความแตกต่างระหว่าง เพศ การศึกษา ความเป็นคนเมือง จะมีรูปแบบการใช้สื่อ
แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามความต่างนี้กลับลดลงในช่วงเวลาหลังเกิดเหตุการณ์ ซึ่ง
สถานการณ์กำลังกลับสู่ภาวะปกติ

3. สื่อมวลชนกระแสหลักกับการแสวงหาข้อมูลด้านภัยพิบัติ

ทั้งนี้ข้อค้นพบที่เห็นว่าข้อมูลข่าวสารทางด้านภัยพิบัติที่ผู้รับสารหรือประชาชนใช้
แสวงหามากที่สุดก็คือสื่อโทรทัศน์ (Piotrowski, & Armstrong, 1998; Perry, 2007; Helena,
2011; Gordon, 2009; ณัฐา ฉางชูโต, 2555) ทั้งนี้โทรทัศน์เป็นสื่อที่ประชาชนชนส่วนใหญ่เลือก
เปิดรับในยามวิกฤติการณ์ เหตุผลก็คือ เสนอข่าวได้รวดเร็วและทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่าง
ฉับพลัน (สุจิตรา ไกรรินทร์, 2555; ณัฐา ฉางชูโต, 2555) และหลังจากนั้นผู้รับสารยังมีแนวโน้ม
การเปลี่ยนแปลงจากการเปิดรับสื่อโทรทัศน์หรือวิทยุไปสู่หนังสือพิมพ์มากขึ้น ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า
ความต้องการข้อมูลข่าวสารของคนนั้นมุ่งเน้นรายละเอียดข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น
(Tuner, & Paz, 1986, pp. 99-107; Piotrowski, & Armstrong, 1998) ดังความเห็น ของ
Quarantelli (1990) ได้ทำการรวบรวมข้อค้นพบของงานวิจัยเกี่ยวกับสื่อมวลชนในสถานการณ์ภัย
พิบัติในประเทศอเมริกา ซึ่งมีประเด็นทางด้านสื่อกระแสหลักก็คือโทรทัศน์และ วิทยุจะเป็น
ช่องทางหลักในการเผยแพร่ข่าวในช่วงแรกของการเกิดภัยพิบัติ และหนังสือพิมพ์จะแสดงบทบาท
ในเชิงวิเคราะห์ในช่วงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะนี้แล้ว และยังมีข้อค้นพบจากงานวิจัยที่พบว่าสื่อ
หนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในข่าวภัยพิบัติของผู้รับสารที่ประสบภัย (สุจิตรา ไกร
รินทร์, 2555) ซึ่งข้อมูลข่าวสารและเนื้อหารายละเอียดจากสื่อถือเป็น สิ่งสำคัญในยามที่เกิด

ภัยพิบัติในการฟุ้งฟิง และเช่นเดียวกันนั้น Perry (2007) ทำการสำรวจชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นสึนามิในมหาสมุทรอินเดีย หลังจากเกิดภัยพิบัติ 2 เดือน พบว่าโทรทัศน์และวิทยุเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการแพร่กระจายข้อมูลการเตือนภัยในช่วงต้น แต่ในเวลาที่เหตุการณ์ผ่านไปแล้วสื่อวิทยุยังเป็นสื่อที่ชาวบ้านใช้ในแสวงหาข่าวสารและรวมทั้งข้อค้นพบของ Hindman, & Coyle (1999) ศึกษาความคิดเห็นของผู้ฟังวิทยุท้องถิ่นในการรายงานข่าวเหตุการณ์น้ำท่วมในท้องถิ่นของตนเอง สามารถสรุปได้ว่าผู้คนในท้องถิ่นที่ฟังวิทยุท้องถิ่นที่นำเสนอข่าวภัยพิบัติในท้องถิ่น มีความเห็นว่าวิทยุท้องถิ่นช่วยให้เกิด การรวมตัวกันของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาอาสาร่วมมือกัน

นอกจากนี้ยังมีมุมมองความเห็นของ Moody (2009) ที่เห็นต่อสื่อวิทยุต่อวิกฤติการณ์ภัยพิบัติซึ่งชี้ให้เห็นว่าแม้ว่าสื่อวิทยุและถูกมองว่าเป็นสื่อที่ใช้เทคโนโลยีท้องถิ่นที่ล้าสมัย แต่ยังคงมีความสำคัญในสถานการณ์ภัยพิบัติ โดยชี้ให้เห็นว่าวิทยุท้องถิ่นมีความสำคัญในเหตุการณ์ที่สูญเสียรุนแรงได้ดีไปด้วย การกระตุ้นความสนใจของคนในชุมชนต่อเหตุการณ์การร่วมมือ กับสื่ออื่น ๆ ในท้องถิ่น

4. เทคโนโลยีการสื่อสารผ่านสื่อใหม่

นอกจากสื่อมวลชนกระแสหลักแล้วยังมีเทคโนโลยีสื่อใหม่ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการสื่อสารโดย Gordon (2009) ได้ทำการทดสอบบทปฏิบัติการฟุ้งฟิงสื่อในเหตุการณ์ภัยพิบัติพายุเฮอริเคนแคทรีนา พบว่านอกจากมีสื่อประเภทโทรทัศน์หรือวิทยุแล้ว แต่ยังมีสื่อใหม่ประเภทอินเทอร์เน็ตและการสื่อบุคคล ซึ่งถือเป็นรูปแบบการสื่อสารยามฟุ้งฟิงได้ และยังสามารถคล้องกับผลการศึกษาของ สุจิรา ไกรรินทร์ (2555) และณัฐรา นางชูโตม (2555) ที่ศึกษาประเด็นการเปิดรับข่าวสารมหาอุทกภัยปี 2554 ต่างก็เห็นสอดคล้องว่านอกจากสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมแล้ว ยังมีสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งถือเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารได้เป็นอย่างดี ประเด็นด้านสื่อใหม่ หรืออินเทอร์เน็ตนั้นมีข้อค้นพบดังงานวิจัยของ ซึ่ง Procopio, C. H., & Procopio, S. T. (2007) ศึกษาการใช้อินเทอร์เน็ตของคนที่อยู่ในพื้นที่ประสบภัยพิบัติจากพายุเฮอริเคนแคทรีนา พบว่าเหตุการณ์ภัยพิบัติ ประชาชนใช้อินเทอร์เน็ตในการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านและปลุกความสามัคคีในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่อ่อนแอให้ความเข้มแข็งขึ้น มีการใช้เพื่อลดความรู้สึกสิ้นคณอนอันเกิดจากการได้รับรู้ถึงความรุนแรงของเหตุการณ์หันมาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตแทนสื่ออื่น ๆ และคล้อยคลึงกับทัศนะของ Velev, & Zlateva (n.d.) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในสถานการณ์ภัยพิบัติของประชาชน เป็นการใช้ในสถานะการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและเพื่อน ใช้ติดตามข่าวความ

เคลื่อนไหวที่ทันเวลา เป็นช่องทางเพื่อรับรู้สถานการณ์ และใช้ เพื่อเข้าถึงความช่วยเหลือ ซึ่งสื่ออินเทอร์เน็ตนั้นจะใช้เป็นช่องทางที่ใช้ในการแสวงหาข่าวสารในช่วงหลังจากที่ได้อพยพหนีภัยแล้ว (Spence, Lachlan, & Griffin, 2007) จากประเด็นข้างต้นด้านการสื่อสารผ่านสื่อใหม่แล้ว Taylor, Wells, Howell, and Raphael (2012) ต่างพบว่าในเหตุการณ์ภัยพิบัติพายุกไซโคลน Yasi ในปี 2011 ประชาชนพึ่งพาสื่อสังคมออนไลน์ ในลักษณะดังนี้ ใช้สื่อออนไลน์ทั้งที่เป็นแหล่งข่าวทางการ และที่ไม่เป็นทางการโดยมีลักษณะการโพสต์เนื้อหาหรือ ลิงค์ (link) จากหน่วยงานรัฐเป็นเสมือนการคัดเลือกเนื้อหาแล้วนำมาขยายเผยแพร่ต่อไป

แนวทางเดียวกันนั้นหน่วยงาน National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (NCSTRT) (2012) ชี้ให้เห็นว่าการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภัยพิบัติมีช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ในปัจจุบันการสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้และการสร้างเนื้อหาเองโดยผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นสิ่งที่โดดเด่นของการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ ผ่านเว็บไซต์ และโทรศัพท์เคลื่อนที่ สำหรับด้านการใช้โทรศัพท์นั้นดังผลปรากฏการศึกษาของ Yang C., Yang J., Luo, and Gong (2009) ทำศึกษากรณีแผ่นดินไหวในจีน ทั้งผลระบบการสื่อสารภาคพื้นดินของหน่วยงานสาธารณสุขล้ม จึงใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการทำงานด้านสาธารณสุข ทั้งนี้ยังเสนอแนะว่าควรมีการเตรียมระบบการสื่อสารข้อมูลผ่านมือถือไว้ตอนจะเกิดภัยพิบัติเพื่อให้สามารถใช้ได้ในสถานการณ์ภัยพิบัติ

NCSTRT (2012) ยังระบุอีกว่าสิ่งที่ทำให้ประชาชนหันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในสภาวะภัยพิบัติอย่างกว้างขวางและมีจำนวนมากขึ้น ได้แก่ความสะดวกสบาย บรรทัดฐาน ของสังคมที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ การได้รับคำแนะนำจากคนใกล้ชิด อารมณ์ขันและกิจกรรม ความต้องการแสวงหาข่าวสาร ข้อมูลข่าวสารที่สดใหม่ทันสมัยมีข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกปิดกั้น ต่อการรับรู้ระดับความรุนแรงต่อภัยพิบัติ การต้องการตรวจสอบข้อมูลครอบครัวและเพื่อน การกระตุ้นตัวเองเพื่อรับมือภัยพิบัติ การรักษาความเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ตนเองสังกัดการแสวงหา อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยที่ทำให้คนไม่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้แก่ 1) ความกังวลต่อความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย 2) ความถูกต้องของเนื้อหาและ 3) การเข้าถึงได้ มากน้อยเพียงใด

5. การสื่อสารระหว่างบุคคล

กระนั้นก็ตามแม้ว่าเทคโนโลยีจะสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสารแล้ว แต่มีข้อจำกัดและอุปสรรคด้านนี้อยู่ เห็นได้จากงานการศึกษาของ Smith, Coffelt, Rives, & Sollitto (2012) ศึกษาการรับรู้ของผู้ประสบภัยพิบัติในเหตุการณ์พายุหิมะ (Ice storm) พบว่าผู้ประสบภัยรับรู้

เหตุการณ์นี้ในเชิงบวกในแง่ของการผจญภัย ความสนุกสนาน และแสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจถึงการสื่อสารระหว่างบุคคลในระหว่างเกิดเหตุการณ์ที่การสื่อสารด้วยเทคโนโลยีถูกตัดขาด ซึ่งผู้ประสพภัยมองว่าในสถานการณ์เช่นนี้ การได้พูดคุยสนทนากับบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่ดี กล่าวได้ว่าหากภัยพิบัติที่มีความรุนแรงในระดับน้อยไม่มีผลกระทบมาก ผู้ประสพภัยพิบัติจะไม่หวาดกลัวเท่ากับผลกระทบอย่างกว้างขวาง และรับรู้เหตุการณ์ในเชิงในแง่บวกมากกว่า ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลถือเป็นสิ่งที่ดีและเกิดการผ่อนคลาย ทั้งนี้ Defleur, & Dennis (1996, quoted in Merskin, 1999, pp. 83-93) ได้สรุปให้เห็นว่าในสังคมแบบดั้งเดิม บุคคลมีแนวโน้มจะพยายามมีวิถีชีวิตที่เหมือนกัน และเชื่อมโยงกันด้วยการสนทนาผ่านทางครอบครัว เพื่อนบ้านที่ตนเองไว้ใจ และผูกพัน เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารที่ตนเองต้องการ แนวทางเดียวกันยังปรากฏในการศึกษาของ Hindman, and Coyle (1999) ทำศึกษาความคิดเห็นของผู้ฟังวิทยุท้องถิ่นในการรายงานข่าว เหตุการณ์น้ำท่วมในท้องถิ่นที่แสดงความเห็นว่าวิทยุท้องถิ่นแสดงบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้ฟังรับรู้เรื่องราวกับเพื่อนบ้านและคนในชุมชน นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่าวิทยุท้องถิ่นช่วยให้รู้สึกว่าได้ติดต่อเชื่อมโยงกับชุมชน ช่วยให้เกิดสภาพความเป็นหนึ่งเดียวกันกับชุมชน

6. ช่องว่างการใช้สื่อ

แม้ว่าการใช้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อใหม่แล้ว แต่มีช่องว่างการใช้สื่อประเภทนี้อยู่ โดยเฉพาะเด็กหรือผู้หญิงเป็นต้น (Murthy, 2011) หรือแม้กระทั่งการเกิดภัยพิบัติจากพื้นที่ชนบท คนในท้องถิ่นก็ยังใช้แสวงหาข้อมูลข่าวสารจากสื่อกระแสหลักอยู่หรือเป็นผู้ที่ไม่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ แต่ยังใช้สื่อดั้งเดิม โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ (NCSTRT, 2012) เช่นเดียวกันนั้น Helena (2011) พบว่ายังมีช่องว่างระหว่างข่าวสารที่ประชาชนต้องการกับเนื้อหาที่สื่อมวลชนนำเสนอ แสดงให้เห็นว่าประชาชนต้องการข้อมูลข่าวสารเฉพาะเรื่องในสภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะความรู้จากผู้เชี่ยวชาญและความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบ ดังนั้นการวางแผนการสื่อสารควรคำนึงถึงการสื่อสารที่ยึดถือความต้องการข่าวสารของประชาชนเป็นหลัก

ปัจจัยการสื่อสาร และการสนองต่อการเปิดรับสื่อด้านภัยพิบัติ

Sellnow, Seeger, & Ulmer (2002) ชี้ให้เห็นว่าในสถานการณ์ภัยพิบัตินั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องและเกิดขึ้น ได้แก่ ความพยายามในการคาดของสถานการณ์ การสื่อสารภาวะเสี่ยง ความต้องการข่าวสารในระหว่างเหตุการณ์วิกฤติ การสูญเสียสติสัมปชัญญะของบุคคล การเกิด

ระบบการสื่อสาร และการทำงานขึ้นด้วยตนเองเพื่อคลี่คลายสถานการณ์ และนอกจากนี้ยังมีตัวแปรสำคัญในการสื่อสารภาวะวิกฤติ (crisis communication) ความรุนแรง (outrage) ความอันตราย (hazard) กล่าวก็คือ สถานะการสื่อสารในภัยพิบัติควรให้ความสนใจกับตัวแปรการรับรู้อันตราย (hazard) มากกว่าความรุนแรง (outrage) ทั้งนี้เพราะความรุนแรงมักจะเชื่อมโยงกับการกระทำขององค์กร หรือบุคคลมากกว่า ดังนั้นจึงไม่สำคัญน้อยกว่าอันตราย (Lachlan, & Spence, 2007)

ปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการเปิดรับสื่อของประชาชนหรือผู้รับสารที่มีความเสี่ยงหรือได้รับผลกระทบต่อวิกฤติการณ์ยามภัยพิบัตินั้น ประชาชนต้องการข่าวสารเฉพาะเรื่องในสภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะความรู้ จากผู้เชี่ยวชาญ (Helena, 2011) และลักษณะการเตือนภัยแบบให้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ได้รับความน่าเชื่อถือมากกว่าการเตือนภัยแบบการคาดการณ์ และแบบไม่เป็นวิทยาศาสตร์ (Tuner, & Paz, 1986, pp. 99-107)

รวมถึงปัจจัยด้านเชื้อชาติ เพศ อายุ ความพิการ มีผลต่อการสื่อสารในสภาวะวิกฤติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารสภาวะวิกฤติจะต้องมีความแตกต่างกันไปตามตัวแปรเหล่านี้ด้วย (Lachlan, & Spence 2007) และประเด็นข้างต้นที่กล่าวมานั้น Lowrey (2004) ได้ชี้ให้เห็นถึงการพึ่งพาสื่อก็ยังขึ้นอยู่กับการรับรู้ความยากลำบากและอายุ และการรับรู้อุปสรรคเป็นตัวแปรสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารระหว่างบุคคล ในด้านการใช้สื่อพบว่าจะขึ้นอยู่กับการใช้สื่ออันที่จะเกิดเหตุการณ์ของบุคคลนั้น ระดับการพึ่งพาสื่อจะส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติและเหตุการณ์ในการตื่นตัว และพุดคุยกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและในขณะที่ความคาดหวัง สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และสังคม ต้นทุนทางสังคม และการเชื่อมโยง มีผลต่อการพึ่งพาสื่อเพียงเล็กน้อยเป็นผลระดับย่อย ดังนั้นการพึ่งพาสื่อกับการอพยพหนีภัยมีความสัมพันธ์กับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (รายได้ และการศึกษา) (Gordon, 2009) ทั้งนี้มีงานข้อค้นพบของ Hirschburg, Dillman, & Ball-Rokeach (1986, pp.121-123) ได้ศึกษาเหตุการณ์ภูเขาไฟระเบิดด้วยแนวคิดการพึ่งพาสื่อเพื่อลดความคลุมเครือต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติดังกล่าว ซึ่งข้อค้นพบว่าบุคคลที่มีความแตกต่างระหว่าง เพศ การศึกษา ความเป็นคนเมือง จะมีรูปแบบการใช้สื่อแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามความแตกต่างนี้กลับลดลงในช่วงเวลาหลังเกิดเหตุการณ์ ซึ่งสถานการณ์กำลังกลับสู่ภาวะปกติ

บทบาทสื่อมวลชนการนำเสนอข้อมูลข่าวสารภัยพิบัติ

ทั้งนี้ยามเกิดภาวะวิกฤติการณ์ภัยพิบัตินั้นบทบาทสื่อมวลชนถือเป็นสิ่งสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งถือเป็นแหล่งข่าวที่สำคัญของผู้รับสาร สอดคล้องกับแนวความคิดของ Ahmad et. al (2011) ได้ทำการทบทวนตำราและงานวิจัย และได้สรุปให้เห็นว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และการเตือนภัยล่วงหน้าในเหตุการณ์ภัยพิบัติ มีบทบาทในการรวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัยเสนอให้แก่ภาครัฐและหน่วยงานอาสาสมัคร ในขณะเดียวกันยังเป็นช่องทางในการเสนอความเห็นของประชาชนที่มีต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติ ดังปรากฏงานวิจัย Beaudoin (2007) ซึ่งให้เห็นว่าข่าวและการรณรงค์ส่งผลต่อพฤติกรรม ด้านความปลอดภัย ในช่วงการฟื้นฟูหลังจากสภาวะภัยพิบัติ กล่าวก็คือ หลังเกิดเหตุการณ์ข่าวและการรณรงค์ด้านความปลอดภัยจะมีผลให้ประชาชนปฏิบัติตามคำแนะนำ หรือการมีพฤติกรรมป้องกันเพื่อความปลอดภัย เช่นการใช้หน้ากากปิดปากเพื่อป้องกันการติดเชื้อ และงานวิจัย Helena (2011) แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่าในสภาวะภัยพิบัติประชาชนจะแสวงหาข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ และประชาชนต้องการข่าวสารเฉพาะเรื่องในสภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะความรู้ จากผู้เชี่ยวชาญและความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบ ดังนั้นการวางแผนการสื่อสารควรคำนึงถึง การสื่อสารที่ยึดถือความต้องการข่าวสารของประชาชนเป็นหลัก

Nazari, Hassan, Parhizkar, & Osman (2011) กล่าวถึงบทบาทสื่อโทรทัศน์จะมีบทบาทสำคัญเนื่องจากโทรทัศน์สามารถแสดงให้เห็นถึงการเอาตัวรอดจากเหตุการณ์ได้ชัดเจน สำหรับช่วงเหตุการณ์ผ่านไปแล้วสื่อมวลชนจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์เยียวยาสภาพจิตใจ แสดงให้เห็นว่าสภาวะภัยพิบัติสื่อมวลชนไม่เพียงแต่แสดงบทบาทเผยแพร่ข่าวสารเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปใช้ในเชิงสังคมในด้านการเยียวยาความรู้สึก และผลกระทบเชิงลบจากเหตุการณ์ภัยพิบัติได้ ตลอดจนอิทธิพลของข่าวภัยพิบัติที่นำเสนอทางโทรทัศน์กรณีพายุเฮอริเคนแคทรีนา พบว่าผู้ชมข่าวรู้สึกถึงเหตุการณ์ว่ามีความเป็นจริง ซึ่งเกิดจากการนำเสนอภาพข่าวเหตุการณ์อย่างสมจริง จะเกิดความตั้งใจที่จะให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย และเกิดการรับรู้ถึงความรุนแรงของภัยพิบัติมากขึ้น (Westerman, Spence & Lachlan, 2009)

กระนั้นก็ตามการแสดงบทบาทของสื่อกระแสหลักในยามวิกฤติการณ์ภัยพิบัติภัย ทว่าสื่อมวลชนกลับไม่ทำหน้าที่ได้ดีเท่าที่ควรเพราะมุมมองของ Philo (2002) เห็นว่าเห็นว่าผู้ชมข่าวโทรทัศน์มีความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นน้อย อันสืบเนื่องมาจากการที่ข่าวโทรทัศน์ที่เสนอภัยพิบัติมักจะเสนอในเชิงละคร (drama) ความรุนแรงโศกนาฏกรรม โดยวาดภาพให้รายละเอียดและบริบทของเหตุการณ์ เช่นเดียวกับแนวความคิดของ Quarantelli (1990) สรุปให้เห็นว่าการเสนอข่าวภัยพิบัติ ของโทรทัศน์มักจะเสนอในภาพเน้นความรู้สึก (drama) ตามความคิดที่คนมี

ต่อภัยพิบัติ เช่น ความสูญเสีย ความผิดที่ผิดทางกฎหมาย การอพยพผู้คนจำนวนมากมาย ความ
สิ้นหวังของผู้ประสบภัย การตื่นตัว

จากทั้งที่กล่าวมานั้นมีทัศนะความเห็นของ Quarantelli (1990) ได้ทำการรวบรวมข้อ
ค้นพบของงานวิจัยเกี่ยวกับสื่อมวลชนในสถานการณ์ภัยพิบัติในประเทศอเมริกา และสรุปให้เห็น
ประเด็นข้อค้นพบดังนี้

1. ในภาพรวมของสื่อมวลชนยังให้พื้นที่ในการนำเสนอข่าวภัยพิบัติไม่มากนัก เมื่อ
พิจารณาสื่อแต่ละประเภท พบว่ามีวิทยุท้องถิ่น จำนวนไม่มากนักที่จะปรับเพิ่มเวลาในการนำเสนอ
ข่าวภัยพิบัติ แต่ยังคงออกอากาศรายการปกติ แตกต่างจากหนังสือพิมพ์ที่เพิ่มหน้าพิเศษ
เพื่อรายงานข่าวภัยพิบัติ ในขณะที่รายการโทรทัศน์ได้มีกรงดรายการปกติบางรายการ และเพิ่ม
ช่วงเวลาภัยพิบัติมากขึ้น

2. สื่อมวลชนท้องถิ่นมีการนำเสนอข่าวภัยพิบัติในชุมชน/พื้นที่ของตนเองเป็น
จำนวนมาก และนำเสนอในมุมมองว่าเป็นภัยพิบัติของตนเอง

3. นักข่าวภาคสนามดูจะมีความอิสระสามารถทำได้ด้วยตนเองมากขึ้นใน การ
นำเสนอข่าวภัยพิบัติ

4. โทรทัศน์และวิทยุจะเป็นช่องทางหลักในการเผยแพร่ข่าวในช่วงแรกของการเกิดภัย
พิบัติ และหนังสือพิมพ์จะแสดงบทบาทในเชิงวิเคราะห์ในช่วงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะหนึ่งแล้ว

5. สื่อมวลชนจะใช้แหล่งข่าวตามแบบดั้งเดิมที่เคยใช้ เช่นหน่วยงานรัฐ เจ้าหน้าที่ ข่าว
ประชาสัมพันธ์จากหน่วยงาน อย่างไรก็ตามมีการใช้แหล่งข่าวที่เป็นประชาชนเพิ่มมากขึ้นกว่าการ
รายงานข่าวตามปกติ

1. การรายงานข่าวภัยพิบัติ

Rogers & Sood (1981) ศึกษาเหตุการณ์พายุเฮอริเคนเดวิดที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ
1979 แบ่งการศึกษาในช่วงเหตุการณ์เพิ่งเกิดขึ้นและหลังสงบลง โดยเน้นการทำงานของสื่อมวลชน
ในด้านการแสวงหาข้อมูลรายงานข่าว บทบาทขององค์กรสื่อต่อการรายงานข่าว อุปสรรคการ
รายงานข่าวเนื้อหาข่าวที่ได้รับการรายงาน และคุณค่าข่าวที่สื่อมวลชนให้ความสำคัญในการ
รายงานข่าว และยังพบอีกว่าในด้านการหาแหล่งข่าวในการรายงานข่าว สรุปได้ว่าในสถานการณ์
ภัยพิบัติสื่อมวลชนจะหาแหล่งข่าวแตกต่างไปจากเหตุการณ์ปกติทั่วไป เนื่องจาก การสื่อสาร
และการค้นหาถูกตัดขาด นักข่าวพยายามใช้แหล่งข่าวที่สามารถเข้าถึงเหตุการณ์ได้ โดยไม่ติดอยู่
กับแหล่งข่าวเดิม ๆ ทีมข่าวต้องเผชิญกับความเสี่ยงภัย ดังนั้นองค์กรสื่อจึงต้องมีบุคลากรที่พร้อม

ในการปฏิบัติในความเสี่ยงและมีความสามารถ นอกจากนั้นพบว่าแหล่งข่าว แต่ละแหล่งยังมีความไม่แน่นอนไม่อาจจะเชื่อถือได้อย่างเต็มที่ แม้กระทั่งการถามข้อมูลกับผู้ประสพภัยซึ่งก็ให้ข้อมูลตามที่ตนพบ ซึ่งอาจจะไม่ถูกต้องเที่ยงตรง นักข่าวเข้าไม่ถึงสถานที่ เกิดเหตุเนื่องจากเส้นทางถูกตัดขาด และการทำข่าวในที่ที่เกิดเหตุต้องการคนท้องถิ่นช่วยนำทาง

ในด้านเนื้อหาข่าวที่รายงานพบว่า ข้อมูลข่าวสารหายากเพราะแหล่งข่าวสารต้องถิ่นที่เชื่อถือได้มีน้อย การได้รับข้อมูลจากแหล่งตรงเป็นสิ่งที่ยากมาก ดังนั้นนักข่าวจึงรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบกันในการรายงานข่าว เช่น ความเสียหายของบ้านเรือน สวนไร่นา จำนวนผู้เสียชีวิตเบื้องต้น การติดต่อสื่อสารไม่สามารถทำได้ ลักษณะการรายงานข่าวจะเป็นการรายงานสั้น ๆ ในช่วงแรก ๆ ที่เกิดเหตุการณ์ ข่าวที่รายงานจากนักข่าวในพื้นที่โดยตรงจะได้รับการนำเสนอมาก อย่างไรก็ตามความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้ในการรายงานข่าวเป็นสิ่งที่ยากที่จะยืนยันได้

สำหรับคุณค่าข่าวที่นักข่าวให้ความสำคัญในการรายงานข่าวพบว่าสื่อมวลชนให้ความสำคัญดังต่อไปนี้ 1) องค์กรสื่อให้ความสำคัญกับความใกล้ชิดกับผู้อ่าน ค่าใช้จ่ายในการรายงานข่าว และการแข่งขันกับสื่ออื่น ๆ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะนำมารายงานข่าวขึ้นอยู่กับช่องทางการสื่อสารที่ใช้ในการส่งข่าว ความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวและข้อมูลที่สามารถหาได้ และ 3) ข้อจำกัดในการรายงานข่าวขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้และความเป็นมืออาชีพของนักข่าว จริยธรรมของนักข่าว ความจริงจังและแรงจูงใจส่วนตัวของนักข่าว

2. หลักการรายงานข่าวภัยพิบัติ

Vanderford, Nastoff, Telfer, & Bonzo (2007) ได้เสนอเนื้อหาที่สอดคล้องที่ เหมาะสมกับช่วงเวลาการเกิดภัยพิบัติ ดังนี้

1. ภายใน 24 ชั่วโมงหลังเกิดเหตุ

เนื้อหาที่จะต้องนำเสนอ ได้แก่ พายุสงบเมื่อไร เตรียมพร้อมรับระดับความรุนแรง การเตรียมตัวรักษาพยาบาล พื้นที่และสถานที่ที่จะอพยพไป การป้องกันโรคเบื้องต้น การดูแลรักษาสุขภาพเบื้องต้น

2. ระยะ 1-3 วันหลังเหตุการณ์สงบ

เนื้อหาที่ต้องนำเสนอ ได้แก่ การเตรียมพร้อมรับกลับเข้าที่พักอาศัย การทำความสะอาดอย่างปลอดภัย อันตรายจากอุปกรณ์ต่าง ๆ การใช้สิ่งป้องกันและโรค การทำความสะอาดอย่างถูกสุขลักษณะ

3. ระยะ 3-7 วันหลังเหตุการณ์

เนื้อหาที่ต้องนำเสนอได้แก่ การป้องกันอันตรายจากแมลงและสัตว์มีพิษ ความปลอดภัยจากใช้น้ำ การควบคุมโรคระบาดและป้องกันโรคระบาดในศูนย์อพยพ การขาดแคลนวัคซีนป้องกัน

4. ระยะ 2-4 สัปดาห์หลังเหตุการณ์

เนื้อหาที่ต้องนำเสนอได้แก่ อันตรายจากพวกหนูและสัตว์กัดแทะ อันตรายจากสภาพสิ่งแวดล้อม อันตรายจากสารเคมีตกค้าง

5. ระยะ 1 เดือน หลังเหตุการณ์

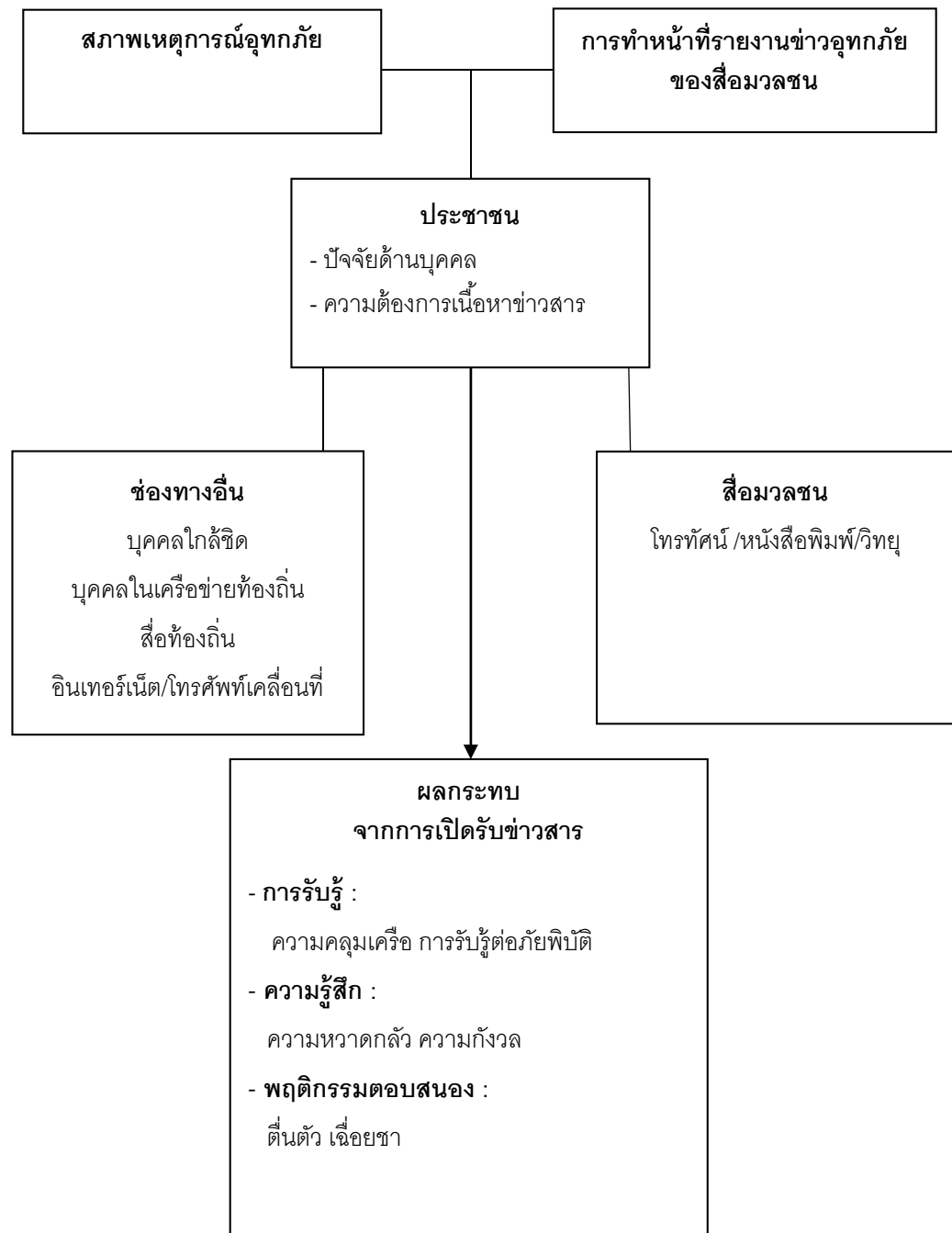
เนื้อหาที่ต้องนำเสนอได้แก่ การป้องกันการฆ่าตัวตาย ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่อพยพต้องเข้าเรียนในโรงเรียนใหม่

ทั้งนี้ ทวีดา กมลเวชช (2554, น. 92-93) ได้เสนอว่า 1) ตัวข่าวสารหรือข้อมูล (message) ที่สื่อสารนั้น เป็นสิ่งสำคัญ ต้องสื่อสารที่ต้องชัดเจน ถูกต้องชัดเจน และที่สำคัญ คือ ต้องให้แน่ใจว่าคำเดื่อนั้นเป็นที่เข้าใจ ไม่ใช่เป็นศัพท์ วิชาการหรือเทคนิคจนเกินไป เช่น ระดับน้ำที่เป็นควมวิตกกังวลต่อ วินาที อย่างนี้นั้นประชาชนไม่เข้าใจว่าเป็นน้ำในระดับแค่ไหน และจะมาถึงพื้นที่ในเวลาเท่าใด และพื้นที่ที่จะมีความสามารถในการรองรับอย่างไร 2) สื่อ (Media) ที่ใช้ในการเตือนภัยคว่าพื้นที่ไหนมีอุปกรณ์หลักและสำรองอะไร และจะใช้อย่างไร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจกับการทำงานร่วมกันกับสื่อ ทั้งสื่อในท้องถิ่นและสื่ออื่นๆ เพราะในภัยพิบัตินั้น สื่อมวลชนถือเป็นกำลังสำคัญในการช่วยส่งข้อความการเตือนภัย และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์และการปฏิบัติตน ไม่ควรปล่อยให้สื่อเคื่องคว้างไม่มีข้อมูลหรือไม่ได้รับการแจ้งการติดตามสถานการณ์ เพราะจะทำให้สื่อเริ่มตีความและพยายามหาข้อมูลจากแหล่งอื่นที่อาจไม่น่าเชื่อถือ ไม่ถูกต้อง สามารถส่งผลให้เกิดความสับสนกับประชาชนและหน่วยงานได้ ต้องมีการติดตามปรับปรุงข้อมูลตลอดเวลา และอย่าให้ข้อมูลเยอะจนเกินไปจนหาประเด็นที่สำคัญที่ต้องการสื่อไม่ได้

ดังนั้นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแล้ว ควรจะต้องประเมิน (output) ต่อข่าวสารเพื่อทำการปรับปรุงด้านเนื้อหาซึ่ง Muzamill (2012) สร้างแบบการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวภัยพิบัติ ดังนี้ 1) ข้อมูลด้านประชาชน เช่นข้อมูลคนที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่เสียหาย การซ่อมแซม 2) การช่วยเหลือผู้ประสบภัย เช่นหน่วยงานภาครัฐ หรือ NGO 3) การเข้าถึงสิ่งที่จำเป็น เช่นอาหาร ที่หลบภัย เสื้อผ้า การฟื้นฟู 4) การบริจาค การให้ความช่วยเหลือ 5) ความรับผิดชอบต่อสิ่งของที่คนบริจาค 6) จรรยาบรรณสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวผู้ประสบภัย และการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถนำมาใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์เพื่ออธิบายสถานการณ์การพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ในมุมมองของการเชื่อมโยงทั้งสังคม สื่อมวลชน และประชาชนที่ชี้ให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันของสถานการณ์ความสับสนวุ่นวายในเหตุการณ์ภัยพิบัติ ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการเนื้อหาข่าวสารของประชาชนเพื่อรอดพ้นและลดความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งกำหนดช่องทางการเปิดรับข่าวสารทั้งสื่อมวลชนและช่องทางอื่น ๆ รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการได้รับข่าวสารในด้านการรับรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมตอบสนอง เพื่ออธิบายการพึ่งพาสื่อในเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติของประชาชน สรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิเคราะห์การพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ตามแผนภาพที่ 2.1

แผนภาพที่ 2.1
 กรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์การพึ่งพาสื่อของประชาชน
 ในเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ” ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและวัดผลแบบครั้งเดียว (One-shot Case Study) โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานดังต่อไปนี้

พื้นที่เก็บข้อมูล และประชากรที่ศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาบนพื้นฐานมูลเหตุของสถานการณ์ ดังนั้นจึงได้ทบทวนย้อนเหตุการณ์อุทกภัยครั้งที่มีความรุนแรงในปี พ.ศ. 2554 เพื่อให้ทราบพื้นที่น้ำไหลผ่านและผลกระทบของแต่ละพื้นที่ที่สำคัญและนำมาสู่การเลือกพื้นที่ และกลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้

จากพื้นที่ประสบภัยพิบัติในภาคเหนือ คือเชียงใหม่ ซึ่งภูมิศาสตร์ของจังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งกำเนิดต้นแม่น้ำปิงที่เป็นสายหลักที่ไหลผ่านตัวเมืองที่มีที่ตั้งบ้านเรือนส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มริมแม่น้ำปิง ในช่วงร่องมรสุมและลมประจำท้องถิ่น ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ส่งผลให้เกิดฝนตกหนักและน้ำท่วมในหลายพื้นที่ ซึ่งทำให้ปริมาณน้ำแม่น้ำปิงเอ่อล้นตลิ่งท่วมบ้านเรือนประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ในปี 2554 นั้นจังหวัดเชียงใหม่ได้รับผลกระทบอย่างหนักแม่น้ำปิงเอ่อล้นตลิ่งท่วมบ้านเรือนประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ระดับน้ำสูงเกือบ 2 เมตร และขยายวงกว้าง ระดับน้ำในแม่น้ำปิงที่เอ่อล้นตลิ่งเพิ่มสูงขึ้น จุดวัดระดับน้ำเชิงสะพานนวรัฐ ตัวเมืองเชียงใหม่ เอ่อล้นตลิ่งเข้าท่วมบ้านเรือนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ถนนเจริญประเทศ ย่านถนนช้างคลาน มีผลทำให้น้ำในทะเลสาบดอยเต่าที่อยู่เหนือเขื่อนภูมิพล มีปริมาณสูงสุด (“น้ำเขื่อนภูมิพลไหลท่วม ดอยเต่า – เชียงใหม่”, 2557) สถานการณ์น้ำในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลได้เข้าขั้นวิกฤติ เขื่อนได้เปิดประตูระบายน้ำล้นทั้งสองบาน ซึ่งจะมีน้ำลงสู่แม่น้ำปิงอีกประมาณ 100 ล้านลูกบาศก์เมตร ทั้งนี้ เนื่องจากได้มีน้ำไหลเข้าเขื่อนเกิน 300 ล้านลูกบาศก์เมตร สูงสุดเป็นประวัติการณ์ เกินกว่าที่ทางเขื่อนภูมิพลจะรับไหว น้ำจากเขื่อนภูมิพลที่จะปล่อยลงมาจะทำให้วันที่ 13-14 ต.ค. ประมาณน้ำใน จ.นครสวรรค์จะอยู่ที่ 5,500 ลูกบาศก์เมตร (ลบ.ม.) ต่อวินาที จากเดิมที่อยู่ระดับ 4,500 ลบ.ม.ต่อวินาที จากนั้นวันที่

14-15 ต.ค.ปริมาณน้ำจะเริ่มมาถึง จ.ชัยนาท และวันที่ 16-17 ต.ค.จะมาถึง อ.บางไทร จ.พระนครศรีอยุธยาซึ่งน้ำท่วมอยุธยาขยายวงกว้างไปถึง อ.วังน้อย พื้นที่ทั้งจังหวัดถูกน้ำท่วมไปแล้วกว่า 80% ส่งผลให้ระบบขนส่งที่ถูกต้องขาดเพิ่มเติมแล้วหลายจุด ทั้งเส้นสำคัญ อาทิ ถนนสายเอเชียขึ้นภาคเหนือ ถนนสายเอเชียช่วงบางปะหัน-อ่างทอง (นิคมบางปะอินเริ่มพื้น บัดสารพิชร์ว", 2557) มวลน้ำจากตัวเมืองอยุธยาท่วมถนนสายโรจนะขยายวงกว้างไปถึงปากประตูทางเข้า 1 และ 2 ของสวนอุตสาหกรรมโรจนะ ระดับน้ำสูง 30-50 ซม. จากนั้นน้ำจากคลองข้าวเม่าได้ข้ามทุ่งโคมตีคันดินด้านโรงงานผลิตรถยนต์ฮอนด้าที่สูง 5 เมตร แต่กระแสน้ำได้เข้าท่วมโรงงานบางส่วน น้ำสูง 2-3 เมตร และป้องกันไม่ให้น้ำเข้าท่วมชั้นใน ซึ่งสวนอุตสาหกรรมโรจนะ มีโรงงาน 223 โรง โดยน้ำท่วมไปแล้วประมาณ 20 โรงงาน ต่อมาน้ำได้ทะลักเข้าท่วมสวนอุตสาหกรรมโรจนะทั้งประตู 1 และ 2 น้ำขังสูง 2-3 เมตร ขยายวงกว้างท่วมแล้ว 90% ประมาณ 200 โรงงาน และโรงงานผลิตรถยนต์ฮอนด้าได้เร่งขนย้ายรถจำนวน 3,000 คัน ตั้งแต่วันที่ 6 ต.ค. แต่ยังคงเหลือรถที่ยังจอดอยู่ภายในโรงงานประมาณ 200 คันจนน้ำ ค่าเสียหายหลายหมื่นล้านบาท (ไทยรัฐ, 9 ต.ค. 2554) สถานการณ์น้ำท่วม พื้นที่รอยต่อ ระหว่าง จ.ปทุมธานี และ กรุงเทพมหานคร อาทิ สถานการณ์น้ำท่วมในอำเภอปากเกร็ด ระดับน้ำเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว แม่น้ำเจ้าพระยาสูงขึ้น จึงทำให้ในบริเวณพื้นที่เขตเทศบาลบางบัวทอง มีน้ำเอ่อไหลทะลักออกมาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนส่งผลกระทบต่อเมืองไปยังวิภาวดี ดอนเมือง ทุ่งสองห้อง และหลักสี่ ยาวไปยังบางเขน และอีกส่วนหนึ่งของทางคลองหกวาด้านทิศตะวันออก ทิศทางน้ำเข้ามายัง เกษตรนวมินทร์ รามอินทรา ลาดพร้าว (ศูนย์ข้อมูลเพื่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัย, 2557) ส่วนพื้นที่น้ำท่วมที่ให้อพยพเฉพาะพื้นที่ มี 4 เขต ประกอบด้วย เขตจตุจักร ในพื้นที่ริมคลอง เขตลาดพร้าว ในหมู่บ้านเสนานิเวศ โครงการ 2 และริมคลอง แขวงบางไผ่ เขตบางแค และแขวงทรายกองดินตะวันออก แขวงทรายกองดินใต้ เขตคลองสามวา ("กทม.สั่งอพยพเขตเสี่ยงเพิ่มอีก 4 พื้นที่", 2557)

จากการทบทวนสถานการณ์วิกฤติน้ำท่วมในปี 2554 ข้างต้นทำให้ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่และประชากรที่ศึกษาในพื้นที่น้ำท่วมโดยจากภาคเหนือลงมายังภาคกลาง ซึ่งเป็นพื้นที่มวลน้ำไหลลงสู่ปากอ่าวแม่น้ำเจ้าพระยาและไหลลงสู่ทะเล อันได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดอยุธยา และจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยจังหวัดที่ระบุข้างต้นเป็น จังหวัดที่มีเศรษฐกิจและพื้นที่สำคัญของประเทศ และเป็นพื้นที่ได้รับผลกระทบทั้งทางด้าน สุขภาพอนามัย เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ทั้งภาคเกษตรกรรม แรงงาน เป็นต้น (สาธิต วงศ์อนันต์นนท์, 2554, น. 3) ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้กำหนดประชากรเป็นประชาชนในเขตจังหวัดที่เคยประสบอุทกภัยในภาคเหนือ ภาคกลาง กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทั้งนี้รวมทั้งบุคคลที่เคยและไม่เคยประสบอุทกภัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

จากประชากรที่ศึกษา สามารถประมาณการจำนวนประชากรได้ว่ามีจำนวนมากกว่า 100,000 คน เมื่อใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมประมาณ 400 คน ดังนั้นจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากภาคเหนือ โดยคัดเลือกจังหวัด เชียงใหม่ และภาคกลาง โดยคัดเลือกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมเป็นจำนวนตัวอย่าง 400 คน และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 400 คน รวมจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 800 คน ตามตารางที่ ดังนี้

ตารางที่ 3.1

จำนวนตัวอย่าง

พื้นที่เก็บข้อมูล	จำนวนตัวอย่าง
จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	400
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	400
รวม	800

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างเป็นลำดับขั้น เริ่มจากระดับภูมิภาคเหนือและภาคกลาง โดยเจาะจงเลือกจังหวัดที่เคยประสบอุทกภัยขั้นรุนแรง ภูมิภาคละ 1 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด เชียงใหม่ และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในแต่ละจังหวัดจะสุ่มเลือกพื้นที่ที่เคยและไม่เคยประสบ อุทกภัยด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย เพื่อเป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูล สำหรับกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล เจาะจงเลือกเขตที่ประสบอุทกภัยปี 2554 และเขตที่ไม่ประสบอุทกภัยอีก 1 เขตด้วย วิธีการสุ่มแบบง่าย

เมื่อกำหนดพื้นที่เก็บข้อมูลแล้ว ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการลงพื้นที่ และเก็บข้อมูล ด้วยการคัดเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มโดยบังเอิญ (By-accidental Sampling) ร่วมกับเทคนิค การแนะนำต่อ (Snowball technic) ตามคุณสมบัติของประชากรที่กำหนดไว้จนครบจำนวน ตัวอย่างที่กำหนด

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทดสอบคุณภาพแบบสอบถามด้านความตรงในเนื้อหา (Content Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ก่อนเก็บข้อมูลจริง

ความเที่ยงตรง (Validity) ใช้การตรวจสอบโดยให้นักวิชาการด้านวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน 2 คน¹ เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องเครื่องมือวัดในด้านเนื้อหา (Content Validity) และด้านความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) ตามกรอบนियามการวัด หลังจากนั้นได้ปรับแก้ไข และนำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้การตรวจสอบในส่วนของ การวัดตัวแปรมาตรวัดประเมินค่า (Summated Rating Scale) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, น. 125-126)

จากสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	แทน	ค่าจำนวนข้อคำถาม
	S_i^2	แทน	ค่าคะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ค่าคะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดสอบ (pre-test) แก่กลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมปี 2554 จำนวน 20 ชุด และนำมาคำนวณหา ค่าอัลฟาของครอนบาคโดยค่าที่ได้ดังนี้ ด้านการรับรู้ต่อสถานการณ์น้ำท่วม $\alpha = .768$ ด้านช่องทางสื่อที่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม $\alpha = .800$ ด้านความต้องการเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม $\alpha = .946$ ด้านการทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมของสื่อต่าง ๆ โทไรทัศน์ $\alpha = .921$

¹ โปรดดูรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ภาคผนวก ข

หนังสือพิมพ์ $\alpha = .943$ วิทยุ $\alpha = .952$ บุคคลใกล้ชิด $\alpha = .945$ บุคคลเครือข่ายท้องถิ่น $\alpha = .986$ สื่อท้องถิ่น $\alpha = .991$ อินเทอร์เน็ต $\alpha = .882$ โทรศัพท์เคลื่อนที่ $\alpha = .940$ และด้านผลกระทบต่อบุคคล $\alpha = .796$

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล และการวัดตัวแปร

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นหลัก ด้วยวิธีการใช้เจ้าหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์และกรอกข้อมูลในแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลสร้างขึ้นจากการกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบ่งเป็น 6 ส่วน² แบ่งเป็นดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล จำนวน 15 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 2 การรับรู้ต่อสถานการณ์น้ำท่วม จำนวน 3 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 3 ช่องทาง สื่อ ที่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม จำนวน 23 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 4 ความต้องการเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม จำนวน 38 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 5 การทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมของสื่อต่าง ๆ จำนวน 64 ข้อคำถาม

ส่วนที่ 6 ผลกระทบต่อบุคคล จำนวน 16 ข้อคำถาม

การวัดตัวแปรสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดการวัดตามความเหมาะสมของตัวแปรและให้สอดคล้องกับการวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

1. ตัวแปรสถานภาพส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ สภาวะสุขภาพ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ระยะเวลาการเข้าพักอยู่อาศัย กิจกรรมชุมชน สภาพที่อยู่อาศัยและการครอบครองทรัพย์สิน ผู้วิจัยกำหนดการวัดตัวแปรระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) สำหรับตัวแปรจำนวนสมาชิกผู้อยู่อาศัยหากระบุข้อคำถามอาศัยอยู่คนเดียวในบ้านให้ข้ามไปตอบส่วนต่อไป ผู้วิจัยกำหนดการวัดตัวแปรระดับนามบัญญัติ (Nominal Scale) เช่นกัน

ส่วนตัวแปรสถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ และจำนวนสมาชิกผู้อยู่อาศัยที่อายุน้อยสุดเป็นคำถามปลายเปิดให้ใส่ค่าตัวเลขตามความเป็นจริง ผู้วิจัยกำหนดการวัดตัวแปรระดับอัตราส่วน (Ratio Scale) ส่วนตัวแปรจำนวนสมาชิกที่อายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นคำถามปลายปิดและเปิด หากกรณีระบุข้อคำถามที่ไม่มีผู้สูงอายุข้ามไปตอบข้อต่อไป แต่หากมีจำนวนสมาชิกที่อายุ 60 ปีขึ้นไปให้ใส่ค่าตัวเลขตามความเป็นจริง และตัวแปรจำนวนผู้ที่มีสุขภาพไม่แข็งแรงเป็นคำถาม

² โปรดดูรายละเอียดแบบสอบถาม ภาคผนวก ก

ปลายปิดและเปิด หากกรณีที่ไม่ใช่ผู้สูงอายุข้ามไปตอบข้อต่อไป แต่หากมีจำนวนผู้ที่มีสุขภาพไม่แข็งแรงให้ใส่ค่าตัวเลขตามความเป็นจริง เช่นกัน ผู้วิจัยกำหนดการวัดตัวแปรระดับอัตราส่วน (Ratio Scale)

2. ตัวแปรการรับรู้ต่อสถานการณ์น้ำท่วม ตัวแปรช่องทางสื่อที่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ตัวแปรความต้องการเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม และตัวแปรการทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมของสื่อต่าง ๆ ผู้วิจัยกำหนดการวัดตัวแปรระดับอันตรภาค (Interval Scale) โดยใช้มาตรวัดประเมินค่า (Summated Rating Scale) 5 ระดับ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนดังนี้

มากที่สุด	มีค่าคะแนน	5	คะแนน
มาก	มีค่าคะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ค่าคะแนน	3	คะแนน
น้อย	มีค่าคะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	มีค่าคะแนน	1	คะแนน

2.2 การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด

3. ตัวแปรผลกระทบต่อบุคคลผู้วิจัยกำหนดการวัดตัวแปรระดับอันตรภาค (Interval Scale) โดยใช้มาตรวัดประเมินค่า (Summated Rating Scale) 5 ระดับ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนดังนี้

จริงที่สุด	มีค่าคะแนน	5	คะแนน
จริง	มีค่าคะแนน	4	คะแนน
อาจจะจริง	ค่าคะแนน	3	คะแนน
ไม่จริง	มีค่าคะแนน	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	มีค่าคะแนน	1	คะแนน

3.2 การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistic) มีรายละเอียดดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

ใช้พรรณนาคุณลักษณะของตัวแปรโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการวิเคราะห์ ตัวแปร ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคล รับผิดชอบต่อสถานการณน้ำท่วม ตัวแปรช่องทางสื่อที่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ตัวแปรความต้องการเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ตัวแปรการทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมของสื่อต่าง ๆ และผลกระทบต่อบุคคล

2. สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistic)

สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้อน (Stepwise multiple regressions analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระว่ามีผลต่อตัวแปรตามหรือไม่อย่างไร เพื่อหาค่าอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การรายงานผลการวิจัย

ผู้วิจัยรายงานนำเสนอผลการวิจัยแบ่งเป็นบท ดังนี้
บทที่ 4 รายงานผลการวิจัยเชิงสำรวจ พร้อมด้วยตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูล
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลในช่วงเดือน ธันวาคม 2557 – มีนาคม 2558 เป็นช่วงเวลา
หลังจากที่เหตุการณ์อุทกภัยคลี่คลายและสิ้นสุดลงแล้ว

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้นำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 การรับรู้ สื่อที่เปิดรับ และความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม

ตอนที่ 3 การนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมของสื่อ

ตอนที่ 4 ผลกระทบของน้ำท่วมต่อบุคคล

ตอนที่ 5 การทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาสื่อในสถานการณ์

อุทกภัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ
อายุ ระดับการศึกษา รายได้และอาชีพ

ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	364	44.8
- หญิง	449	55.2
อายุ		
- 12-18 ปี	96	11.8
- 19-23 ปี	117	14.4
- 24-30 ปี	202	24.8
- 31-40 ปี	199	24.5
- 41-50 ปี	107	13.2
- 51-60 ปี	59	7.3

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
- 61-70 ปี	23	2.8
- 71 ปี ขึ้นไป	9	1.1
สภาวะสุขภาพ		
- สุขภาพแข็งแรง	712	87.6
- มีโรคประจำตัว (แต่ยังทำกิจวัตรประจำวันได้)	99	12.2
- เจ็บป่วยเรื้อรัง (ไม่สามารถช่วยตัวเองได้)	2	0.2
ระดับการศึกษา		
- ไม่เคยเรียนหนังสือ	5	0.6
- ประถมศึกษา	77	9.5
- มัธยมศึกษา	152	18.7
- อนุปริญญา ปวช. ปวส.	125	15.4
- ปริญญาตรี	383	47.1
- ปริญญาโท	69	8.5
- ปริญญาเอก	2	0.2
รายได้		
- ไม่มีรายได้	146	18.0
- ต่ำกว่า 1,000 บาท	11	1.4
- 1,001- 5,000 บาท	33	4.1
- 5,001-10,000 บาท	64	7.9
- 10,001-15,000 บาท	189	23.2
- 15,001-20,000 บาท	153	18.8
- 20,001-30,000 บาท	131	16.1
- 30,001-40,000 บาท	47	5.8
- 40,001-50,000 บาท	21	2.6
- มากกว่า 50,000 บาท	17	2.1

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
- พนักงานบริษัท เอกชน	236	29.0
- ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	160	19.7
- นักเรียน นักศึกษา	157	19.3
- ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	111	13.7
- อาชีพอิสระ	83	10.2
- ไม่ได้ประกอบอาชีพ	31	3.8
- เกษตรกร	28	3.4
- ข้าราชการบำนาญ	7	0.9

จากตารางที่ 4.1 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิง จำนวน 449 คน คิดเป็นร้อยละ 55.2 และเพศชายจำนวน 364 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 กลุ่มตัวอย่างครึ่งหนึ่งมีอายุอยู่ระหว่าง 23-40 ปี จำนวน 401 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมา คืออายุ 19-23 ปี จำนวน 117 คิดเป็นร้อยละ 14.4 และช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 107 คิดเป็นร้อยละ 13.2 ในด้านสถานะสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรง จำนวน 711 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 และมีโรคประจำตัว (แต่ยังทำกิจวัตรประจำวันได้) จำนวน 99 คน คิดเป็น ร้อยละ 12.2 สำหรับด้านระดับการศึกษา เกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีจำนวน 383 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1 รองลงมาคือมัธยมศึกษา จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 18.7 และระดับอนุปริญญา ปวช./ปวส. จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4

ด้านรายได้ กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท มากที่สุด มีจำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 รองลงมามีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 และรายได้ 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 16.1 นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีรายได้จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 ส่วนด้านอาชีพ กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมา คือข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 และนักเรียน นักศึกษา จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 19.3

ตารางที่ 4.2
แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามสภาพที่อยู่อาศัย

สภาพที่อยู่อาศัยกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน		
- น้อยกว่า 1 ปี	36	4.4
- 1-2 ปี	88	10.8
- มากกว่า 2 ปี – 5 ปี	139	17.1
- มากกว่า 5 ปี – 10 ปี	188	23.1
- มากกว่า 10 ปี	362	44.5
การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนในช่วง 1 ปี		
- ไม่เคยเลย	316	38.9
- 1-2 ครั้งต่อปี	267	32.8
- 3-4 ครั้งต่อปี	122	15.0
- 5-6 ครั้งต่อปี	36	4.4
- มากกว่า 6 ครั้งต่อปี	70	8.6
สภาพที่อยู่อาศัย		
- บ้านเดี่ยว บ้านจัดสรร ทาวน์เฮ้าส์	408	50.2
- บ้านเช่า ห้องเช่า	213	26.2
- แฟล็ต อพาร์ทเมนท์ คอนโดมิเนียม	111	13.7
- บ้านที่มีสวน ไร่ นา	57	7.0
- อาคารพาณิชย์	22	2.7
- บ้านราชการ	2	0.2
การครอบครองทรัพย์สิน		
- มีบ้าน / คอนโดมิเนียม / แฟล็ต เป็นของตนเอง	388	47.7
- เช่าบ้าน / คอนโดมิเนียม / แฟล็ต อยู่	247	30.4

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
- สวน ไร่ นา เป็นของตนเอง	89	10.9
- ไม่มีบ้าน หรือ สวน ไร่ นา เป็นของตนเอง	65	8.0
- เช่าที่ทำกิน	19	2.3
- พักอาศัยในบ้านที่ไม่ได้เป็นเจ้าของ เช่น บ้านราชการ	2	0.2
การพักอาศัยร่วมกับผู้อื่น		
- พักอาศัยร่วมกับผู้อื่น ๗ ในบ้าน	628	77.3
- พักอาศัยอยู่คนเดียวในบ้าน	185	22.7

จากตารางที่ 4.2 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างพักอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลามากกว่า 10 ปี เป็นจำนวนมากที่สุด จำนวน 361 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมาคือ 5-10 ปี จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 และ 2-5 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนในรอบปี กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเลยมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9 รองลงมาคือ เข้าร่วมกิจกรรมชุมชน 1-2 ครั้งต่อปี จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 และเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน 3-4 ครั้งต่อปี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0

ด้านประเภทที่อยู่อาศัย ครั้งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีที่พักอาศัยเป็นบ้านเดี่ยว บ้านจัดสรร ทาวน์เฮ้าส์ จำนวน 408 คิดเป็นร้อยละ 50.2 รองลงมาคือ บ้านเช่า ห้องเช่า จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 และแฟลต อพาร์ทเมนท์ คอนโดมิเนียม จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 13.7

ด้านการครอบครองทรัพย์สิน กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งมีบ้าน คอนโดมิเนียม แฟลต เป็นของตนเอง มีจำนวน 388 คน คิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมาคือเช่าบ้าน คอนโดมิเนียม แฟลตอยู่ จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 และมีสวน ไร่ นา เป็นของตนเอง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9

ด้านการพักอาศัยร่วมกับคนอื่นในที่พัก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยร่วมกับคนอื่น จำนวน 628 คน คิดเป็นร้อยละ 77.3 ที่เหลืออีกจำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 พักอาศัยคนเดียว

ตารางที่ 4.3
แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง
ที่พักอาศัยร่วมกับผู้อื่นในที่พัก

กลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยร่วมกับผู้อื่นในที่พัก	จำนวน	ร้อยละ
พักอาศัยร่วมกับผู้อื่น ๆ ในบ้าน	628	77.3
- พักอยู่ร่วมกัน 2 คน	107	13.1
- พักอยู่ร่วมกัน 3 คน	158	19.4
- พักอยู่ร่วมกัน 4 คน	158	19.4
- พักอยู่ร่วมกัน 5 คน	111	13.7
- พักอยู่ร่วมกัน 6 คน	47	5.8
- พักอยู่ร่วมกัน 7 คน	24	3.0
- พักอยู่ร่วมกัน 8 คน	11	1.4
- พักอยู่ร่วมกัน 9 คน	6	0.7
- พักอยู่ร่วมกัน 10 คน	3	0.4
- พักอยู่ร่วมกัน 11 คน	1	0.1
- พักอยู่ร่วมกัน 12 คน	1	0.1
- พักอยู่ร่วมกัน 14 คน	1	0.1
จำนวนผู้พักอยู่ร่วมกันเฉลี่ย 4.03 คน		

จากตารางที่ 4.3 อธิบายได้ว่า ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยร่วมกับผู้อื่น มีจำนวนผู้พักอาศัยร่วมกันมากที่สุด 3 และ 4 คน เป็นจำนวนเท่ากัน คือ 158 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 หรือมีจำนวนผู้พักอาศัยอยู่ร่วมกันเฉลี่ย 4 คน

ตารางที่ 4.4
แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง
ที่มีผู้อาศัยอายุน้อยพักอาศัยร่วมกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มีผู้อาศัยอายุน้อยพักอาศัยร่วมกัน	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ 1-5 ปี	101	25.1
2. อายุ 6-10 ปี	80	19.9
3. อายุ 11-15 ปี	102	25.3
4. อายุ 16-20 ปี	120	29.7
รวม	403	100

จากตารางที่ 4.4 อธิบายได้ว่า ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยร่วมกับผู้อื่น มีจำนวนผู้พักอาศัยที่มีอายุน้อยพักอยู่ร่วมกันมากที่สุด คือช่วงอายุ 16-20 ปี เป็นจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7 รองลงมาคือ อายุ 11-15 ปี จำนวน 102 คิดเป็นร้อยละ 25.3 ใกล้เคียงกับ อายุ 1-5 ปี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.1

ตารางที่ 4.5
แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น
ที่มีผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปีพักอาศัยร่วมกัน

จำนวนผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปีพักอาศัยร่วมกัน	จำนวน	ร้อยละ
1. มีผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปีพักอาศัยอยู่ด้วย 1 คน	111	17.7
2. มีผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปีพักอาศัยอยู่ด้วย 2 คน	62	9.9
3. มีผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปีพักอาศัยอยู่ด้วย 3 คน	6	1.0
4. มีผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปีพักอาศัยอยู่ด้วย 5 คน	1	0.1
5. ไม่มีผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปีพักอาศัยอยู่ด้วยกัน	448	71.3
รวม	628	100

จากตารางที่ 4.5 อธิบายได้ว่า ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ มีผู้มีอายุเกิน 60 ปี ที่พักอาศัยอยู่ร่วมกัน มีจำนวนผู้มีอายุเกิน 60 ปีที่อาศัยอยู่ด้วย 1 คน เป็นจำนวนมากที่สุด จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 รองลงมาคือ 2 คน จำนวน 62 คิดเป็นร้อยละ 9.9

ตารางที่ 4.6

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีผู้สุขภาพไม่แข็งแรง
ช่วยเหลือตัวเองลำบากพักอาศัยร่วมกัน

จำนวนตัวอย่างที่มีสุขภาพไม่แข็งแรงพักอาศัยร่วมกัน	จำนวน	ร้อยละ
1. มีผู้สุขภาพไม่แข็งแรงพักอาศัยอยู่ด้วย 1 คน	34	5.3
2. มีผู้สุขภาพไม่แข็งแรงพักอาศัยอยู่ด้วย 2 คน	8	1.3
3. มีผู้สุขภาพไม่แข็งแรงพักอาศัยอยู่ด้วย 4 คน	1	0.2
4. มีผู้สุขภาพไม่แข็งแรงพักอาศัยอยู่ด้วย 5 คน	1	0.2
5. ไม่มีผู้สุขภาพไม่แข็งแรงพักอาศัยอยู่ด้วยกัน	581	92.5
6. ไม่ตอบ	3	0.5
รวม	628	100

จากตารางที่ 4.6 อธิบายได้ว่า ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ มีจำนวนผู้สุขภาพไม่แข็งแรงที่พักอาศัยอยู่ด้วย 1 คน เป็นจำนวนมากที่สุด จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 รองลงมาคือ 2 คน จำนวน 8 คิดเป็นร้อยละ 1.3

ตอนที่ 2 การรับรู้ สื่อที่เปิดรับ และความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม

ตารางที่ 4.7

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระดับการรับรู้ต่อสถานการณ์น้ำท่วม

การรับรู้	ระดับการรับรู้					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	เฉย ๆ	มาก	มากที่สุด			
1. สร้างความเสียหายต่อชีวิตของท่าน	53 (6.5)	95 (11.7)	147 (18.1)	321 (39.5)	197 (24.2)	3.63	1.12	มาก
2. สร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินของท่าน	54 (6.6)	70 (8.6)	103 (12.7)	323 (39.7)	263 (32.3)	3.83	1.17	มาก
3. สร้างความเสียหายต่อชุมชน	23 (2.8)	49 (4.9)	79 (9.7)	354 (43.5)	317 (39.0)	4.11	0.96	มาก
การรับรู้ต่อสถานการณ์น้ำท่วมโดยรวม						3.86	0.97	มาก

จากตารางที่ 4.7 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีการรับรู้ต่อสถานการณ์น้ำท่วมว่าสามารถสร้างความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน และชุมชนได้ในระดับมาก

ตารางที่ 4.8
จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระดับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม

สื่อ ช่องทาง	ระดับความถี่					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	ไม่เคย เลย	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. สื่อมวลชน						3.75	0.70	มาก
1.1 โทรทัศน์	1 (0.1)	12 (1.5)	38 (4.7)	181 (22.3)	581 (71.5)	4.63	0.66	มากที่สุด
1.2 หนังสือพิมพ์	27 (3.3)	169 (20.8)	218 (26.8)	251 (30.9)	146 (18.0)	3.39	1.10	ปาน กลาง
1.3 วิทยุ	65 (8.1)	156 (19.2)	253 (31.1)	198 (24.4)	135 (16.6)	3.22	1.77	ปาน กลาง
2. โทรศัพท์เคลื่อนที่	72 (8.9)	64 (7.9)	135 (16.6)	301 (37.0)	241 (29.6)	3.71	1.22	มาก
3. บุคคลใกล้ชิด						3.66	1.32	มาก
3.1 คนในครอบครัว เครือญาติ	16 (2.0)	98 (12.1)	176 (21.6)	337 (41.5)	185 (22.8)	3.71	1.01	มาก
3.2 เพื่อน เพื่อนบ้าน	26 (3.2)	107 (13.2)	219 (26.9)	310 (38.1)	149 (18.3)	3.62	2.08	มาก
4. อินเทอร์เน็ต						2.93	1.01	ปาน กลาง
4.1 เฟซบุ๊ก	115 (14.1)	63 (7.7)	112 (13.8)	221 (27.7)	302 (37.7)	3.65	1.41	มาก
4.2 เว็บไซต์	126 (15.5)	89 (10.9)	165 (20.3)	214 (26.3)	219 (26.9)	3.38	1.39	ปาน กลาง
4.3 โปรแกรมสนทนา ผ่านมือถือ เช่น ไลน์ วีตแอปพ์	176 (21.6)	117 (14.4)	181 (22.3)	179 (22.0)	160 (19.7)	3.04	1.42	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

สื่อ ช่องทาง	ระดับความถี่					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	ไม่เคย เลย	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
4.4 ยูทูป	205 (25.2)	136 (16.7)	215 (26.4)	145 (17.8)	110 (13.5)	2.78	1.36	ปาน กลาง
4.5 ทวิตเตอร์	301 (37.0)	142 (17.5)	188 (23.1)	98 (12.1)	84 (10.3)	2.41	1.36	น้อย
4.6 อินสตราแกรม	309 (38.0)	154 (18.9)	184 (22.6)	93 (11.4)	73 (9.0)	2.34	1.33	น้อย
4.7 บล็อก	327 (40.2)	199 (24.5)	166 (20.4)	70 (8.6)	50 (6.2)	2.16	1.22	น้อย
5. บุคคลเครือข่ายท้องถิ่น						2.51	0.98	น้อย
5.1 ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน	159 (19.6)	192 (23.6)	239 (29.4)	183 (22.5)	39 (4.8)	2.69	1.16	ปาน กลาง
5.2 เจ้าหน้าที่อนามัย พยาบาล	172 (21.2)	226 (27.8)	240 (29.5)	136 (16.7)	37 (4.6)	2.56	1.13	น้อย
5.3 เจ้าหน้าที่จาก อำเภอ อบจ. อบต.	184 (22.6)	213 (26.2)	236 (29.0)	143 (17.6)	35 (4.3)	2.55	1.15	น้อย
5.4 อาสาสมัคร สาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.)	204 (25.1)	179 (24.2)	229 (28.2)	152 (18.7)	30 (3.7)	2.52	1.16	น้อย
5.5 อาสาสมัครกู้ภัย	200 (24.6)	218 (26.8)	205 (25.2)	157 (19.3)	32 (3.9)	2.51	1.67	น้อย
5.6 สมาชิกกลุ่ม ชมรมในท้องถิ่น	211 (26.0)	198 (24.4)	227 (27.9)	149 (18.3)	28 (3.4)	2.49	1.16	น้อย
5.7 นักข่าวท้องถิ่น	267 (32.8)	189 (23.2)	207 (25.5)	123 (15.1)	26 (3.2)	2.33	1.17	น้อย

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

สื่อ ช่องทาง	ระดับความถี่					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	ไม่เคย เลย	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
6. สื่อท้องถิ่น						2.43	1.07	น้อย
6.1 หอกระจายข่าว	186 (22.9)	177 (21.8)	214 (26.3)	178 (21.9)	57 (7.0)	2.68	1.24	ปาน กลาง
6.2 วิทยุชุมชน	227 (27.9)	200 (24.6)	192 (23.6)	146 (18.0)	48 (5.9)	2.49	1.23	น้อย
6.3 วิทยุสื่อสาร (วอ)	351 (43.2)	176 (21.6)	159 (19.6)	97 (11.9)	25 (3.1)	2.10	1.18	น้อย
รวมสื่อทุกประเภท						2.91	0.68	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.8 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างโดยเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมผ่านสื่อ ช่องทางทุกประเภทโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสื่อและช่องทางแต่ละประเภท มีดังต่อไปนี้

สื่อ ช่องทางที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับในระดับมากที่สุด คือ โทรทัศน์

สื่อ ช่องทางที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับในระดับมาก ได้แก่

- โทรศัพท์เคลื่อนที่
- คนครอบครัว
- เพื่อนและเพื่อนบ้าน
- เฟซบุ๊ก

สื่อ ช่องทางที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับในระดับปานกลาง ได้แก่

- หนังสือพิมพ์
- วิทยุ
- โปรแกรมสนทนาผ่านมือถือ เช่น ไลน์ วิวอตแอฟท์
- เว็บไซต์
- ยูทูบ

- ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน

- หอกระจายข่าว

สื่อ ช่องทางที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับในระดับน้อย ได้แก่

- ทีวีเตอร์

- อินสตราแกรม

- บล็อก

- เจ้าหน้าที่อนามัย พยาบาล

- เจ้าหน้าที่จากอำเภอ อบจ. อบต.

- อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.)

- อาสาสมัครกู้ภัย

- สมาชิกกลุ่ม ชมรมในท้องถิ่น

- นักข่าวท้องถิ่น

- วิทยุชุมชน

- วิทยุสื่อสาร (วอ)

ตารางที่ 4.9
จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการเนื้อหา
ข่าวสารด้านผลกระทบจากน้ำท่วม

เนื้อหาข่าวสาร ด้านผลกระทบ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. บริเวณที่ถูกน้ำท่วม และบริเวณที่น้ำจะ ท่วมถึง	5 (0.6)	17 (2.1)	70 (8.6)	275 (33.8)	446 (54.9)	4.40	0.78	มาก ที่สุด
2. พื้นที่ปลอดภัย สำหรับการอพยพ	1 (0.3)	9 (2.8)	39 (12.0)	143 (44.0)	133 (40.9)	4.32	0.84	มาก ที่สุด
3. ช่วงเวลาที่น้ำจะ ไหลเข้าท่วมพื้นที่บ้าน ตนเอง	4 (1.2)	8 (2.5)	42 (12.9)	118 (36.3)	153 (47.1)	4.29	0.88	มาก ที่สุด
4. การป้องกันโรค เบื้องต้น	1 (0.3)	9 (2.8)	39 (12.0)	143 (44.0)	133 (40.9)	4.26	0.85	มาก ที่สุด
5. ระยะเวลายาวนาน ที่น้ำจะท่วมขังในพื้นที่ บ้านตนเอง	1 (0.3)	9 (2.8)	39 (12.0)	143 (44.0)	133 (40.9)	4.24	0.93	มาก ที่สุด
6. การดูแลสุขภาพ เบื้องต้น	4 (1.2)	8 (2.5)	42 (12.9)	118 (36.3)	153 (47.1)	4.24	0.81	มาก ที่สุด
7. การเตรียมพร้อม รับมือกับน้ำท่วม	1 (0.1)	12 (1.5)	28 (8.6)	169 (52.0)	125 (38.5)	4.22	0.90	มาก ที่สุด
8. ระดับความสูงของ น้ำที่จะท่วมขังในพื้นที่ บ้านตนเอง	4 (1.2)	8 (2.5)	42 (12.9)	118 (36.3)	153 (47.1)	4.17	0.97	มาก
9. ช่องทางการสื่อสาร ที่ยังติดต่อสื่อสารได้	1 (0.3)	9 (2.8)	39 (12.0)	143 (44.0)	133 (40.9)	4.17	0.97	มาก

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

เนื้อหาข่าวสาร ด้านผลกระทบ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
10. การ รักษาพยาบาล	4 (1.2)	8 (2.5)	42 (12.9)	118 (36.3)	153 (47.1)	4.15	0.96	มาก
11. ระดับความแรง ของน้ำที่ไหลท่วม มายังพื้นที่บ้านตนเอง	1 (0.1)	12 (1.5)	28 (8.6)	169 (52.0)	125 (38.5)	4.14	0.98	มาก
12. ระดับความ เสียหายของบ้านเรือน สวน ไร่ นา	1 (0.3)	9 (2.8)	39 (12.0)	143 (44.0)	133 (40.9)	4.03	1.03	มาก
13. จำนวนผู้ได้รับ ผลกระทบจากน้ำท่วม	1 (0.1)	12 (1.5)	28 (8.6)	169 (52.0)	125 (38.5)	3.96	0.98	มาก
14. จำนวนผู้เสียชีวิต จากน้ำท่วม	4 (1.2)	8 (2.5)	42 (12.9)	118 (36.3)	153 (47.1)	3.63	1.26	มาก
รวมความต้องการข่าวสารด้านผลกระทบจากน้ำท่วม						4.16	0.72	มาก

จากตารางที่ 4.9 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการข่าวสารด้านผลกระทบจากน้ำท่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของเนื้อหา พบว่า ข่าวสารด้านผลกระทบจากน้ำท่วมที่กลุ่มตัวอย่างต้องการในระดับมากที่สุด ได้แก่

- บริเวณที่ถูกน้ำท่วม และบริเวณที่น้ำจะท่วมถึง
- พื้นที่ปลอดภัยสำหรับการอพยพ
- ช่วงเวลาที่น้ำจะไหลเข้าท่วมพื้นที่บ้านตนเอง
- การป้องกันโรคเบื้องต้น
- ระยะเวลายาวนานที่น้ำจะท่วมขังในพื้นที่บ้านตนเอง
- การดูแลสุขภาพเบื้องต้น
- การเตรียมพร้อมรับมือกับน้ำท่วม

ตารางที่ 4.10

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการเนื้อหา
ข่าวสารด้านความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ

เนื้อหาข่าวสาร ด้านความ ช่วยเหลือ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. การช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย	2 (0.2)	23 (2.8)	93 (11.4)	274 (33.7)	420 (51.7)	4.34	0.81	มาก ที่สุด
2. การแก้ปัญหา อุทกภัยของหน่วยงาน ต่าง ๆ เช่น ราชการ หน่วยงานท้องถิ่น องค์กรการกุศล	5 (0.6)	29 (3.6)	118 (14.5)	274 (33.7)	386 (47.5)	4.24	0.87	มาก ที่สุด
รวมความต้องการข่าวสารด้านความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ						4.29	0.79	มาก ที่สุด

จากตารางที่ 4.10 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการข่าวสารด้านผลกระทบจาก
น้ำท่วมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.11

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการเนื้อหา
ข่าวสารด้านสิ่งของจำเป็นสำหรับการดำรงชีพ

เนื้อหาข่าวสาร ด้านสิ่งของจำเป็น	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. ความช่วยเหลือด้าน อาหารและน้ำดื่ม	4 (1.2)	8 (2.5)	42 (12.9)	118 (36.3)	153 (47.1)	4.40	0.82	มาก ที่สุด
2. ความช่วยเหลือด้าน ยารักษาโรค	1 (0.3)	9 (2.8)	39 (12.0)	143 (44.0)	133 (40.9)	4.32	0.90	มาก ที่สุด
3. ความช่วยเหลือด้าน สัมผัซัควรรว	4 (1.2)	8 (2.5)	42 (12.9)	118 (36.3)	153 (47.1)	4.18	0.98	มาก
4. ความช่วยเหลือด้าน ที่พักพิงชั่วคราว	4 (1.2)	8 (2.5)	42 (12.9)	118 (36.3)	153 (47.1)	4.17	0.93	มาก
5. ความช่วยเหลือด้าน เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	4 (1.2)	8 (2.5)	42 (12.9)	118 (36.3)	153 (47.1)	4.01	1.01	มาก
รวมความต้องการข่าวสารด้านสิ่งของจำเป็นสำหรับการดำรงชีพ						4.22	0.82	มาก ที่สุด

จากตารางที่ 4.11 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการข่าวสารด้านสิ่งของจำเป็น
สำหรับการดำรงอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า เนื้อหาด้านสิ่งของจำเป็นสำหรับการดำรงชีพที่กลุ่ม
ตัวอย่างต้องการระดับมาก ได้แก่

- ความช่วยเหลือด้านสัมผัซัควรรว
- ความช่วยเหลือด้านที่พักพิงชั่วคราว
- ความช่วยเหลือด้านเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม

ตารางที่ 4.12

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการ
เนื้อหาข่าวสารด้านการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม

เนื้อหาข่าวสาร ด้านการบริจาค	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. ช่องทางรับบริจาค สิ่งของ เงิน ผู้ประสบภัย	8 (1.0)	311 (3.8)	144 (17.7)	303 (37.3)	325 (40.0)	4.12	0.90	มาก
2. การแจกจ่ายสิ่งของ และเงินบริจาค	11 (1.4)	34 (4.2)	152 (18.7)	237 (33.6)	342 (42.1)	4.11	0.94	มาก
3. ความโปร่งใสในการ จัดการสิ่งของและเงิน บริจาค	13 (1.6)	38 (4.7)	157 (19.3)	257 (31.6)	348 (42.8)	4.09	0.97	มาก
4. การจัดตั้งกองทุน ช่วยเหลือผู้ประสบภัย	8 (1.0)	36 (4.4)	191 (23.5)	306 (37.6)	272 (33.5)	3.98	0.91	มาก
5. การเป็นอาสาสมัคร ช่วยเหลือผู้ประสบภัย	8 (1.0)	39 (4.8)	186 (22.9)	309 (38.0)	271 (33.3)	3.98	0.92	มาก
รวมความต้องการข่าวสารด้านการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม						4.06	0.82	มาก

จากตารางที่ 4.12 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการข่าวสารด้านการบริจาค
ช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.13

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการเนื้อหา
ข่าวสารด้านการเตรียมพร้อมกลับเข้าที่พัก

เนื้อหาข่าวสาร ด้านการ เตรียมพร้อมกลับ เข้าที่พัก	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. ความปลอดภัยจาก น้ำดื่ม น้ำใช้	8 (1.0)	15 (1.8)	90 (11.1)	247 (30.4)	453 (55.7)	4.38	0.83	มาก ที่สุด
2. การป้องกันและ ควบคุมโรคระบาด	9 (1.1)	15 (1.8)	95 (11.7)	241 (29.6)	453 (55.7)	4.37	0.84	มาก ที่สุด
3. อันตรายจาก อุปกรณ์ไฟฟ้า สัตว์มี พิษ	9 (1.1)	25 (3.1)	99 (12.2)	248 (30.5)	432 (53.1)	4.31	0.88	มาก ที่สุด
4. การทำความสะอาด ที่พักอย่างปลอดภัย	6 (0.7)	18 (2.2)	109 (13.4)	280 (34.4)	400 (49.2)	4.29	0.84	มาก ที่สุด
5. อันตรายจากความ สกปรก สารเคมี ตกค้าง	6 (0.7)	33 (4.1)	107 (13.2)	255 (31.4)	412 (50.7)	4.27	0.89	มาก ที่สุด
6. การเตรียมตัวกลับ เข้าที่พักอาศัย	8 (1.0)	19 (2.3)	108 (13.3)	297 (36.5)	380 (46.7)	4.26	0.87	มาก ที่สุด
รวมความต้องการข่าวสารด้านการเตรียมพร้อมกลับเข้าที่พัก						4.43	0.76	มาก ที่สุด

จากตารางที่ 4.13 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการข่าวสารด้านการ
เตรียมพร้อมกลับเข้าที่พักอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.14
จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการเนื้อหา
ข่าวสารด้านการฟื้นฟูเยียวยา

เนื้อหาข่าวสาร ด้านการฟื้นฟู เยียวยา	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. การให้ความรู้เพื่อ ป้องกันภัยน้ำท่วมใน อนาคต	7 (0.9)	16 (2.0)	153 (18.8)	264 (32.5)	372 (45.8)	4.20	0.87	มาก
2. การให้เงินชดเชย เยียวยาจากการ บาดเจ็บ เสียชีวิต และ ความเสียหายของ ทรัพย์สิน	8 (1.0)	24 (3.0)	151 (18.6)	270 (33.2)	358 (44.0)	4.17	0.90	มาก
3. การชดเชยรายได้ที่ สูญเสียระหว่างน้ำ ท่วม	8 (1.0)	24 (3.0)	145 (17.8)	291 (35.8)	345 (42.4)	4.16	0.89	มาก
4. การฟื้นฟูด้านอาชีพ การทำมาหากิน	8 (1.0)	26 (3.2)	182 (22.4)	266 (32.7)	330 (40.6)	4.09	0.92	มาก
5. การปลดอบขวัณให้ หายเศร้าโศกจากการ สูญเสียชีวิตและ ทรัพย์สิน	15 (1.8)	33 (4.1)	127 (21.2)	319 (39.2)	274 (33.7)	3.99	0.94	มาก
6. การฟื้นฟูจิตใจให้ สามารถดำเนินชีวิต ต่อไปได้	12 (1.5)	33 (4.1)	205 (25.2)	307 (37.8)	256 (31.5)	3.94	0.93	มาก
รวมความต้องการข่าวสารด้านการฟื้นฟูเยียวยา						4.09	0.79	มาก

จากตารางที่ 4.14 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการข่าวสารด้านการฟื้นฟู
เยียวยาอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.15
จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการเนื้อหา
ข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม

เนื้อหา ข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. ด้านการเตรียมพร้อมกลับเข้าที่พัก	4.32	0.76	มากที่สุด
2. ด้านความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ	4.29	0.79	มากที่สุด
3. ด้านสิ่งของจำเป็นสำหรับการดำรงชีพ	4.22	0.82	มากที่สุด
4. ด้านผลกระทบจากน้ำท่วม	4.16	0.72	มาก
5. ด้านการฟื้นฟูและเยียวยา	4.09	0.79	มาก
6. ด้านการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม	4.06	0.82	มาก
ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมโดยรวม	4.20	0.66	มาก

จากตารางที่ 4.15 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม
โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเนื้อหาแต่ละด้าน มีดังต่อไปนี้

เนื้อหาข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในระดับมากที่สุด ได้แก่

- ด้านการเตรียมพร้อมกลับเข้าที่พัก
- ด้านความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ
- ด้านสิ่งของจำเป็นสำหรับการดำรงชีพ

เนื้อหาข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในระดับมาก ได้แก่

- ด้านผลกระทบ
- ด้านการฟื้นฟูเยียวยา
- ด้านการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม

ตอนที่ 3 การนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมของสื่อ

ตารางที่ 4.16

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์

การทำหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย	4 (0.5)	12 (1.5)	74 (9.1)	223 (27.4)	500 (61.5)	4.48	0.76	มากที่สุด
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย	5 (0.6)	23 (2.8)	135 (16.6)	306 (37.6)	344 (42.3)	4.18	0.85	มาก
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์	8 (1.0)	29 (3.6)	174 (21.4)	289 (35.5)	312 (38.4)	4.07	0.90	มาก
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย	5 (0.6)	32 (3.9)	154 (18.9)	297 (36.5)	325 (40.0)	4.11	0.88	มาก
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น	10 (1.2)	47 (5.8)	203 (25.0)	276 (33.9)	276 (33.9)	3.94	0.96	มาก
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม	11 (1.4)	42 (5.2)	164 (20.2)	270 (33.2)	326 (40.1)	4.06	0.96	มาก
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม	14 (1.7)	53 (6.5)	165 (20.3)	264 (32.5)	317 (39.0)	4.00	1.00	มาก
8. เสนอข่าวสารข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจเกิดกับบุคคล	20 (2.5)	52 (6.4)	166 (20.4)	260 (32.0)	314 (38.6)	3.99	1.04	มาก
รวมการทำหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์						4.10	0.78	มาก

จากตารางที่ 4.16 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสื่อโทรทัศน์มีประโยชน์สำหรับเขาในการทำหน้าที่เสนอข่าวเกี่ยวกับน้ำท่วม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า โทรทัศน์ทำหน้าที่ “ให้ข่าวสารเตือนภัย” ได้ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.17

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อ
การทำหน้าที่ของสื่อหนังสือพิมพ์

การทำหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย	12 (1.5)	70 (8.6)	140 (17.2)	316 (38.9)	275 (33.8)	3.95	0.99	มาก
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย	14 (1.7)	78 (9.6)	197 (24.2)	334 (41.1)	190 (23.4)	3.75	0.97	มาก
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์	17 (2.1)	100 (12.3)	236 (29.0)	284 (34.9)	176 (21.6)	3.62	1.02	มาก
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย	11 (1.4)	107 (13.2)	237 (29.2)	265 (32.6)	191 (23.5)	3.64	1.02	มาก
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น	19 (2.3)	147 (18.1)	262 (32.2)	230 (28.3)	155 (19.1)	3.44	1.06	มาก
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม	27 (3.3)	137 (16.9)	237 (29.2)	230 (28.3)	182 (22.4)	3.50	1.11	มาก

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

การทำหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม	30 (3.7)	136 (16.7)	231 (28.4)	236 (29.0)	176 (21.6)	3.48	1.11	มาก
8. เสนอข่าวสารข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจเกิดกับบุคคล	25 (3.1)	140 (17.2)	222 (27.3)	241 (29.6)	170 (20.9)	3.49	1.10	มาก
รวมการทำหน้าที่ของสื่อหนังสือพิมพ์						3.60	0.93	มาก

จากตาราง 4.17 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสื่อหนังสือพิมพ์มีประโยชน์สำหรับเขาในการทำหน้าที่เสนอข่าวเกี่ยวกับน้ำท่วม อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.18

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของวิทยุ

การทำหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย	9 (1.1)	61 (7.5)	231 (28.4)	278 (34.2)	234 (28.8)	3.95	0.99	มาก
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย	10 (1.2)	83 (10.2)	281 (34.6)	304 (37.4)	134 (16.5)	3.75	0.97	มาก
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์	12 (1.5)	110 (13.5)	283 (34.8)	271 (33.3)	136 (16.7)	3.62	1.02	มาก

ตารางที่ 4.18

การทำหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย	14 (1.7)	98 (12.1)	276 (33.9)	271 (33.3)	154 (18.9)	3.64	1.02	มาก
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น	19 (2.3)	140 (17.2)	269 (33.1)	247 (30.4)	138 (17.0)	3.44	1.06	มาก
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม	22 (2.7)	131 (16.1)	270 (33.2)	244 (30.0)	145 (17.8)	3.50	1.11	มาก
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม	22 (2.7)	141 (17.3)	265 (32.6)	242 (29.8)	143 (17.6)	3.48	1.11	มาก
8. เสนอข่าวสารข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจเกิดกับบุคคล	14 (1.7)	136 (16.7)	274 (33.7)	240 (29.5)	149 (18.3)	3.49	1.10	มาก
รวมการทำหน้าที่ของสื่อวิทยุ						3.52	0.89	มาก

จากตารางที่ 4.18 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสื่อวิทยุมีประโยชน์สำหรับเขาในการทำหน้าที่เสนอข่าวเกี่ยวกับน้ำท่วม อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.19
จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็น
ต่อการทำหน้าที่ของบุคคลใกล้ชิด

การทำหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย	3 (0.4)	48 (5.9)	118 (14.5)	336 (41.3)	308 (37.9)	4.10	0.88	มาก
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย	11 (1.4)	70 (8.6)	205 (25.2)	337 (41.5)	190 (23.4)	3.77	0.94	มาก
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์	16 (2.0)	87 (10.7)	226 (27.8)	300 (36.9)	183 (22.5)	3.67	1.00	มาก
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย	16 (2.0)	60 (7.4)	173 (21.3)	330 (40.6)	234 (22.8)	3.87	0.97	มาก
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น	13 (1.6)	65 (8.0)	175 (21.5)	300 (36.9)	259 (31.9)	3.90	0.99	มาก
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม	14 (1.7)	77 (9.5)	172 (21.2)	289 (35.5)	260 (32.0)	3.87	1.02	มาก
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม	17 (2.1)	85 (10.5)	183 (22.5)	274 (33.7)	254 (31.2)	3.82	1.05	มาก
8. เสนอข่าวสารข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับบุคคล	19 (2.3)	101 (12.4)	214 (26.3)	284 (34.9)	186 (22.9)	3.64	1.04	มาก
รวมการดำเนินงานที่ของบุคคลใกล้ชิด						3.83	0.86	มาก

จากตารางที่ 4.19 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าบุคคลใกล้ชิดมีประโยชน์
สำหรับเขาในการทำหน้าที่เสนอข่าวเกี่ยวกับน้ำท่วม อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.20

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็น
ต่อการทำหน้าที่ของบุคคลในเครือข่ายท้องถิ่น

การทำหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย	71 (8.7)	122 (15.0)	215 (26.4)	243 (29.9)	162 (19.9)	3.37	1.20	ปาน กลาง
2. รวบรวมข้อมูลด้าน ความต้องการของ ผู้ประสบภัย	80 (9.8)	143 (17.6)	225 (27.7)	240 (29.5)	125 (15.4)	3.23	1.19	ปาน กลาง
3. นำเสนอความ คิดเห็นของประชาชน ต่อเหตุการณ์	80 (9.8)	160 (19.7)	228 (28.0)	230 (28.3)	115 (14.1)	3.17	1.18	ปาน กลาง
4. กระตุ้นเตือนให้ ปฏิบัติตามคำแนะนำ เพื่อความปลอดภัย	75 (9.2)	143 (17.6)	223 (27.4)	230 (28.3)	142 (17.5)	3.27	1.20	ปาน กลาง
5. ช่วยปลุกปลอบใจ ให้รู้สึกสบายใจขึ้น	89 (10.9)	158 (19.4)	232 (28.5)	216 (26.6)	117 (14.4)	3.14	1.20	ปาน กลาง
6. ช่วยเหลือให้ ปลอดภัยจากอันตราย จากน้ำท่วม	80 (9.8)	160 (19.7)	215 (26.4)	228 (28.0)	130 (16.0)	3.21	1.21	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

การทำหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม	81 (10.0)	161 (19.8)	239 (29.4)	192 (23.6)	139 (17.1)	3.18	1.22	ปานกลาง
8. เสนอข่าวสารข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับบุคคล	91 (11.2)	167 (20.5)	228 (28.0)	200 (24.6)	127 (15.6)	3.13	1.22	ปานกลาง
รวมการทำหน้าที่ของบุคคลในเครือข่ายท้องถิ่น						3.21	1.13	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.20 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าบุคคลในเครือข่ายท้องถิ่นมีประโยชน์สำหรับเขาในการทำหน้าที่เสนอข่าวเกี่ยวกับน้ำท่วม อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.21

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่สื่อท้องถิ่น

การทำหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย	91 (11.2)	134 (16.5)	184 (22.6)	246 (30.3)	158 (19.4)	3.30	1.26	ปานกลาง
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย	100 (12.3)	166 (20.4)	213 (26.2)	225 (27.7)	108 (13.3)	3.09	1.22	ปานกลาง

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

การทำหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์	107 (13.2)	172 (21.2)	207 (25.5)	221 (27.2)	106 (13.0)	3.06	1.23	ปานกลาง
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย	102 (12.5)	160 (19.7)	211 (26.0)	224 (27.6)	115 (14.1)	3.11	1.23	ปานกลาง
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น	113 (13.9)	172 (21.2)	225 (27.7)	195 (24.0)	108 (13.3)	3.02	1.24	ปานกลาง
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม	113 (13.9)	174 (21.4)	194 (23.9)	212 (26.1)	120 (14.8)	3.06	1.27	ปานกลาง
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม	109 (13.4)	170 (20.9)	219 (26.9)	205 (25.2)	110 (13.5)	3.05	1.24	ปานกลาง
8. เสนอข่าวสารข้อมูลโดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับบุคคล	117 (14.4)	175 (21.5)	203 (25.0)	197 (24.2)	112 (13.8)	3.01	1.26	ปานกลาง
รวมการทำหน้าที่ของสื่อท้องถิ่น						3.09	1.17	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.21 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสื่อท้องถิ่นมีประโยชน์สำหรับเขาในการทำหน้าที่เสนอข่าวเกี่ยวกับน้ำท่วม อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.22

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของอินเทอร์เน็ต

การทำหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย	64 (7.9)	35 (4.3)	129 (15.9)	273 (33.6)	312 (38.4)	3.90	1.19	มาก
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย	64 (7.9)	48 (5.9)	184 (22.6)	279 (34.3)	238 (29.3)	3.71	1.17	มาก
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์	63 (7.7)	61 (7.5)	188 (23.1)	280 (34.4)	221 (27.2)	3.66	1.17	มาก
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย	64 (7.9)	65 (8.0)	181 (22.3)	269 (33.1)	234 (28.8)	3.67	1.19	มาก
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น	72 (8.9)	78 (9.6)	199 (24.5)	255 (31.4)	209 (25.7)	3.55	1.21	มาก
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม	80 (9.8)	78 (9.6)	202 (24.8)	252 (31.0)	199 (24.5)	3.51	1.23	มาก
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม	81 (10.0)	79 (9.7)	216 (26.6)	244 (30.0)	192 (23.6)	3.48	1.23	มาก
8. เสนอข่าวสารข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับบุคคล	91 (11.2)	95 (11.7)	207 (25.5)	239 (29.4)	180 (22.1)	3.40	1.26	ปานกลาง
รวมการทำหน้าที่ของอินเทอร์เน็ต						3.60	1.10	มาก

จากตารางที่ 4.22 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าอินเทอร์เน็ตมีประโยชน์สำหรับเขาในการทำหน้าที่เสนอข่าวเกี่ยวกับน้ำท่วม อยู่ในระดับมาก มีเพียงด้าน “เสนอข่าวสารข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับบุคคล” อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.23

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อโทรศัพท์เคลื่อนที่

การทำหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย	17 (2.1)	62 (7.6)	153 (18.8)	323 (39.7)	258 (31.7)	3.91	0.99	มาก
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย	19 (2.3)	102 (12.5)	261 (32.1)	275 (33.8)	156 (19.2)	3.55	1.01	มาก
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์	28 (3.4)	119 (14.6)	259 (31.9)	249 (30.6)	158 (19.4)	3.48	1.06	มาก
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย	26 (3.2)	101 (12.4)	245 (30.1)	278 (34.2)	161 (19.8)	3.55	1.04	มาก
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น	28 (3.4)	130 (16.0)	230 (28.3)	266 (32.7)	159 (19.6)	3.49	1.08	มาก
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม	30 (3.7)	126 (15.5)	241 (29.6)	247 (30.4)	168 (20.7)	3.49	1.09	มาก

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

การทำหน้าที่	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
7. ช่วยให้ออกพ้นจากน้ำท่วม	37 (4.6)	134 (16.5)	232 (28.5)	237 (29.2)	173 (21.3)	3.46	1.13	มาก
8. เสนอข่าวสารข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับบุคคล	39 (4.8)	148 (18.2)	225 (27.7)	243 (29.9)	158 (19.4)	3.41	1.13	มาก
รวมการทำหน้าที่ของโทรศัพท์เคลื่อนที่						3.54	0.94	มาก

จากตารางที่ 4.23 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสื่อโทรศัพท์เคลื่อนที่มีประโยชน์สำหรับเขาในการทำหน้าที่เสนอข่าวเกี่ยวกับน้ำท่วม อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.24

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่
ของสื่อในการเสนอเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม

การทำหน้าที่ของสื่อ ในการเสนอเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. โทรทัศน์	4.10	0.78	มาก
2. บุคคลใกล้ชิด	3.83	0.86	มาก
3. อินเทอร์เน็ต	3.60	1.10	มาก
4. หนังสือพิมพ์	3.60	0.93	มาก
5. โทรศัพท์เคลื่อนที่	3.54	0.94	มาก
6. วิทยุ	3.52	0.89	มาก
7. บุคคลเครือข่ายท้องถิ่น	3.21	1.13	ปานกลาง
8. สื่อท้องถิ่น	3.09	1.17	ปานกลาง
การทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอเนื้อหาข่าวสาร เกี่ยวกับน้ำท่วมโดยรวมทุกประเภทสื่อ	3.57	0.68	มาก

จากตารางที่ 4.24 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมโดยรวมสื่อทุกประเภทอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีบางสื่อที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าทำหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ บุคคลเครือข่ายท้องถิ่น และสื่อท้องถิ่น

ตอนที่ 4 ผลกระทบของน้ำท่วมต่อบุคคล

ตารางที่ 4.25

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบ
ของน้ำท่วมต่อบุคคลในระดับการรับรู้ของบุคคล

ผลกระทบ จากน้ำท่วมด้าน การรับรู้ของบุคคล	ระดับผลกระทบ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. การรับรู้ที่มีต่อเหตุการณ์น้ำท่วม						4.27	0.67	มาก ที่สุด
1.1 ท่านรับรู้ว่าน้ำ ท่วมเป็นภัยคุกคามต่อ ชีวิตและทรัพย์สินของ ท่าน	3 (0.4)	8 (1.0)	90 (11.1)	356 (43.8)	356 (43.8)	4.30	0.73	มาก ที่สุด
1.2 ท่านรับรู้ว่าน้ำ ท่วมเป็นภัยธรรมชาติ ที่มีความรุนแรง	1 (0.1)	10 (1.2)	107 (13.2)	365 (44.9)	329 (40.5)	4.25	0.73	มาก ที่สุด
2. การรับรู้ด้านความชัดเจนของข้อมูล						3.58	0.91	มาก
2.1 ท่านที่มีข้อมูล สำหรับใช้ในการ ตัดสินใจต่อ สถานการณ์น้ำท่วม มากมาย	5 (0.6)	118 (14.5)	245 (30.1)	278 (34.2)	167 (20.5)	3.60	0.99	มาก
2.2 ท่านมีข้อมูล เกี่ยวกับสถานการณ์ น้ำท่วมมากมาย	6 (0.7)	116 (14.4)	249 (30.6)	276 (33.9)	166 (20.4)	3.59	0.99	มาก
2.3 ท่านมีข้อมูล เกี่ยวกับวิธีการที่ช่วย ให้ปลอดภัยจากน้ำ ท่วมมากมาย	7 (0.9)	112 (13.8)	227 (34.1)	238 (29.3)	179 (22.0)	3.58	1.00	มาก

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

ผลกระทบ จากน้ำท่วมด้านการ รับรู้ของบุคคล	ระดับผลกระทบ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2.4 ท่านได้รับข้อมูลที่ ถูกต้องเกี่ยวกับน้ำท่วม มากมาย	9 (1.1)	103 (12.7)	285 (35.1)	246 (30.3)	170 (20.9)	3.57	0.99	มาก
ผลกระทบของน้ำท่วมด้านการรับรู้ของบุคคลโดยรวม						3.93	0.68	มาก

จากตารางที่ 4.25 อธิบายได้ว่า ผลกระทบของน้ำท่วมด้านการรับรู้ของบุคคลโดยรวม
อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างเกิดการรับรู้ที่น้ำท่วมเป็นภัยธรรมชาติ
ที่รุนแรงและเป็นภัยคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลมากที่สุด อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างมี
การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมอย่างถูกต้อง ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจให้ตนเอง
ปลอดภัยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.26

จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลกระทบของน้ำท่วม
ต่อบุคคลในระดับความรู้สึกกลัว กังวลของบุคคล

ผลกระทบ จากน้ำท่วม ด้านความรู้สึก ของบุคคล	ระดับผลกระทบ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. ความกลัว						3.79	0.97	มาก
1.2 ท่านรู้สึกว่ ตนเองต้องสูญเสีย ทรัพย์สินจากน้ำท่วม	26 (3.2)	64 (7.9)	144 (17.7)	360 (44.3)	219 (26.9)	3.84	1.01	มาก
1.2 ท่านรู้สึกว่ ตนเองตกอยู่ใน อันตรายจากน้ำท่วม	24 (3.0)	88 (10.8)	157 (19.3)	338 (41.6)	206 (25.3)	3.76	1.04	มาก
2. ความกังวล						2.88	1.20	ปาน กลาง
2.1 ท่านคิดว่าคงไม่ สามารถดำรงชีวิตอยู่ ได้ท่ามกลาง สถานการณ์น้ำท่วม	97 (11.9)	209 (25.7)	196 (24.1)	175 (21.5)	136 (16.7)	3.05	1.27	ปาน กลาง
2.2 ท่านคิดว่า อาจจะไม่สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้หลังน้ำ ท่วม	145 (17.8)	271 (33.3)	179 (22.0)	109 (13.4)	108 (13.3)	2.71	1.27	ปาน กลาง
ผลกระทบของน้ำท่วมด้านความรู้สึกกลัว กังวลของบุคคลโดยรวม						3.32	0.95	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.26 อธิบายได้ว่า ผลกระทบของน้ำท่วมด้านความรู้สึกกลัว กังวลของบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างรู้สึกกลัวว่าตนเองจะสูญเสียทรัพย์สินและตกอยู่ในอันตรายจากน้ำท่วมในระดับมาก อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างมีความกังวลว่าจะไม่สามารถดำรงชีวิตประจำวันในระหว่างและหลังน้ำท่วมได้ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.27
จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ผลกระทบของน้ำท่วมต่อบุคคลในระดับพฤติกรรม

ผลกระทบ จากน้ำท่วม ด้านพฤติกรรม ของบุคคล	ระดับผลกระทบ					ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. พฤติกรรมแบบตื่นตัว						4.02	0.80	มาก
1.1 ท่านจัดเก็บ สิ่งของในบ้านชั้นที่สูง เพื่อให้พื้นน้ำท่วม	1 (0.1)	43 (5.3)	131 (16.1)	346 (42.6)	289 (35.5)	4.09	0.85	มาก
1.2 ท่านจัดเตรียม สำรองน้ำและ อาหารแห้งไว้ รับประทาน	2 (0.2)	37 (4.6)	137 (16.9)	361 (44.4)	276 (33.9)	4.07	0.84	มาก
1.3 ท่านเตรียม อพยพ ออกจากพื้นที่ เพื่อหนีน้ำท่วม	6 (0.7)	63 (7.7)	179 (22.0)	299 (36.8)	264 (32.5)	3.93	0.95	มาก
2. พฤติกรรมแบบเฉื่อยชา						2.16	1.17	น้อย
2.1 ท่านไม่ติดตาม ข่าวสารเกี่ยวกับน้ำ ท่วมเลย	274 (33.7)	300 (36.9)	100 (12.3)	81 (10.0)	58 (7.1)	2.20	1.20	น้อย
2.2 ท่านไม่สนทนา พูดคุยกับคนอื่นเรื่อง สถานการณ์น้ำท่วม เลย	290 (35.7)	282 (34.7)	112 (13.8)	70 (8.6)	58 (7.1)	2.17	1.20	น้อย
2.3 ท่านไม่ทำตาม คำแนะนำเพื่อความ ปลอดภัยเลย	304 (37.4)	285 (35.1)	93 (11.4)	74 (9.1)	56 (6.9)	2.13	1.20	น้อย
ผลกระทบของน้ำท่วมด้านพฤติกรรม ของบุคคลโดยรวม						3.07	0.68	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.27 อธิบายได้ว่า ผลกระทบของน้ำท่วมด้านพฤติกรรมของบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมตื่นตัวในด้านการจัดเก็บของหนีน้ำ การสำรองน้ำดื่มและอาหาร และการเตรียมอพยพออกจากพื้นที่น้ำท่วมในระดับมาก อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างยังมีพฤติกรรมเฉื่อยชาโดยไม่ติดตามข่าวสารน้ำท่วม และไม่ทำตามคำแนะนำเพื่อให้ปลอดภัยจากน้ำท่วมในระดับน้อย

ตอนที่ 5 การทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาสื่อในสถานการณ์อุทกภัย

การทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาสื่อในสถานการณ์อุทกภัยเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยมีสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐาน

ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม สถานการณ์น้ำท่วม ความต้องการข่าวสาร และความถี่ในการเปิดรับสื่อ มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการเปิดรับสารของบุคคลระดับการรับรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมตอบสนองต่อเหตุการณ์อุทกภัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- สถานการณ์น้ำท่วม
- ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม
- ความถี่ในการเปิดรับสื่อและช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วม
- ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม

ตัวแปรตาม ได้แก่

- ผลกระทบต่อบุคคลโดยรวม ด้านการรับรู้ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม

การทดสอบความสัมพันธ์ในครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้น (Stepwise multiple regressions analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระว่ามีผลต่อตัวแปรตามหรือไม่อย่างไร เพื่อหาค่าตัวแปรแต่ละตัว และสร้างสมการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการทดสอบ มีรายละเอียดตามตารางที่ 4.28 – 4.31 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.28
ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการพึ่งพาสื่อ
ในสถานการณ์น้ำท่วมวิเคราะห์ผลกระทบต่อบุคคลโดยรวม

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย		T	Sig
	B	Beta		
ตัวแปรที่เข้าสู่สมการถดถอย				
- ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม	0.289	0.333	9.889	.000
- สถานการณ์น้ำท่วม	0.166	0.269	7.975	.000
ตัวแปรที่ไม่เข้าสู่สมการถดถอย				
- ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม			1.901	.058
- ความถี่ในการเปิดรับสื่อและช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วม			1.866	.063
Constant = 1.766 R ² = 0.178 SEE = 0.534 F = 79.574 Sig F = .000				

จากตารางที่ 4.28 แสดงผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระทั้งหมด 4 ตัวแปร ตัวแปรอิสระที่ไม่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2 ตัวแปร คือ ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม และความถี่ในการเปิดรับสื่อและช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วม

สำหรับตัวแปรอิสระที่มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อ ตัวแปรตามมี 2 ตัวแปร คือ ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม และสถานการณ์น้ำท่วม ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรตามได้ร้อยละ 17.8 และสมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนที่มีนัยสำคัญทางสถิติ .000

ตารางที่ 4.29
ผลการวิเคราะห์การถอยแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการพึ่งพาสื่อ
ในสถานการณ์น้ำท่วมวิเคราะห์ผลกระทบต่อบุคคลด้านการรับรู้

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย		T	Sig
	B	Beta		
ตัวแปรที่เข้าสู่สมการถดถอย				
- ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม	0.284	0.283	6.922	.000
- ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม	0.228	0.215	5.565	.000
- สถานการณ์น้ำท่วม	0.129	0.181	5.101	.000
- ความถี่ในการเปิดรับสื่อ และช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วม	-0.095	-0.095	-2.513	.012
Constant = 1.728 R ² = 0.202 SEE = 0.605 F = 116.42 Sig F = .000				

จากตารางที่ 4.29 แสดงผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระทั้งหมด 4 ตัวแปร สรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อ ตัวแปรตามมี 3 ตัวแปร คือ ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม และสถานการณ์น้ำท่วม นอกจากนี้ตัวแปรอิสระ 1 ตัวที่มีผลเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความถี่ในการเปิดรับสื่อและช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วม

ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรตามได้ร้อยละ 20.2 และสมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนที่มีนัยสำคัญทางสถิติ .000

ตารางที่ 4.30

ผลการวิเคราะห์การถอยแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการพึงพาสื่อในสถานการณ์น้ำท่วม
วิเคราะห์ผลกระทบต่อบุคคลด้านความรู้สึกกลัว กังวล

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย		T	Sig
	B	Beta		
ตัวแปรที่เข้าสู่สมการถดถอย				
- สถานการณ์น้ำท่วม	0.241	0.243	6.847	.000
- ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม	0.252	0.180	4.685	.000
- ความถี่ในการเปิดรับสื่อ และช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วม	0.111	0.079	2.031	0.43
ตัวแปรที่ไม่เข้าสู่สมการถดถอย				
- ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม			-1.122	0.262
Constant = 1.167 R ² = 0.113 SEE = 0.896 F = 31.049 Sig F = .000				

จากตารางที่ 4.30 แสดงผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระทั้งหมด 4 ตัวแปร ตัวแปรอิสระที่ไม่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ตัวแปร คือ ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม

สำหรับตัวแปรอิสระที่มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อตัวแปรตามมี 3 ตัวแปร คือ สถานการณ์น้ำท่วม ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม และ ความถี่ในการเปิดรับสื่อและช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วมตัวแปร อิสระทั้ง 3 ตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรตามได้ร้อยละ 11.3 และสมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนที่มีนัยสำคัญทางสถิติ .000

ตารางที่ 4.31

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการพึงพาสื่อในสถานการณ์น้ำท่วม
วิเคราะห์ผลกระทบต่อบุคคลด้านพฤติกรรม

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย		T	Sig
	B	Beta		
ตัวแปรที่เข้าสู่สมการถดถอย				
- ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม	0.218	0.216	5.501	.000
- สถานการณ์น้ำท่วม	0.063	0.088	2.408	.016
- ความถี่ในการเปิดรับสื่อ และช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วม	0.081	0.080	2.013	.045
ตัวแปรที่ไม่เข้าสู่สมการถดถอย				
- ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม			1.147	.252
Constant = 1.823 R ² = 0.076 SEE = 0.657 F = 19.914 Sig F = .000				

จากตารางที่ 4.31 แสดงผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระทั้งหมด 4 ตัวแปร ตัวแปรอิสระที่ไม่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ตัวแปร คือ ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม

สำหรับตัวแปรอิสระที่มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อตัวแปรตามมี 3 ตัวแปร คือ ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม สถานการณ์น้ำท่วม และ ความถี่ในการเปิดรับสื่อและช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วมตัวแปร อิสระทั้ง 3 ตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรตามได้ร้อยละ 7.6 และสมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนที่มีนัยสำคัญทางสถิติ .000

สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับการพึงพาสื่อในสถานการณ์อุทกภัย

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึงพาสื่อในสถานการณ์อุทกภัย ตามตารางที่ 4.28 – 4.31 สามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ($\beta = 0.333$) และสถานการณ์น้ำท่วม ($\beta = 0.269$) เป็นปัจจัยหลักที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบต่อบุคคลในภาพรวม สามารถสรุปยืนยันได้ว่า **การพึงพาสื่อของบุคคลในสถานการณ์อุทกภัยเกี่ยวข้องกับสถานการณ์อุทกภัย และการทำหน้าที่ของสื่อและช่องทางต่าง ๆ ที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับอุทกภัย**

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในผลกระทบต่อบุคคลในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดที่สรุปได้ดังต่อไปนี้

ผลกระทบต่อบุคคลด้านการรับรู้ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงการแปรตามกัน 3 ปัจจัย เรียงตามค่าน้ำหนัก คือ 1) ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ($\beta = 0.238$) 2) ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ($\beta = 0.215$) และ 3) สถานการณ์น้ำท่วม ($\beta = 0.181$) และมี 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเชิงการแปรผกผันคือ 4) ความถี่ในการเปิดรับสื่อและช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วม ($\beta = -0.095$)

ผลกระทบต่อบุคคลด้านความรู้สึกกลัว กังวล มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงการแปรตามกัน 3 ปัจจัย เรียงตามค่าน้ำหนัก คือ 1) สถานการณ์น้ำท่วม ($\beta = 0.243$) 2) ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ($\beta = 0.180$) และ 3) ความถี่ในการเปิดรับสื่อและช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วม ($\beta = 0.079$)

ผลกระทบต่อบุคคลด้านพฤติกรรม มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงการแปรตามกัน 3 ปัจจัย เรียงตามค่าน้ำหนัก คือ 1) ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ($\beta = 0.216$) 2) สถานการณ์น้ำท่วม ($\beta = 0.088$) และ 3) ความถี่ในการเปิดรับสื่อและช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วม ($\beta = 0.080$)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ” ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสำรวจความต้องการเนื้อหาข่าวสาร ช่องทางการเปิดรับข่าวสาร ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการเนื้อหาข่าวสาร รวมทั้งการรับรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมตอบสนองต่อเหตุการณ์อุทกภัยของประชาชน 2) เพื่ออธิบายการพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์อุทกภัย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 คน และพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 400 คน รวมจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 800 คน ในช่วงหลังเหตุการณ์อุทกภัยปี 2557 ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย จำนวนครึ่งหนึ่งมีอายุอยู่ระหว่าง 23-40 ปี รองลงมาคืออายุ 19-23 ปี และช่วงอายุ 41-50 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรง มีเพียงจำนวนเล็กน้อยที่มีโรคประจำตัว (แต่ยังทำกิจวัตรประจำวันได้) ด้านระดับการศึกษา เกือบครึ่งหนึ่งมีการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือมัธยมศึกษา และอนุปริญญา ปวช. ด้านรายได้ กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท มากที่สุด รองลงมามีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท และรายได้ 20,001 – 30,000 บาท นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีรายได้จำนวน 146 คน ด้านอาชีพ กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด รองลงมาคือข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ และนักเรียน นักศึกษา

กลุ่มตัวอย่างพักอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลามากกว่า 10 ปี เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ 5-10 ปี และ 2-5 ปี ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนในรอบปี กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเลยมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ เข้าร่วมกิจกรรมชุมชน 1-2 ครั้งต่อปี และเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน 3-4 ครั้งต่อปี

ด้านประเภทที่อยู่อาศัย ครั้งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีที่พักอาศัยเป็นบ้านเดี่ยว บ้านจัดสรร ทาวน์เฮ้าส์ รองลงมาคือ บ้านเช่า ห้องเช่า และแฟลต อพาร์ทเมนท์ คอนโดมิเนียม ด้านการครอบครองทรัพย์สิน กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งมีบ้าน คอนโดมิเนียม แฟลต เป็นของตนเอง มีรองลงมาคือเช่าบ้าน คอนโดมิเนียม แฟลตอยู่ และมีสวน ไร่ นา เป็นของตนเอง ด้านการพักอาศัยร่วมกับคนอื่นในที่พัก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยร่วมกับคนอื่น ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยร่วมกับผู้อื่น มีจำนวนผู้พักอาศัยร่วมกันโดยเฉลี่ย 4 คน ในจำนวนนี้ผู้พักอาศัยที่มีอายุน้อยพักอยู่ร่วมกันมากที่สุด คือช่วงอายุ 16-20 ปี รองลงมาคือ อายุ 11-15 ปี ใกล้เคียงกับ อายุ 1-5 ปี นอกจากนี้มีผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปีที่พักอาศัยอยู่ร่วมกัน 1 คน เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ 2 คน และมีจำนวนผู้มีสุขภาพไม่แข็งแรงที่พักอาศัยอยู่ด้วย 1 คน เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ 2 คน

ตอนที่ 2 การรับรู้ และสื่อที่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม

กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีการรับรู้ต่อสถานการณ์น้ำท่วมว่าสามารถสร้างความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน และชุมชนได้ในระดับมาก

ด้านการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมผ่านสื่อ ช่องทางทุกประเภทโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสื่อ ช่องทางแต่ละประเภท สรุปได้ดังต่อไปนี้

สื่อ ช่องทางที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับในระดับมากที่สุด คือ โทรทัศน์

สื่อ ช่องทางที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับในระดับมาก ได้แก่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ คนครอบครัวเพื่อนและเพื่อนบ้าน เฟซบุ๊ก

สื่อ ช่องทางที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับในระดับปานกลาง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โปรแกรมสนทนาผ่านมือถือ เช่น ไลน์ วิตแอฟฟ์ เว็บไซต์ ยูทูป ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หอกระจายข่าว

สื่อ ช่องทางที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับในระดับน้อย ได้แก่ ทวิตเตอร์ อินสตราแกรม บล็อก เครือข่ายบุคคลท้องถิ่น เช่น เจ้าหน้าที่อนามัย พยาบาล เจ้าหน้าที่จากอำเภอ อบจ. อบต. อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครกู้ภัย สมาชิกกลุ่ม ชมรมในท้องถิ่น นักข่าวท้องถิ่น และสื่อท้องถิ่น เช่น วิทยุชุมชน วิทยุสื่อสาร (วอ)

ตอนที่ 3 ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม

ด้านความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเนื้อหาแต่ละด้าน สรุปดังต่อไปนี้

เนื้อหาข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ดังนี้

1. เนื้อหาข่าวสารด้านการเตรียมพร้อมกลับเข้าที่พัก เช่น ความปลอดภัยจากน้ำดื่ม น้ำใช้ การป้องกันและควบคุมโรคระบาด อันตรายจากอุปกรณ์ไฟฟ้า สัตว์มีพิษ การทำความสะอาด สะอาดที่พักรักษาอย่างปลอดภัย อันตรายจากความสกปรก สารเคมีตกค้าง การเตรียมตัวกลับเข้าที่พัก อาศัย

2. เนื้อหาด้านความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การแก้ปัญหาอุทกภัยของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ราชการ หน่วยงานท้องถิ่น องค์กรการกุศล

3. เนื้อหาด้านสิ่งของจำเป็นสำหรับการดำรงชีพ เช่น ความช่วยเหลือด้านอาหารและน้ำดื่ม ยารักษาโรค ส้วมชั่วคราว ที่พักพิงชั่วคราว และเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม

สำหรับเนื้อหาข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในระดับมาก 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านผลกระทบ ในด้านนี้มีเนื้อหาที่ต้องการระดับมากที่สุด เช่น บริเวณที่ถูกน้ำท่วม และบริเวณที่น้ำจะท่วมถึง พื้นที่ปลอดภัยสำหรับการอพยพ ช่วงเวลาที่น้ำจะไหลเข้าท่วมพื้นที่บ้านตนเอง การป้องกันโรคเบื้องต้น ระยะเวลายาวนานที่น้ำจะท่วมขังในพื้นที่บ้านตนเอง การดูแลสุขภาพเบื้องต้น การเตรียมพร้อมรับมือกับน้ำท่วม

ส่วนเนื้อหาที่ต้องการระดับมาก เช่น ระดับความสูงของน้ำที่จะท่วมขังในพื้นที่บ้านตนเอง ช่องทางการสื่อสารที่ยังติดต่อสื่อสารได้ การรักษาพยาบาล ระดับความแรงของน้ำที่ไหลท่วมมายังพื้นที่บ้านตนเอง ระดับความเสียหายของบ้านเรือน สวน ไร่ นา จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม จำนวนผู้เสียชีวิตจากน้ำท่วม

2. ด้านการฟื้นฟูเยียวยา เช่น การให้ความรู้เพื่อป้องกันภัยน้ำท่วมในอนาคต การให้เงินชดเชยเยียวยาจากการบาดเจ็บ เสียชีวิต และความเสียหายของทรัพย์สิน การชดเชยรายได้ที่สูญเสียระหว่างน้ำท่วม การฟื้นฟูด้านอาชีพ การทำมาหากิน การปลดอบขวัญให้หายเศร้าโศกจากการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน และการฟื้นฟูจิตใจให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้

3. ด้านการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม เช่น ช่องทางรับบริจาคสิ่งของ เงิน ผู้ประสบภัย การแจกจ่ายสิ่งของและเงินบริจาค ความโปร่งใสในการจัดการสิ่งของและเงินบริจาค การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบภัย การเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัย

ตอนที่ 4 การนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมของสื่อ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อ ในการเสนอเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมโดยรวมสื่อทุกประเภทอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

โทรทัศน์มีประโยชน์สำหรับเขาในการทำหน้าที่เสนอข่าวเกี่ยวกับน้ำท่วม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า โทรทัศน์ทำหน้าที่ “ให้ข่าวสารเตือนภัย” ได้ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ วิทยุ บุคคลใกล้ชิดในครอบครัวและเพื่อน โทรศัพทเคลื่อนที่ และอินเทอร์เน็ต ยังทำหน้าที่เสนอข่าวสารได้ในระดับมากเช่นกัน อย่างไรก็ตามสำหรับอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการทำหน้าที่ด้าน “เสนอข่าวสาร ข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับบุคคล” อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับบุคคลในเครือข่ายท้องถิ่น และสื่อท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการทำหน้าที่ในการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 5 ผลกระทบของน้ำท่วมต่อบุคคล

ผลกระทบของน้ำท่วมด้านการรับรู้ของบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างเกิดการรับรู้ที่น้ำท่วมเป็นภัยธรรมชาติที่รุนแรงและเป็นภัยคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลมากที่สุด อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมอย่างถูกต้อง ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจให้ตนเองปลอดภัยอยู่ในระดับมาก

ผลกระทบของน้ำท่วมด้านความรู้สึกกลัว กังวลของบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างรู้สึกกลัวว่าตนเองจะสูญเสียทรัพย์สินและตกอยู่ในอันตรายจากน้ำท่วมในระดับมาก อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างมีความกังวลว่าจะไม่สามารถดำรงชีวิตประจำวันในระหว่างและหลังน้ำท่วมได้ในระดับปานกลาง

ผลกระทบของน้ำท่วมด้านพฤติกรรมของบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมตื่นตัวในด้านการจัดเก็บของหนีน้ำ การสำรองน้ำดื่มและอาหาร และการเตรียมอพยพออกจากพื้นที่น้ำท่วมในระดับมาก อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างยังมีพฤติกรรมเฉื่อยชาโดยไม่ติดตามข่าวสารน้ำท่วม และไม่ทำตามคำแนะนำเพื่อให้ปลอดภัยจากน้ำท่วมในระดับน้อย

ตอนที่ 6 ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาสื่อในสถานการณ์อุทกภัย

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาสื่อ กำหนดเป็น สมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานการวิจัย

ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม สถานการณ์น้ำท่วม ความต้องการข่าวสาร และความถี่ในการเปิดรับสื่อ มีความสัมพันธ์กับผลกระทบจากการเปิดรับสารของบุคคลระดับการรับรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมตอบสนองต่อเหตุการณ์อุทกภัย

ผลการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ($\beta = 0.333$) และสถานการณ์น้ำท่วม ($\beta = 0.269$) เป็นปัจจัยหลักที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบต่อบุคคลในภาพรวม สามารถสรุปยืนยันได้ว่า การพึ่งพาสื่อของบุคคลในสถานการณ์อุทกภัยเกี่ยวข้องกับสถานการณ์อุทกภัย และการทำหน้าที่ของสื่อและช่องทางต่าง ๆ ที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับอุทกภัย

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในผลกระทบต่อบุคคลในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดที่สรุปได้ดังต่อไปนี้

ผลกระทบต่อบุคคลด้านการรับรู้ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงการแปรตามกัน 3 ปัจจัย เรียงตามค่าน้ำหนัก คือ 1) ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ($\beta = 0.238$) 2) ความต้องการข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ($\beta = 0.215$) และ 3) สถานการณ์น้ำท่วม ($\beta = 0.181$) และมี 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเชิงการแปรผกผันคือ 4) ความถี่ในการเปิดรับสื่อและช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วม ($\beta = -0.095$)

ผลกระทบต่อบุคคลด้านความรู้สึกกลัว กังวล มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงการแปรตามกัน 3 ปัจจัย เรียงตามค่าน้ำหนัก คือ 1) สถานการณ์น้ำท่วม ($\beta = 0.243$) 2) ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ($\beta = 0.180$) และ 3) ความถี่ในการเปิดรับสื่อและช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วม ($\beta = 0.079$)

ผลกระทบต่อบุคคลด้านพฤติกรรม มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงการแปรตามกัน 3 ปัจจัย เรียงตามค่าน้ำหนัก คือ 1) ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ($\beta = 0.216$) 2) สถานการณ์น้ำท่วม ($\beta = 0.088$) และ 3) ความถี่ในการเปิดรับสื่อและช่องทางต่าง ๆ เกี่ยวกับข่าวสารน้ำท่วม ($\beta = 0.080$)

การทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาสื่อในสถานการณ์อุทกภัย ตามที่สรุปข้างต้น สามารถยืนยันข้อสรุปว่า การพึ่งพาสื่อของประชาชนเกี่ยวข้องกับปัจจัย

หลัก 2 ปัจจัยคือ สถานการณ์อุทกภัย การทำหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยการพึ่งพาสื่อจะมีมากขึ้น เมื่อสถานการณ์อยู่ในระดับมาก สื่อทำหน้าที่เสนอข่าวสารได้ตามที่ประชาชนต้องการได้มาก ทั้งนี้ ความถี่ในการเปิดรับสื่อของบุคคลจะทำให้การรับรู้ถึงอันตรายลดลงเล็กน้อย แต่รู้สึกกังวลจะมากขึ้น อย่างไรก็ตามบุคคลจะตื่นตัวมากขึ้น

สรุปการพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์อุทกภัย

จากผลการวิจัยสามารถอธิบายการพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์อุทกภัยได้ว่า ในเหตุการณ์ที่ประชาชนต้องเผชิญกับอุทกภัยในระดับที่ก่อให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิต ทรัพย์สิน และชุมชนระดับมาก ประชาชนทั้งเพศหญิงและเพศชาย ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 12-40 ปี และมีสุขภาพแข็งแรง มีการศึกษาระดับมัธยม อนุปริญญา จนถึงปริญญาตรี มีรายได้ 10,000 – 40,000 บาท มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ และนักเรียน นักศึกษา พักอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลามากกว่า 10 ปี ทั้งที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนเลยหรือเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน 1-2 ครั้งต่อปี มีที่พักอาศัยเป็นบ้านเดี่ยว บ้านจัดสรร ทาวน์เฮ้าส์ บ้านเช่า ห้องเช่า มีจำนวนผู้พักอาศัยร่วมกันโดยเฉลี่ย 4 คน ทั้งช่วงวัยเด็กไปจนถึงผู้สูงอายุ จะมีความต้องการข่าวสารด้านการเตรียมพร้อมกลับเข้าที่พัก ด้านความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ และด้านสิ่งของจำเป็นสำหรับการดำรงชีพมากที่สุด

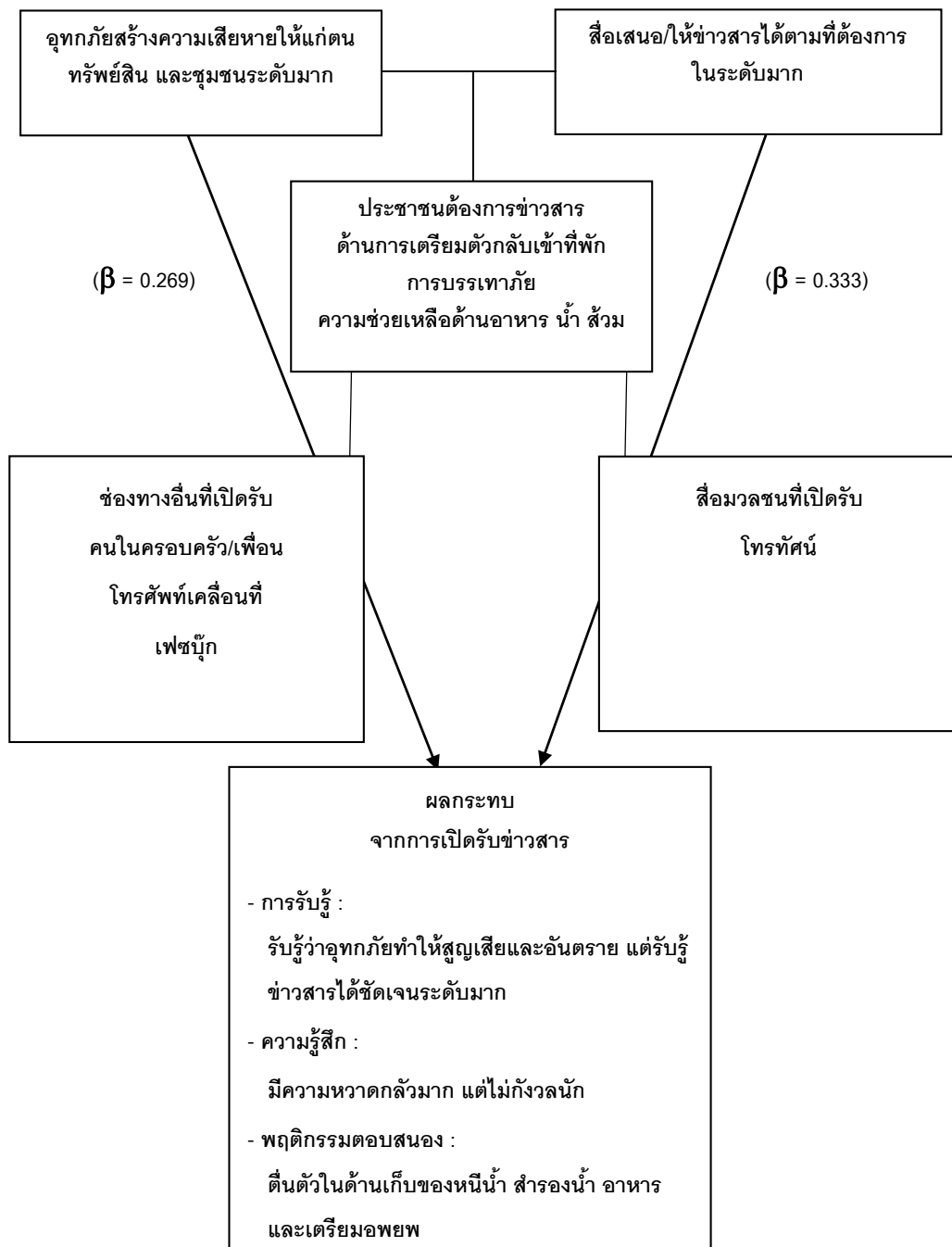
ความต้องการข่าวสารดังกล่าว เป็นแรงจูงใจที่ทำให้ประชาชนแสวงหาข่าวสารที่สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้ และได้ประเมินแล้วว่าสื่อโทรทัศน์สามารถพึ่งพาได้มากที่สุด ด้วยเหตุผลว่าสามารถทำหน้าที่ด้านการให้ข่าวสารเตือนภัยได้มากที่สุด นอกจากนี้ยังพึ่งพาสื่อบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวและเพื่อน โทรศัพท์เคลื่อนที่ และเฟซบุ๊ก อีกด้วย

ผลของการพึ่งพาสื่อ 4 ประเภทดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนรับรู้ว่ามีน้ำท่วมเป็นภัยธรรมชาติที่รุนแรงและเป็นภัยคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของตน และด้วยการที่เขาสามารถพึ่งพาสื่อได้เพราะสื่อให้ข้อมูลตามที่ต้องการ ส่งผลให้ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมอย่างถูกต้อง ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจให้ตนเองปลอดภัยได้มาก แม้จะเกิดความรู้สึกกลัว แต่ความกังวลว่าจะไม่สามารถดำรงชีวิตประจำวันในระหว่างและหลังน้ำท่วมได้กลับมีไม่มากนัก ส่งผลให้มีพฤติกรรมตื่นตัว โดยมีการจัดเก็บของหนีน้ำ การสำรองน้ำดื่มและอาหาร และการเตรียมอพยพออกจากพื้นที่น้ำท่วม อย่างไรก็ตามยังพบว่ามีพฤติกรรมเฉื่อยชาโดยไม่ติดตามข่าวสารน้ำท่วม และไม่ทำตามคำแนะนำเพื่อให้ปลอดภัยจากน้ำท่วมอยู่บ้างเช่นกัน

สามารถสรุปเป็นแผนผังการพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์อุทกภัยได้ ตามแผนภาพที่ 5.1 ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.1

สรุปแผนผังการพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์อุทกภัย

อภิปรายผลวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นการอภิปรายสำคัญ ดังต่อไปนี้

สถานการณ์อุทกภัย ประชาชนพึ่งพาสื่อมวลชน (โทรทัศน์) โทรศัพท์เคลื่อนที่ การสื่อสารระหว่างบุคคล(คนในครอบครัว) และสื่อสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก)

ข้อสรุปผลการวิจัยชี้ให้เห็นสื่อมวลชนกระแสหลัก ประเภทสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ประชาชนหรือผู้รับสารพึ่งพามากที่สุดในบรรดาสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ ยามเกิดภัยพิบัติหรือวิกฤติการณ์ฉุกเฉิน สอดคล้องกับแนวคิดและข้อสรุปจากงานวิจัยที่ค้นพบว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่ประชาชนเลือกเปิดรับมากที่สุดเมื่อเกิดภัยพิบัติ (Piotrowski & Armstrong, 1998; Perry, 2007; Helena, 2011; Gordon, 2009; ณัฐรา ฉางชูโต, 2555) ด้วยเหตุผลคือ โทรทัศน์เสนอข่าวได้รวดเร็ว และทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน (สุจิตรา ไกรรินทร์, 2555; ณัฐรา ฉางชูโต, 2555) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Quarantelli (1990) ได้ทำการรวบรวมข้อค้นพบของงานวิจัยเกี่ยวกับสื่อมวลชนในสถานการณ์ภัยพิบัติในประเทศอเมริกา ซึ่งมีประเด็นทางด้านสื่อกระแสหลักก็คือ โทรทัศน์และวิทยุจะเป็นช่องทางหลักในการเผยแพร่ข่าวในช่วงแรกของการเกิดภัยพิบัติ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Perry (2007) ทำการสำรวจชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นสึนามิในมหาสมุทรอินเดีย หลังจากเกิดภัยพิบัติ 2 เดือน พบว่าโทรทัศน์ และวิทยุเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการแพร่กระจายข้อมูลการเตือนภัยในช่วงต้น

จากข้อค้นพบจากผลการวิจัยและข้อสรุปงานวิจัยและแนวคิดต่าง ๆ ข้างต้น เห็นได้ว่าสื่อมวลชนกระแสหลักยังคงเป็นสื่อที่ประชาชนเลือกเปิดรับระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาจากข้อค้นพบงานวิจัยชิ้นนี้ก็พบว่ายังมีสื่อประเภทอื่น ๆ ที่ประชาชนเลือกที่เปิดรับ และรับรู้ข้อมูลข่าวสารภัยพิบัติ คือ โทรศัพท์เคลื่อนที่และสื่อบุคคล ซึ่งถือเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล และสื่อใหม่ คือ สื่อสังคมออนไลน์ (Online social media) คือ เฟซบุ๊ก เป็นไปตามข้อสรุปของ Tuner & Paz (1986, pp. 99-107) Piotrowski & Armstrong (1998) Perry (2007) ที่สรุปให้เห็นใกล้เคียงกันว่า หลังจากหลังเกิดภัยพิบัติแล้ว ประชาชนจะแสวงหาข้อมูลข่าวสารจากสื่ออื่นเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าความต้องการข้อมูลข่าวสารของคนนั้นมุ่งเน้นรายละเอียดข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น การเปิดรับสื่ออื่นนอกเหนือจากสื่อมวลชนนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hirschburg, Dillman & Ball-Rokeach (1986, pp.121-123) ที่ศึกษาเหตุการณ์ภูเขาไฟระเบิด โดยใช้แนวคิดการพึ่งพาสื่อเพื่อลดความคลุมเครือต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติดังกล่าว ได้ข้อค้นพบใน

ประเด็นสำคัญดังนี้ สื่อหลักที่ประชาชนใช้ในการแสวงหาข่าวสารข้อมูลเหตุการณ์ภัยพิบัติในวันเกิดเหตุคือวิทยุและโทรทัศน์ แต่หลังจากวันที่เกิดเหตุการณ์ สื่อวิทยุและโทรทัศน์ก็ยังเป็นสื่อหลัก แต่การสื่อสารระหว่างบุคคล กลับเพิ่มมากขึ้นจากวันที่เกิดเหตุ ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าเป็นเพราะสื่อมวลชนเสนอข่าวไม่เพียงพอ ต่อความต้องการของบุคคล

ด้านสื่ออื่นนอกเหนือจากสื่อมวลชนพบว่า สื่ออื่นที่ประชาชนพึ่งพาในสถานการณ์อุทกภัย ยังมีสื่อบุคคลหรือการสื่อสารระหว่างบุคคล และสื่อใหม่ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นสื่อที่ประชาชนให้ความสำคัญเช่นกัน ประเด็นข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gordon (2009) ซึ่งทดสอบทฤษฎีการพึ่งพาสื่อในเหตุการณ์ภัยพิบัติพายุเฮอริเคนแคทรีนา พบว่า นอกจากสื่อประเภทโทรทัศน์หรือวิทยุแล้ว แต่ยังมีสื่อใหม่ประเภทอินเทอร์เน็ตและการสื่อบุคคล ซึ่งถือเป็นรูปแบบการสื่อสารยามพึ่งพาได้ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเสนอข้อค้นพบในประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับช่องทางที่อื่น ๆ เพิ่มเติม สามารถชี้ให้เห็นในรายละเอียดดังต่อไปนี้

สื่อ บุคคลในครอบครัว เพื่อน และเพื่อนบ้าน เป็นสื่อที่ประชาชนให้ความสำคัญอยู่ระดับมากในสถานการณ์อุทกภัย ข้อสรุปผลการวิจัยสามารถสรุปด้วยแนวทางความเห็นของ Defleur & Dennis (1996, quoted in Merskin, 1999, pp. 83-93) ได้สรุปให้เห็นว่าในสังคมแบบดั้งเดิม บุคคลมีแนวโน้มจะพยายามมีวิถีชีวิตที่เหมือนกัน และเชื่อมโยงกันด้วยการสนทนาผ่านทางครอบครัว เพื่อนบ้านที่ตนเองไว้ใจและผูกพัน เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารที่ตนเองต้องการ แนวทางเดียวกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith, Hindman & Coyle (1999) ทำศึกษาความคิดเห็นของผู้ฟังวิทยุท้องถิ่นในการรายงานข่าวเหตุการณ์น้ำท่วมในท้องถิ่นที่แสดงความเห็นว่าเป็นวิทยุท้องถิ่นแสดงบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้ฟังรับรู้เรื่องราวกับเพื่อนบ้านและคนในชุมชน นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่าเป็นวิทยุท้องถิ่นช่วยให้เขารู้สึกว่าได้ติดต่อเชื่อมโยงกับชุมชน ช่วยให้เกิดสภาพความเป็นหนึ่งเดียวกันกับชุมชน ยังมีประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัย Coffelt, Rives & Sollitto (2012) พบว่าความพึงพอใจถึงการสื่อสารระหว่างบุคคลในระหว่างเกิดเหตุการณ์ที่การสื่อสารด้วยเทคโนโลยีถูกตัดขาด ซึ่งผู้ประสพภัยมองว่าในสถานการณ์เช่นนี้ การได้พูดคุยสนทนากับบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่ดี กล่าวได้ว่าหาก ภัยพิบัติที่มีความรุนแรงในระดับน้อยไม่มีผลกระทบมาก ผู้ประสพภัยพิบัติจะไม่หวาดกลัวเท่ากับผลกระทบอย่างกว้างขวาง และรับรู้เหตุการณ์ในเชิงในแง่บวกมากกว่า ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลถือเป็นสิ่งที่ดีและเกิดการผ่อนคลาย

ส่วนสื่อ **สังคมออนไลน์ (Online social media) หรือสื่อใหม่ (New media) คือ เฟซบุ๊ก (facebook)** เป็นสื่อที่ประชาชนที่ให้ความสำคัญระดับมากเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าสื่อใหม่เป็นสื่อประชาชนใช้เป็นช่องทางในการแสวงหาข่าวสารเมื่อเกิดภัยพิบัติ

หรือหลังเกิดภัยพิบัติ (Spence, Lachlan & Griffin, 2007; C. H. Procopio, & S. T. Procopio, 2007; สุจิตรา ไกรรินทร์, 2555; ณัฐา ฉางชูโต, 2555) เหตุผลของการใช้สื่อใหม่กับภัยพิบัติยังสามารถอธิบายด้วยทัศนะของ Velev, & Zlateva (n.d.) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในสถานการณ์ภัยพิบัติของประชาชน เป็นการใช้ติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและเพื่อน ใช้ติดตามข่าวความเคลื่อนไหวที่ทันเวลา เป็นช่องทางเพื่อรับรู้สถานการณ์ และใช้เพื่อเข้าถึงความช่วยเหลือแนวทางเดียวกันยังเทียบเคียงกับข้อสรุปจากหน่วยงาน National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (NCSTRT) (2012) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภัยพิบัติมีช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ในปัจจุบันการสื่อสารแบบนี้มีปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้และการสร้างเนื้อหาเองโดยผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นสิ่งที่โดดเด่นของการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ ผ่านเว็บไซต์ และยังเห็นอีกว่าสิ่งที่ทำให้ประชาชนหันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์ในสภาวะภัยพิบัติอย่างกว้างขวาง และมีจำนวนมากขึ้น ได้แก่ความสะดวกสบาย ข้อมูลข่าวสารที่สดใหม่ทันสมัยมีข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกปิดกั้น ต่อการรับรู้ระดับความรุนแรงต่อภัยพิบัติ การต้องการตรวจสอบข้อมูลครอบครัวและเพื่อน การกระตุ้นตัวเองเพื่อรับมือภัยพิบัติ และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลสรุปตามงานวิจัยของ Taylor, Wells, Howell & Raphael (2012) พบว่า ประชาชนพึ่งพาสื่อสังคมออนไลน์ในเหตุการณ์ภัยพิบัติพายุไซโคลน Yasi ในช่วงปี 2011 ลักษณะดังนี้ ใช้สื่อออนไลน์ทั้งที่เป็นแหล่งข่าวทางการ และไม่เป็นทางการมีลักษณะโดยการโพสต์เนื้อหาหรือ ลิงค์ (link) จากหน่วยงานรัฐเป็นเสมือนการคัดเลือกเนื้อหาแล้วนำมาขยายเผยแพร่ต่อไป

ประเด็นต่อมาเมื่อพิจารณารายละเอียดจากสื่อ **โทรศัพท์เคลื่อนที่** จากงานวิจัยซึ่งเป็นสื่อที่ประชาชนเลือกใช้ในระดับมาก ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปเพียงเคียงด้วยค้นพบงานวิจัยของ Yang C., Yang J., Luo & Gong (2009) ทำศึกษาระดับแผ่นดินไหวในจีนทั้งผลระบบการสื่อสารภาคพื้นดินของหน่วยงานสาธารณสุขล้ม จึงใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการทำงานด้านสาธารณสุข ทั้งนี้ยังเสนอแนะว่าควรมีการเตรียมระบบการสื่อสารข้อมูลผ่านมือถือไว้ตอนที่เกิดภัยพิบัติเพื่อให้สามารถใช้ได้ในสถานการณ์ภัยพิบัติ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติแล้ว สื่อโทรศัพท์ยังเป็นสื่อที่ประชาชนยังเลือกใช้และสื่อสาร ทั้งนี้เพราะสามารถโทรหรือสื่อสารกับบุคคลที่ได้รับผลกระทบได้โดยตรง

ความต้องการข่าวสารของประชาชนและบทบาทสื่อในเหตุการณ์อุทกภัย

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าด้าน **เนื้อหาข่าวสารด้านการเตรียมพร้อมกลับเข้าที่พัก** **เนื้อหาด้านความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ** และ**ด้านเนื้อหาด้านสิ่งของจำเป็น**สำหรับการ**ดำรงชีพ** ซึ่งเป็นความต้องการในระดับมากที่สุด ข้อค้นพบนี้สามารถอธิบายตามแนวทงความเห็นของ Defleur & Dennis (1996, quoted in Merskin, 1999, pp. 83-93) กล่าวว่า บุคคลในสังคมต้องการข่าวสารเพื่อใช้ในการตัดสินใจ เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในสังคม เช่น ข่าวการเมือง ภัยพิบัติ และบุคคลในสังคมเมืองพึ่งพาสื่อมวลชนอย่างมากในการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่ตนเองต้องการ แล้วนำมาตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ จากการได้รับข่าวสาร คำแนะนำต้นแบบการกระทำที่อยู่ในข่าว และรายการต่าง ๆ ในสื่อมวลชน

ทั้งนี้เมื่อเกิดภัยพิบัติแล้วประชาชนต้องการทราบรายละเอียดข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ ทั้งก่อนเกิด ระหว่างเกิดและหลังเกิดเหตุการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมกับเหตุการณ์ ประเด็นดังกล่าวข้างต้นด้านความต้องการเนื้อหาต่าง ๆ สามารถสรุปตามข้อสรุปของ Helena (2011) พบว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปิดรับสื่อของประชาชนหรือผู้รับสารที่มีความเสี่ยง หรือได้รับผลกระทบต่อวิกฤติการณ์ยามภัยพิบัตินั้น ประชาชนต้องการข่าวสารเฉพาะเรื่องในสภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะความรู้ จากผู้เชี่ยวชาญและความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบ นอกจากนี้ยังมีแนวทางความเห็นที่เห็นพ้องกับข้อค้นพบงานจากวิจัยครั้งนี้ ที่ Muzamill (2012) ได้เสนอว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติ เนื้อหาข่าวภัยพิบัติ ควรครอบคลุมประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลคนที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่เสียหาย การซ่อมแซม การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การเข้าถึงสิ่งจำเป็น เช่นอาหารที่หลบภัย เสื้อผ้า การฟื้นฟู

ในด้านบทบาทการทำหน้าที่ของสื่อในการให้ข่าวสารข้อมูล ผลสำรวจความเห็นจากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการเสนอเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมโดยรวม**สื่อทุกประเภท** มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งถือว่าบทบาทสื่อมวลชนได้ทำหน้าที่ได้เหมาะสมดังผลสรุปของ Ahmad et. al (2011) ได้ทบทวนตำราและงานวิจัยและได้สรุปให้เห็นว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และการเตือนภัยล่วงหน้าในเหตุการณ์ภัยพิบัติ มีบทบาทในการรวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัยเสนอให้แก่ภาครัฐและหน่วยงานอาสาสมัคร ในขณะเดียวกันยังเป็นช่องทางในการเสนอความเห็นของประชาชนที่มีต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติ

หากพิจารณารายละเอียดผลวิจัยพบว่า **สื่อโทรทัศน์**เป็นสื่อที่มีประโยชน์สำหรับตนเองในการทำหน้าที่เสนอข่าวเกี่ยวกับน้ำท่วม โดยให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า โทรทัศน์ทำหน้าที่ **“ให้ข่าวสารเตือนภัย”** ได้ในระดับมากที่สุด ดังข้อสรุป

แนวคิดเห็นของ Nazari, Hassan, Parhizkar & Osman (2011) กล่าวถึงบทบาทสื่อโทรทัศน์จะมีบทบาทสำคัญเนื่องจากโทรทัศน์สามารถแสดงให้เห็นถึงการเอาตัวรอดจากเหตุการณ์ได้ชัดเจน แนวทางเดียวกันจากข้อค้นพบดังกล่าว ยังมีแนวทางการเห็นของ Quarantelli (1990) ได้ทำการรวบรวมข้อค้นพบของงานวิจัยเกี่ยวกับสื่อมวลชนในสถานการณ์ภัยพิบัติในประเทศอเมริกา และสรุปให้เห็นประเด็นข้อค้นพบภาพรวมของสื่อมวลชนยังให้พื้นที่ในการนำเสนอข่าวภัยพิบัติไม่มากนัก เมื่อพิจารณาสื่อแต่ละประเภท พบว่ามีวิทยุท้องถิ่น จำนวนไม่มากนักที่จะปรับเพิ่มเวลาในการนำเสนอข่าวภัยพิบัติ แต่ยังคงออกออกอากาศรายการปกติ แตกต่างจากหนังสือพิมพ์ที่เพิ่มหน้าพิเศษ เพื่อรายงานข่าวภัยพิบัติ ในขณะที่รายการโทรทัศน์ได้มีการงดรายการปกติบางรายการ และเพิ่มช่วงเวลากฎหมายมากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวทางการเห็นดังกล่าว

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า อินเทอร์เน็ตทำหน้าที่ด้าน “เสนอข่าวสาร ข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับบุคคล” อยู่ในระดับปานกลาง ผลสรุปวิจัยอาจเป็นไปได้ตามแนวทางของหน่วยงาน NCSTRT (2012) ที่ระบุอีกว่ายังมีปัจจัยที่ทำให้คนไม่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยความกังวลต่อความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย รวมทั้งความถูกต้องของเนื้อหา

ผลการเปิดรับข่าวสารด้านการรับรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลในเหตุการณ์อุทกภัย

จากข้อค้นพบการวิจัยผลกระทบของน้ำท่วม ด้านการรับรู้ของบุคคลพบว่าน้ำท่วมเป็นภัยธรรมชาติที่รุนแรง เป็นภัยคุกคามต่อชีวิต และทรัพย์สินของบุคคลมากที่สุด รวมถึงมีการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมอย่างถูกต้องที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจให้ตนเองปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ยังมีพฤติกรรมตื่นตัวในด้านการจัดเก็บของหนีน้ำ การสำรองน้ำดื่มและอาหาร และการเตรียมอพยพออกจากพื้นที่น้ำท่วมในระดับมาก ข้อค้นพบดังกล่าวสามารถอธิบายด้วยแนวคิดด้านอิทธิพลของสื่อภายใต้แนวคิดการฟังพาสื่อของ DeFleur & Ball-Rokeach (1982, pp. 240-251) ได้อธิบายให้เห็นในประเด็นด้านของพฤติกรรม (behavioral) เป็นผลเชิงพฤติกรรมที่เชื่อมโยงกับการฟังพาสื่อจะแสดงให้เห็นถึง 2 ลักษณะก็คือการ การตื่นตัว (activation) คือการกระทำที่บุคคลได้กระทำในบางสิ่งบางอย่างที่เขาไม่เคยทำมาก่อน หลังจากได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชน กล่าวได้ว่าการกระทำนี้เป็นผลอันเนื่องมาจากผลการรับรู้และความรู้สึก และข้อสรุปผลการวิจัยชิ้นนี้ยังสามารถเทียบเคียงได้กับข้อค้นพบของสามชาย ศรีสันต์ เอกรินทร์ ศิวาลัยและเฉลิมเกียรติ ตะดวงดี (2555) ที่ศึกษาการใช้ชีวิตร่วมกับน้ำการตอบสนองของผู้ประสบภัยต่อภัยพิบัติน้ำท่วม พบว่าในประเด็นการรับรู้ด้านความเสี่ยงจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้ำท่วมผ่าน

สื่อมวลชน ทั้งจากการรับรู้จากหน่วยงาน เพื่อน คนใกล้ชิดหรือญาติพี่น้อง ในประเด็นน้ำท่วม ซึ่งขั้นตอนการรับรู้ความเสี่ยงที่ประชาชนได้ยินได้ฟัง หรือประสบการณ์การโดยตรง ซึ่งมีการเข้าใจ และรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเชื่อว่าจะมีผลกระทบทางลบจากน้ำท่วม เมื่อเกิดขึ้นดังกล่าวนี้แล้วจึงตระหนัก และประเมินข้อมูลข่าวสารน้ำท่วมที่ได้รับรู้มาจึงเกิดการกระทำโดยการตัดสินใจหาข้อมูลเพิ่มเติม และสำรวจตรวจตราสิ่งของที่ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วม กักตุนอาหารบริโภคที่จำเป็น ทำนองเดียวกันยังใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ ภาณุพงศ์ สว่างวงศ์ (2555) ที่ศึกษาการตอบสนองของประชาชนต่อภัยพิบัติน้ำท่วมจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่าประชาชนมีการเตรียมตัว เพื่อเป็นการรับมือกับอุทกภัยที่เกิดขึ้น เช่น การเก็บสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ไว้บนที่สูงกว่าระดับน้ำท่วม การติดตามข้อมูลเกี่ยวกับการพยากรณ์อากาศ ปริมาณน้ำฝน ข่าวสารการแจ้งเตือนและฝ้าระวังการเกิดอุทกภัย การเตรียมอาหารและน้ำดื่มไว้ การอพยพสมาชิกในครัวเรือนไปอยู่ในที่ปลอดภัย

นอกจากนี้ยังมีข้อสรุปจากผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างยังมีพฤติกรรมเฉื่อยชาโดยไม่ติดตามข่าวสารน้ำท่วม และไม่ทำตามคำแนะนำเพื่อให้ปลอดภัยจากน้ำท่วมในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้สามารถสรุปได้เป็น 2 แนวทาง คือ ความเฉื่อยชาจากการเปิดรับสื่อ และความคลุมเครือจากการเปิดรับสื่อ ทางด้านภัยพิบัติ และยังมีปัจจัยเพิ่มเติมคือ ประการแรกข้อค้นพบนี้สามารถอธิบายให้เห็นว่า **“ความรู้สึกละเลยชา” (Desensitization)** เป็นผลเชิงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการได้รับข่าวสารข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อย่างมากและยาวนานต่อเนื่องกัน (DeFleur & Ball-Rokeach, 1982, pp. 240-251) ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าสื่อมวลชนนำเสนอข่าวสารน้ำท่วมอย่างต่อเนื่องกัน ประชาชนอาจจะเตรียมพร้อมและเตรียมการไว้ล่วงหน้าไว้ก่อนเกิดภัยพิบัติแล้ว หรือการได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งจาก สื่อมวลชน หรือสื่อใหม่หรือสื่อบุคคล ที่มีการได้รับการแจ้งเตือนภัยแล้วแต่ยังไม่อพยพเพราะไม่เชื่อว่าน้ำจะท่วมจึงไม่ได้ป้องกัน (สามชาย ศรีสันต์ เอกรินทร์ ศิวาลัย และเฉลิมเกียรติ ตะดวงดี, 2555) ประเด็นนี้สามารถอธิบายแนวคิดด้านการพึ่งพาสื่อของ (DeFleur & Ball-Rokeach, 1982, pp. 240-251) กล่าวว่า **“ความคลุมเครือ” (Ambiguity)** เป็นภาวะที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลนั้นรับรู้ข้อมูลไม่เพียงพอในการที่จะไม่เข้าใจเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง หรือการได้รับการรับข้อมูลไม่เพียงพอในการตัดสินใจต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งได้อย่างถูกต้อง เกิดขึ้นจากการที่บุคคลรับรู้ว่ามีเหตุการณ์ได้เกิดขึ้นแต่ไม่รู้วิธีการที่จะจัดการเหตุการณ์นั้น ความคลุมเครือสับสนที่เกิดขึ้นสามารถลดลงได้ถ้ามีการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ โดยปกติความสับสนนี้มักมาจากการรายงานข่าวของสื่อมวลชนที่ไม่สมบูรณ์ หรือมีความขัดแย้งกันเอง ซึ่ง

อาจเป็นไปได้ว่าประชาชนยังสับสนจากข้อมูลข่าวสารและยังไม่ทำการตัดสินใจก่อนจะเตรียมพร้อมกับสถานการณ์น้ำท่วมจนเกิดการเฉื่อยชา

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอีกหลายประการ ดังข้อค้นพบของภานุพงศ์ สว่างวงศ์ (2555) พบว่ามีปัจจัยภายใน ซึ่งหมายถึง ประชาชนที่เกิดอุทกภัยน้ำท่วมส่วนใหญ่ยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิม เพราะมีความรู้สึกผูกพันในวิถีชีวิตหรือที่อยู่อาศัยเดิมและด้วยข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ ทำให้ไม่สามารถย้ายไปอยู่ที่อื่นได้ ยังสอดคล้องกับผลสรุปการสำรวจของ สำนักสถิติแห่งชาติ (2555) ที่สำรวจครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมต่างก็พบว่าผู้ที่ไม่อพยพ (ร้อยละ 82.0) ให้เหตุผลว่ายังอาศัยอยู่ได้ เป็นหน่วยงาน/ทรัพย์สิน คิดว่าท่วมไม่นาน/ ไม่ท่วม ไม่มีที่ไป/ไม่มีเงิน และมีคนชรา/เด็ก/คนป่วย/คนพิการ

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรมของบุคคลในเหตุการณ์อุทกภัย

จากการทดสอบสมมุติฐานพบว่า **ความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของสื่อในการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมส่งผลต่อการรับรู้ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม** ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ Nazari, Hassan, Parhizkar & Osman (2011) ที่กล่าวถึงบทบาทสื่อโทรทัศน์จะมีบทบาทสำคัญเนื่องจากโทรทัศน์สามารถแสดงให้เห็นถึงการเอาตัวรอดจากเหตุการณ์ได้ชัดเจน สำหรับช่วงเหตุการณ์ผ่านไปแล้วสื่อมวลชนจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ैयाวลาสภาพจิตใจ แสดงให้เห็นว่าสภาวะภัยพิบัติสื่อมวลชนไม่เพียงแต่แสดงบทบาทเผยแพร่ข่าวสารเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปใช้ในเชิงสังคมในด้านการैयाวลาความรู้สึก และผลกระทบเชิงลบจากเหตุการณ์ภัยพิบัติได้ ตลอดจนอิทธิพลของข่าวภัยพิบัติที่นำเสนอทางโทรทัศน์เหตุการณ์พายุเฮอริเคนแคทรีนา พบว่าผู้ชมข่าวรู้สึกถึงเหตุการณ์ว่ามีความเป็นจริง ซึ่งเกิดจากการนำเสนอภาพข่าวเหตุการณ์อย่างสมจริง จะเกิดความตั้งใจที่จะให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย และเกิดการรับรู้ถึงความรุนแรงของภัยพิบัติมากขึ้น (Westerman, Spence & Lachlan, 2009) สำหรับด้านผลกระทบทางพฤติกรรมสอดคล้องกับความเห็นของ Beaudoin (2007) ที่เห็นว่าข้อมูลข่าวสารและการรณรงค์ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านความปลอดภัย ในช่วงการฟื้นฟูหลังจากสภาวะภัยพิบัติ กล่าวก็คือ หลังเกิดเหตุการณ์ ข่าวและการรณรงค์ด้านความปลอดภัยจะมีผลให้ประชาชนปฏิบัติตามคำแนะนำ หรือการมีพฤติกรรมป้องกันเพื่อความปลอดภัย เช่นการใช้หน้ากากปิดปากเพื่อป้องกันการติดเชื้อ

ผลทดสอบสมมุติฐานที่สรุปว่า **สถานการณ์น้ำท่วมส่งผลต่อการรับรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรม** สามารถอธิบายเทียบเคียงกับข้อสรุป Lowrey (2004) ที่กล่าวว่า การใช้สื่อจะขึ้นอยู่กับการเกิดเหตุการณ์ของบุคคลนั้น ระดับการพึ่งพาสื่อจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและเหตุการณ์ในการตื่นตัว นอกจากนี้ความเห็นของ Sellnow, Seeger, & Ulmer (2002) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในสถานการณ์ภัยพิบัตินั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องและเกิดขึ้น ได้แก่ ความพยายามในการคาดของสถานการณ์ การสื่อสารภาวะเสี่ยง ความต้องการข่าวสารในระหว่างเหตุการณ์วิกฤติ การสูญเสียสติสัมปชัญญะของบุคคล การเกิดระบบการสื่อสาร และการทำงานขึ้นด้วยตนเองเพื่อคลี่คลายสถานการณ์ และนอกจากนี้ยังมีตัวแปรสำคัญในการสื่อสารภาวะวิกฤติ (crisis communication) ความรุนแรง (outrage) ความอันตราย (hazard) กล่าวคือ สภาวะการสื่อสารในภัยพิบัติควรให้ความสนใจกับตัวแปร การรับรู้อันตราย (hazard) มากกว่าความรุนแรง (outrage) ของภัยพิบัติ

ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมา สามารถสรุปยืนยันได้ว่า ในสถานการณ์อุทกภัย ประชาชนมีการพึ่งพาสื่อตามแนวคิดของทฤษฎีการพึ่งพาสื่อ (Media Dependency Model) กล่าวคือ ในสถานการณ์ที่เป็นภัยเกิดขึ้นเฉพาะหน้า ประชาชนมีความต้องการข่าวสารเพื่อให้ตนเองรอดปลอดภัยจากอุบัติเหตุเป็นแรงจูงใจพื้นฐานที่นำไปสู่การแสวงหาข่าวสารและเปิดรับสื่อ เมื่อพิจารณาแล้วว่าสื่อใดที่ให้ข่าวสารได้ตามที่ต้องการ ประชาชนก็จะพึ่งพาสื่อนั้นเพื่อช่วยให้ตนเองปลอดภัยจากภัยพิบัติ งานวิจัยนี้บ่งชี้ว่า ในสถานการณ์อุทกภัย สื่อที่ทำหน้าที่ได้ตามคามคาดหวังและประชาชนพึ่งพาเพื่อความปลอดภัยของตนเองคือ โทรทัศน์ ร่วมกับสื่อบุคคลคือ คนในครอบครัว เพื่อน ซึ่งสื่อสารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ และสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้มากคือ เฟซบุ๊ก ข้อค้นพบดังกล่าวนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การวางระบบข่าวสารในสถานการณ์อุทกภัย ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอในลำดับต่อไป

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบข่าวสารในเหตุการณ์อุทกภัย

งานวิจัยชี้ให้เห็นชัดเจนว่า ในสถานการณ์อุทกภัย ประชาชนมีการพึ่งพาสื่อเพื่อความปลอดภัยของตนเอง โดยพึ่งพาหลายสื่อ ได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อใหม่ ดังนั้นควรมีการวางระบบข่าวสารเพื่อบรรเทาอุทกภัย โดยคำนึงถึงมิติของสถานการณ์ความรุนแรงของอุทกภัย การทำหน้าที่ของสื่อมวลชน และความต้องการข่าวสารของประชาชน ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประยุกต์สร้างกรอบการดำเนินงานพัฒนาระบบข่าวสารเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาอุทกภัยได้ โดยขอเสนอกรอบการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

เนื้อหาข่าวสาร ต้องให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่ประชาชนต้องการ ซึ่งมีความแตกต่างกันตามระยะเหตุการณ์ ดังนี้

ระยะก่อนและขณะเกิดเหตุการณ์อุทกภัย เนื้อหาข่าวสารที่ต้องนำเสนอให้เข้าถึงประชาชน ควรให้ความสำคัญกับเนื้อหาใน 2 ประเด็น ดังนี้

1. **เนื้อหาด้านความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ** ได้แก่ การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การแก้ปัญหาอุทกภัยของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ราชการ หน่วยงานท้องถิ่น องค์กรการกุศล

2. **เนื้อหาด้านสิ่งของจำเป็นสำหรับการดำรงชีพ** ได้แก่ ความช่วยเหลือด้านอาหารและน้ำดื่ม ยารักษาโรค ส้วมชั่วคราว ที่พักพิงชั่วคราว และเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม

ทั้งนี้ในช่วงก่อนและเกิดเหตุอุทกภัยควรให้ข่าวสารเพิ่มเติม ด้านผลกระทบของน้ำท่วม เช่น บริเวณที่ถูกน้ำท่วม พื้นที่ปลอดภัยสำหรับการอพยพ ช่วงเวลาที่น้ำจะไหลเข้าท่วมพื้นที่บ้านตนเอง การป้องกันโรคและดูแลสุขภาพเบื้องต้น การเตรียมพร้อมรับมือกับน้ำท่วม ระดับความสูงของน้ำที่จะท่วมขังในพื้นที่ นอกจากนี้เนื้อหาด้านการบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม เช่น ช่องทางรับบริจาคสิ่งของ ผู้ประสบภัย การแจกจ่ายสิ่งของและเงินบริจาค ความโปร่งใสในการจัดการสิ่งของ และเงินบริจาค การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบภัย การเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นเนื้อหาที่ประชาชนต้องการทราบเช่นกัน

ระยะหลังเหตุการณ์อุทกภัย หรือช่วงที่ระดับน้ำลดสู่ภาวะปกติ เนื้อหาข่าวสารที่ต้องนำเสนอให้เข้าถึงประชาชน ควรให้ความสำคัญกับเนื้อหา ด้านการเตรียมพร้อมกลับเข้าที่พัก เช่น ความปลอดภัยจากน้ำดื่ม น้ำใช้ การป้องกันและควบคุมโรคระบาด อันตรายจากอุปกรณ์ไฟฟ้า สัตว์มีพิษ การทำความสะอาดที่พักอย่างปลอดภัย อันตรายจากความสกปรก สารเคมีตกค้าง นอกจากนี้ควรให้ข่าวสารเพิ่มเติม ด้านการฟื้นฟูเยียวยาหลังน้ำท่วม เช่น การให้

ความรู้เพื่อป้องกันภัยน้ำท่วมในอนาคต การให้เงินชดเชยเยียวยา การฟื้นฟูด้านอาชีพ การปลดปล่อยขวัญและการฟื้นฟูจิตใจ

สื่อ ช่องทาง ที่เข้าถึงประชาชน ควรให้ความสำคัญกับสื่อทุกระดับสื่อมวลชน คือ โทรทัศน์ และการสื่อสารระหว่างบุคคล คือ คนครอบครัว เพื่อน และเพื่อนบ้าน ซึ่งสามารถติดต่อสื่อสารกันผ่าน โทรศัพท์เคลื่อนที่ และสื่อสังคมออนไลน์ ที่สำคัญคือ เฟซบุ๊ก

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับสื่อและช่องทางที่ประชาชนพึงฟัง คือ **การทำหน้าที่ของสื่อ** ซึ่งสื่อมวลชน โดยเฉพาะโทรทัศน์ ควรเป็นช่องทางหลักที่ต้องทำหน้าที่สำคัญคือ **ให้ข่าวสารเตือนภัย และ ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม** โดยเน้นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ประสบภัย การแก้ปัญหาอุทกภัยของหน่วยงานต่าง ๆ ความช่วยเหลือด้านอาหารและน้ำดื่ม ยารักษาโรค ส้วมชั่วคราว ที่พักพิงชั่วคราว และเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น ทั้งนี้ควรพิจารณาใช้ **เครือข่ายการสื่อสารระหว่างบุคคล คนในครอบครัว เพื่อน ญาติ และเพื่อนบ้าน** เสริมด้วย โดยผ่าน **โทรศัพท์เคลื่อนที่และสื่อสังคมออนไลน์** เช่น เฟซบุ๊ก นอกจากนี้สื่อดังกล่าวควรทำหน้าที่ กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย และช่วยปลูกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้นอีกด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ศึกษาเพิ่มเติมในสถานการณ์ภัยพิบัติอื่น ๆ โดยใช้กรอบการวิจัยเช่นเดียวกับงานวิจัยในครั้งนี้ เสนอแนะให้ศึกษาเพิ่มเติมภัยพิบัติทางธรรมชาติมีเกิดขึ้นบ่อยและมีความรุนแรงมากขึ้น ได้แก่ ภัยแผ่นดินไหว ไฟป่าและหมอกควัน สึนามิ เป็นต้น

2. ศึกษาวิเคราะห์เชิงลึกถึงบทบาท หน้าที่ กระบวนการสื่อสาร และผลกระทบของการสื่อสารของการสื่อสารระหว่างบุคคลทั้งผ่านสื่อดั้งเดิม และสื่อใหม่ โดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์และการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน เพื่ออธิบายการพึ่งพาสื่อที่เชื่อมโยงระหว่างสื่อมวลชนกับสื่ออื่น ๆ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- “กทม.สั่งอพยพเขตเสี่ยงเพิ่มอีก 4 พื้นที่” (29 กันยายน 2554) ไอเอ็นเอ็น. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557, จาก <http://highlight.kapook.com/view/63235>
- ณัฐา ฉางชูโต. (2555). พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม และระดับความเครียดของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, คณะนิเทศศาสตร์.
- ทวิดา กมลเวชช (2554). *คู่มือการจัดการภัยพิบัติท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร. บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด.
- “นิคมบางปะอินเริ่มฟื้น บัดสารพิษรั่ว” (28 กันยายน 2554) ไอเอ็นเอ็น. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557, จาก <http://highlight.kapook.com/view/63391>
- “น้ำเขื่อนภูมิพลไหลท่วม ดอยเต่า – เชียงใหม่” (28 กันยายน 2554) ไอเอ็นเอ็น. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557, จาก <http://highlight.kapook.com/view/63204>
- บัญญัติ คำคุณวัฒน์. (2554). เล่าสู่กันฟัง : 'การสื่อสาร'จะช่วยให้เราฝ่าวิกฤติน้ำท่วมได้อย่างไร ? (19 ตุลาคม 2554) *คม ชัด ลึก*, สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2557, จาก <http://www.komchadluek.net/>
- ประสิทธิ์ ที่มพุมติ และศุภฤกษ์ ต้นศรีรัตนวงศ์. (2549). *คู่มือเตือนภัยพิบัติทางธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้ากรุ๊ป.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ภาณุพงศ์ สว่างวงศ์. (2555). *การตอบสนองของประชาชนต่อภัยพิบัติน้ำท่วม:กรณีศึกษาตำบลหนองหอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการสาธารณสุข)
- ภูเวียง ประคำมินทร์. (ม.ป.ป.). *ภัยธรรมชาติ (Natural Disasters)*. สำนักแผ่นดินไหว, กรมอุตุนิยมวิทยา.

- “วาริพิโรทที่โรจนะ 'แก่งฮอนด้า'จมมิดกว่า 200 คัน” (9 ต.ค. 2554) *ไทยรัฐ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2557, จาก <http://www.thairath.co.th/content/207974>
- ศูนย์ข้อมูลเพื่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัย. (2557) *รวมข่าวน้ำท่วม 2554*. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2557, จาก http://www.thaiflood.com/flood_news1.php
- ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (2554). *อารมณ์ ความรู้สึก ของคนกรุงเทพฯ ต่อสถานการณ์น้ำท่วมในปัจจุบัน*. ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (กรุงเทพโพลล์), มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. สามชาย ศรีสันต์ เอกรินทร์ ศิวาลัย และเฉลิมเกียรติ ตะดวงดี. (2555). *การใช้ชีวิตร่วมกับน้ำ : การตอบสนองของผู้ประสบภัยต่อภัยพิบัติน้ำท่วม*. รายงานการวิจัย. สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมิทธ ธรรมสโรช และนภาพร สเลลานนท์. (2553). *Survival kit คู่มือรอดชีวิตจากวิกฤติที่โจมตีโลก*. กรุงเทพฯ : ยูบีซีแอนด์ บู้คส์.
- สาธิต วงศ์อนันต์นนท์. (2554). *วิกฤติน้ำท่วมประเทศไทย 2554กับผลกระทบทางสังคม (Thailand's Flood Crisis 2011 and The Social Impact)*. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, สำนักวิชาการ.
- สื่อสารความเสี่ยง-ข้อเท็จจริงภัยพิบัติ บทเรียนจาก “แคทรินา” ถึงไทย. *Thaipublica*, สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2557, จาก <http://thaipublica.org/2011/10/risk-communication-katrina-lessons/>
- สื่อจากอังกฤษรายงาน ข่าวน้ำท่วมกรุงเทพฯ : มีการวิพากษ์ว่าการให้ข้อมูลคลุมเครือและขัดแย้งกันเอง (ตุลาคม 2554) *oknation*, สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2557, จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=758604>
- สุจิตรา ไกรรินทร์. (2555). *ความคาดหวัง การเปิดรับและความพึงพอใจในข่าวมหาอุทกภัย 2554 จากสื่อมวลชนของผู้ประสบภัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- สำนักสถิติแห่งชาติ. (2555). *ครัวเรือนที่ประสบภัยในพื้นที่น้ำท่วม ช่วงเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2555*. สำนักสถิติพยากรณ์, สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

ภาษาอังกฤษ

Ahmad, F. et al. (2011). Confronting Environmental Risk via Communication.

The Innovation Journal: *The Public Sector Innovation Journal*, 16(3), 1-13.

Ball-Rokeach, S. J., and Jung, J.-Y. (2009). *The Evolution of Media System Dependency*

Theory. In R. L. Nadi, & M. R. Oliver (Eds.). *The SAGE handbook of Media*

Processes and Effect. (pp. 531-544). Los Angeles : SAGE

Beaudoin, C. E. (2007). Media Effects On Public Safety Following a Natural Disaster:

Testing Lagged Dependent Variable Models. *Journalism and Mass*

Communication Quarterly, 84(4), 695-712.

DeFleur, M. L & Ball-Rokeach, S. (1982). *Theories of mass communication*. New York :

David McKay Company. 4th ed.

Gordon, J. (2009). *Media Dependency Theory and A Tale of Two Hurricanes:*

Crisis Communication in Southeast Louisiana for Hurricanes Katrina and

Gustav. Retrieved March 30, 2013, from <http://research.allacademic.com>.

Helena, Z. (2011). *ICTs and Effective Communication Strategies: Specific Needs of*

Information before, during and after Disasters. Institute of Mass

Communication. Science and Media Research, University of Zurich,

Switzerland.

Hindman, D. B & Coyle, K (1999). Audience orientations to local radio coverage of a

natural disaster, *Journal of Radio Studies*, 6(1), 8-26.

Hirschburg, P. L., Dillman, D. A., & Ball-Rokeach, S. J. (1986). *Media System*

Dependency Theory: Responses to the Eruption of Mount St. Helens. In

S. J. Ball-Rokeach, & M. G. Cantor (Eds.), *Media Audience, And Social*

Structure. (pp. 117-126). Beverly Hills : Sage, 1st ed

Lachlan, K. A & Spence, P. R. (2007). Hazard and Outrage: Developing

a Psychometric Instrument in the Aftermath of Katrina, *Journal of Applied*

Communication Research, 35(1), 109-123.

- Lowrey, W. (Summer 2004). Media Dependency During a Large-Scale Social Disruption: The Case of September 11. *Mass Communication and Society*, 7(3), 339-357.
- Merskin, D. (1999). *Media Dependency Theory: Origins and Directions*. In D. David, & K. Viswanath (Eds.), *Mass Media, Social Control, and Social Change: A Macrosocial Perspective*. (pp. 77-98). Ames, Iowa : Iowa State University Press.
- Moody, R. F. (2009). Radio's Role During Hurricane Katrina: A Case Study of WWL Radio and the United Radio Broadcasters of New Orleans. *Journal of Radio & Audio Media*, 16(2), 160-180.
- Murthy, D. (August 2011). New Media and natural disasters. *Information, Communication & Society, iFirst Article*, 1-17
- Muzamill, A. (May 2012). *A comparative study of Disasters news coverage in pakistan by dawn & the news (the case study of earthquake 2005, and flood 2010)*. International Conference on Communication, Media, Technology and Design ICCMTD, Istanbul – Turkey.
- National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (NCSTRT). (2012). *Social Media Use during Disasters* . A Department of Homeland Security Science and Technology Center of Excellence Based at the University of Maryland.
- Nazari, M. R., Hassan, M. S. B. H., Parhizkar, S & Osman, M. N. (2011). The role broadcasting in management of natural disasters. *World Applied Sciences Journal*, 14(2), 334-340.
- Perry, S. D (November 2007). Tsunami Warning Dissemination in Mauritius. *Journal of Applied Communication Research*, 35(4), 399 -417.
- Philo, G. (2002). Television News and Audience Understanding of War, Conflict and Disaster. *Journalism Studies*, 3(2), 173-186.
- Piotrowski, C and Armstrong, T. R. (1998). Mass media preferences in Disaster: a study of Hurricane Danny. *Social behavior and perscinality*, 26(4), 341-346.

- Procopio, C. H & Procopio, S. T. (2007). Do You Know What It Means to Miss New Orleans? Internet Communication, Geographic Community, and Social Capital in Crisis. *Journal of Applied Communication Research*, 35(1), 67-87.
- Quarantelli, E. L. (1990). *The mass media in Disasters in the United States*. Disaster Research Center, University of Delaware.
- Rogers, E. M & Sood, R. (June 1981). *Mass Media Operations in a Quick-Onset Nature Disaster: Hurricane David in Dominica*. Institute for Communication Research Stanford University.
- Rubin, A. M. & Windahl, S. (1986). The uses and dependency model of mass communication. *Critical Studies in Mass Communication*, 3(2), 184-199.
- Sellnow, T. L., Seeger, M. W & Ulmer, R. R. (2002). Chaos theory, informational needs, and natural disasters. *Journal of Applied Communication Research*, 30(4), 269-292.
- Smith, F. L. M., Coffelt, T. A., Rives, A. P & Sollitto, M. (2012). The Voice of Victims: Positive Response to a Natural Disaster Crisis. *Qualitative Research Reports in Communication*, 13(1), 53-62.
- Spence, P. R., Lachlan, K. A & Griffin, D. R. (2007). Crisis Communication, Race, and Natural Disasters. *Journal of Black Studies*, 37(4), 539-554.
- Taylor, M., Wells, G., Howell, G & Raphael, B. (February 2012). The role of social media as psychological first aid as a support to community resilience building. *The Australian Journal of Emergency Management*, 27(1), 20-26.
- Tuner, R. H., & Paz, D. H. (1986). *The Mass Media in Earthquake Waring*. In S. J. Ball-Rokeach, & M. G. Cantor (Eds.), *Media Audience, And Social Structure*. (pp. 99-107). Beverly Hills : Sage, 1st ed
- Velev, D & Zlateva, P (n.d.). *Use of Social Media in Natural Disaster Management*. Retrieved March 30, 2013, from <http://www.ipedr.com/vol39/009-ICITE2012-B00019.pdf>

- Westerman, D., Spence, P. R & Lachlan, K. A. (2009). Telepresence and the Exemplification Effects of Disaster News. *Communication Studies*, 60(5), 542-557.
- Yang, C., Yang, J., Luo, X. & Gong, P (Aug, 2009). Use of mobile phones in an emergency reporting system for infectious disease surveillance after the Sichuan earthquake in China. *Bull World Health Organization*, 87(8), 619-623.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

เรื่อง “การพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติ”

คำชี้แจง :

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจความต้องการเนื้อหาข่าวสาร ช่องทางการเปิดรับข่าวสาร ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการเนื้อหาข่าวสาร รวมทั้งการรับรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมตอบสนองต่อข่าวสารเกี่ยวกับอุทกภัยของประชาชน เพื่อนำมาอธิบายการพึ่งพาสื่อของประชาชนในเหตุการณ์อุทกภัย การประมวลผลจะกระทำในภาพรวมโดยไม่มีกระบวนการระบุบุคคล ดังนั้นขอความกรุณาท่านตอบคำถามให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคล การรับรู้ต่อสถานการณ์น้ำท่วม ช่องทาง สื่อ ที่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม ความต้องการเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม การทำหน้าที่รายงานข่าวของสื่อต่าง ๆ และผลกระทบต่อบุคคล

กรุณาใส่เครื่องหมาย ลงใน หรือตารางให้ที่ตรงกับข้อมูล ความจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุปี

3. สภาพะสุภาพ

สุขภาพแข็งแรง

มีโรคประจำตัว (แต่ยังทำกิจวัตรประจำวันได้)

เจ็บป่วยเรื้อรัง (ไม่สามารถช่วยตัวเองได้)

บกพร่องทางการเคลื่อนไหว เช่น เดินไม่ได้

บกพร่องทางการมองเห็น เช่น ตาบอด

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. ระดับการศึกษา

ไม่เคยเรียนหนังสือ

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษา

อนุปริญญา ปวช./ปวส.

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

5. รายได้ปัจจุบันต่อเดือน

ไม่มีรายได้

ต่ำกว่า 1,000 บาท

1,001- 5,000 บาท

5,001-10,000 บาท

10,001-15,000 บาท

15,001-20,000 บาท

20,001-30,000 บาท

30,001-40,000 บาท

40,001-50,000 บาท

มากกว่า 50,000 บาท

6. อาชีพปัจจุบัน

☐ ไม่ประกอบอาชีพ	☐ ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ
☐ เกษตรกร	☐ ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
☐ อาชีพอิสระ	☐ พนักงานบริษัท เอกชน
☐ ข้าราชการบำนาญ	☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

7. ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนมานานเท่าไร

☐ น้อยกว่า 1 ปี	☐ 1 – 2 ปี
☐ มากกว่า 2 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี	☐ มากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี
☐ มากกว่า 10 ปี	

8. ในหนึ่งปีท่านเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างน้อยเพียงใด

☐ ไม่เคยเลย	☐ 1-2 ครั้ง ต่อปี
☐ 3-4 ครั้ง ต่อปี	☐ 5-6 ครั้ง ต่อปี
☐ มากกว่า 6 ครั้ง ต่อปี	

9. สภาพที่อยู่อาศัย

☐ บ้านเดี่ยว บ้านจัดสรร ทาวน์เฮ้าส์	☐ บ้านที่มีสวน ไร่ นา
☐ บ้านเช่า ห้องเช่า	☐ แฟล็ต อพาร์ทเมนท์ คอนโดมิเนียม
☐ อาคารพาณิชย์	☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

10. การครอบครองทรัพย์สิน

☐ ไม่มีบ้าน หรือ สวน ไร่ นา เป็นของตนเอง	☐ เช่าที่ทำกิน
☐ มีบ้าน / คอนโดมิเนียม / แฟล็ต เป็นของตนเอง	☐ เช่าบ้าน / คอนโดมิเนียม / แฟล็ต อยู่
☐ มีสวน ไร่ นา เป็นของตนเอง	☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

11. ท่านอาศัยอยู่ร่วมกับคนอื่น หรืออยู่อาศัยเพียงคนเดียวในบ้าน

☐ อาศัยอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในบ้าน	☐ อาศัยอยู่คนเดียวในบ้าน (ข้ามไปตอบส่วนที่ 2)

12. ในบ้านท่านมีผู้อยู่อาศัยอยู่ร่วมกัน จำนวนรวม..... คน

13. ในบ้านที่มีสมาชิกครอบครัวที่อายุน้อยที่สุดคือ อายุ..... ปี

14. ในบ้านท่านมีสมาชิกครอบครัวที่อายุเกิน 60 ปี หรือไม่

☐ ไม่มี	☐ มี จำนวน..... คน

15. ในบ้านท่านมีสมาชิกครอบครัวที่มีสุขภาพไม่แข็งแรง ช่วยเหลือตัวเองลำบาก หรือไม่

☐ ไม่มี	☐ มี จำนวน..... คน

ส่วนที่ 2 : การรับรู้ต่อสถานการณ์น้ำท่วม

ท่านคิดว่าเหตุการณ์น้ำท่วมเป็นอย่างไร

สถานการณ์น้ำท่วมเป็นเหตุการณ์ที่.....	ระดับการรับรู้ต่อสถานการณ์น้ำท่วม				
	มากที่สุด	มาก	เฉย ๆ	น้อย	น้อยที่สุด
1. สร้างความเสียหายต่อชีวิตของท่าน					
2. สร้างความเสียหายต่อทรัพย์สินของท่าน					
3. สร้างความเสียหายต่อชุมชน					

ส่วนที่ 3 : ช่องทาง สื่อ ที่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม

ในเหตุการณ์น้ำท่วม ท่านปิดรับข่าวสารจากช่องทาง สื่อ ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

การเปิดรับข่าวสารน้ำท่วมผ่านช่องทาง สื่อ ต่าง ๆ	ระดับความถี่ในการเปิดรับสื่อ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย
1. โทรทัศน์					
2. หนังสือพิมพ์					
3. วิทยุ					
4. คนใกล้ชิด เช่น คนในครอบครัว เครือญาติ					
5. เพื่อน เพื่อนบ้าน					
6. เจ้าหน้าที่อนามัย พยาบาล					
7. ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน					
8. อาสาสมัครกู้ภัย					
9. นักข่าวท้องถิ่น					
10. สมาชิกกลุ่ม ชมรมในท้องถิ่น					
11. เจ้าหน้าที่จากอำเภอ อบจ. อบต.					
12. อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.)					
13. หอกระจายข่าว					
14. วิทยุชุมชน					
15. วิทยุสื่อสาร (วอ)					
16. เว็บไซต์					

การเปิดรับข่าวสารน้ำท่วมผ่านช่องทาง สื่อ ต่าง ๆ	ระดับความถี่ในการเปิดรับสื่อ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย
17. เฟซบุ๊ก					
18. ทวิตเตอร์					
19. อินสตราแกรม					
20. ยูทูบ					
21. บล็อก					
22. โปรแกรมสนทนาผ่านมือถือ เช่น ไลน์ วีตแอปพ์					
23. โทรศัพท์เคลื่อนที่					

ส่วนที่ 4 : ความต้องการเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม

ในเหตุการณ์น้ำท่วม ท่านต้องการเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมในด้านต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด

ความต้องการเนื้อหาเกี่ยวกับน้ำท่วมในด้านต่าง ๆ	ระดับความต้องการเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านผลกระทบ					
1.1 บริเวณที่ถูกน้ำท่วม และบริเวณที่น้ำจะท่วมถึง					
1.2 ช่วงเวลาที่น้ำจะไหลเข้าท่วมพื้นที่บ้านตนเอง					
1.3 ระยะเวลายาวนานที่น้ำจะท่วมขังในพื้นที่บ้านตนเอง					
1.4 ระดับความแรงของน้ำที่ไหลท่วมมายังพื้นที่บ้านตนเอง					
1.5 ระดับความสูงของน้ำที่จะท่วมขังในพื้นที่บ้านตนเอง					
1.6 ระดับความเสียหายของบ้านเรือน สวน ไร่นา					
1.7 จำนวนผู้ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม					
1.8 จำนวนผู้เสียชีวิตจากน้ำท่วม					
1.9 ช่องทางการสื่อสารที่ยังติดต่อสื่อสารได้					
1.10 การเตรียมพร้อมรับมือกับน้ำท่วม					
1.11 การรักษาพยาบาล					
	ระดับความต้องการเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม				

ท่านต้องการเนื้อหาเกี่ยวกับน้ำท่วมในด้านต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.12 พื้นที่ปลอดภัยสำหรับการอพยพ					
1.13 การดูแลสุขภาพเบื้องต้น					
1.14 การป้องกันโรคเบื้องต้น					
2. ด้านความช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ					
2.1 การช่วยเหลือผู้ประสบภัย					
2.2 การแก้ปัญหาทุกภัยของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ราชการ หน่วยงานท้องถิ่น องค์การการกุศล					
3. ด้านสิ่งของจำเป็นสำหรับการดำรงชีพ					
3.1 ความช่วยเหลือด้านอาหารและน้ำดื่ม					
3.2 ความช่วยเหลือด้านที่พักพิงชั่วคราว					
3.3 ความช่วยเหลือด้านเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม					
3.4 ความช่วยเหลือด้านสัมภาระชั่วคราว					
3.5 ความช่วยเหลือด้านยารักษาโรค					
4. ด้านการบริจาค					
4.1 ช่องทางรับบริจาคสิ่งของ เงิน ผู้ประสบภัย					
4.2 การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบภัย					
4.3 การเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัย					
4.4 ความโปร่งใสในการจัดการสิ่งของและเงินบริจาค					
4.5 การแจกจ่ายสิ่งของและเงินบริจาค					
5. ด้านการเตรียมพร้อมกลับเข้าที่พัก					
5.1 การเตรียมตัวกลับเข้าที่พักอาศัย					
5.2 การทำความสะอาดที่พักอย่างปลอดภัย					
5.3 อันตรายจากอุปกรณ์ไฟฟ้า สัตว์มีพิษ					
5.4 อันตรายจากความสกปรก สารเคมีตกค้าง					
5.5 ความปลอดภัยจากน้ำดื่ม น้ำใช้					
5.6 การป้องกันและควบคุมโรคระบาด					
	ระดับความต้องการเนื้อหาข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วม				

ท่านต้องการเนื้อหาเกี่ยวกับน้ำท่วมในด้านต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. ด้านการฟื้นฟูและเยียวยา					
6.1 การปลดอบขวัญให้หายเศร้าโศกจากการสูญเสียชีวิต และทรัพย์สิน					
6.2 การฟื้นฟูจิตใจให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้					
6.3 การฟื้นฟูด้านอาชีพ การทำมาหากิน					
6.4 การให้เงินชดเชยเยียวยาจากการบาดเจ็บ เสียชีวิต และความเสียหายของทรัพย์สิน					
6.5 การให้ความรู้เพื่อป้องกันภัยน้ำท่วมในอนาคต					
6.6 การชดเชยรายได้ที่สูญเสียระหว่างน้ำท่วม					

ส่วนที่ 5 : การทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมของสื่อต่าง ๆ

ในเหตุการณ์น้ำท่วม ท่านคิดว่าช่องทาง สื่อต่อไปนี้มีประโยชน์ในการให้ข่าวสารในด้านต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

ท่านคิดว่าช่องทาง สื่อ แต่ละประเภทต่อไปนี้ มีประโยชน์ในการให้ข่าวสารมากน้อยเพียงใด ในด้าน..	ระดับความเห็นต่อช่องทาง สื่อแต่ละประเภท				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
โทรทัศน์					
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย					
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย					
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์					
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย					
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น					
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม					
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม					
8. เสนอข่าวสาร ข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับ บุคคล					

หนังสือพิมพ์	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย					
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย					
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์					
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย					
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น					
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม					
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม					
8. เสนอข่าวสาร ข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจเกิดกับบุคคล					
วิทยุ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย					
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย					
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์					
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย					
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น					
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม					
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม					
8. เสนอข่าวสาร ข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจเกิดกับบุคคล					

ท่านคิดว่าช่องทาง สื่อ แต่ละประเภทต่อไปนี้ มีประโยชน์ในการให้ข่าวสารมากน้อยเพียงใด ในด้าน..	ระดับความเห็นต่อช่องทาง สื่อแต่ละประเภท				
บุคคลใกล้ชิด เช่น ครอบครัว เครือญาติ เพื่อนบ้าน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย					
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย					
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์					
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย					
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น					
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม					
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม					
8. เสนอข่าวสาร ข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับบุคคล					
บุคคลในเครือข่ายท้องถิ่น เช่น เจ้าหน้าที่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อสม. ชมรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย					
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย					
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์					
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย					
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น					
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม					
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม					
8. เสนอข่าวสาร ข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับบุคคล					

ท่านคิดว่าช่องทาง สื่อ แต่ละประเภทต่อไปนี้ มีประโยชน์ในการให้ข่าวสารมากน้อยเพียงใด ในด้าน..	ระดับความเห็นต่อช่องทาง สื่อแต่ละประเภท				
สื่อท้องถิ่น เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน วิทยุสื่อสาร (วอ)	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย					
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย					
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์					
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย					
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น					
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม					
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม					
8. เสนอข่าวสาร ข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับบุคคล					
อินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ยูทูบ บล็อก โพรแกรมสนทนา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย					
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย					
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์					
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย					
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น					
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม					
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม					
8. เสนอข่าวสาร ข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับบุคคล					

ท่านคิดว่าช่องทาง สื่อ แต่ละประเภทต่อไปนี้ มีประโยชน์ในการให้ข่าวสารมากน้อยเพียงใด ในด้าน..	ระดับความเห็นต่อช่องทาง สื่อแต่ละประเภท				
	โทรศัพท์มือถือ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ให้ข่าวสารเตือนภัย					
2. รวบรวมข้อมูลด้านความต้องการของผู้ประสบภัย					
3. นำเสนอความคิดเห็นของประชาชนต่อเหตุการณ์					
4. กระตุ้นเตือนให้ปฏิบัติตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัย					
5. ช่วยปลุกปลอบใจให้รู้สึกสบายใจขึ้น					
6. ช่วยเหลือให้ปลอดภัยจากอันตรายจากน้ำท่วม					
7. ช่วยให้รอดพ้นจากน้ำท่วม					
8. เสนอข่าวสาร ข้อมูล โดยคำนึงถึงผลเสียที่อาจจะเกิดกับบุคคล					

ส่วนที่ 6 : ผลกระทบต่อบุคคล

ในเหตุการณ์น้ำท่วม ท่านเกิดการรับรู้ ความรู้สึก พฤติกรรมต่อไปนี้อย่างไร

ในเหตุการณ์น้ำท่วม	ระดับการรับรู้ ความรู้สึก พฤติกรรม				
	จริงที่สุด	จริง	อาจจะจริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. การรับรู้ที่มีต่อเหตุการณ์					
1.1 ท่านรับรู้ที่น้ำท่วมเป็นภัยคุกคามต่อชีวิตและทรัพย์สินของท่าน					
1.2 ท่านรับรู้ที่น้ำท่วมเป็นภัยธรรมชาติที่มีความรุนแรง					
2. ความชัดเจนของข้อมูล					
2.1 ท่านมีข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำท่วมมากมาย					
2.2 ท่านที่มีข้อมูลสำหรับใช้ในการตัดสินใจต่อสถานการณ์น้ำท่วมมากมาย					
2.3 ท่านมีข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่ช่วยให้ปลอดภัยจากน้ำท่วมมากมาย					
2.4 ท่านได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับน้ำท่วมมากมาย					

ในเหตุการณ์น้ำท่วม	ระดับการรับรู้ ความรู้สึก พฤติกรรม				
	จริงที่สุด	จริง	อาจจะจริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
3. ความกลัว					
3.1 ท่านรู้สึกว่าคุณเองตกอยู่ในอันตรายจากน้ำท่วม					
3.2 ท่านรู้สึกว่าตนเองต้องสูญเสียทรัพย์สินจากน้ำท่วม					
4. ความกังวล					
4.2 ท่านคิดว่าคงไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ท่ามกลางสถานการณ์น้ำท่วม					
4.2 ท่านคิดว่าอาจจะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้หลังน้ำท่วม					
5. พฤติกรรมแบบตื่นตัว					
5.1 ท่านจัดเก็บสิ่งของในบ้านขึ้นที่สูงเพื่อให้พ้นน้ำท่วม					
5.2 ท่านจัดเตรียมสำรองน้ำและอาหารแห้งไว้รับประทาน					
5.3 ท่านเตรียมอพยพ ออกจากพื้นที่เพื่อหนีน้ำท่วม					
6. พฤติกรรมแบบเฉื่อยชา					
6.1 ท่านไม่ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมเลย					
6.2 ท่านไม่สนทนาพูดคุยกับคนอื่นเรื่องสถานการณ์น้ำท่วมเลย					
6.3 ท่านไม่ทำตามคำแนะนำเพื่อความปลอดภัยเลย					

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

อาจารย์ สุภาพร โพธิ์แก้ว

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาโครงการ ตรวจสอบเครื่องมือและผลการวิจัย

ผศ.สุภัทวดี อภินันท์

อดีตอาจารย์ประจำคณะวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน สาขาวิชาวิทยุและโทรทัศน์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์